

EVANGÉLIKUS Élet

**Szórványszolgálat
festői tájon**

**Budapest evangélikus
vőlegénye**

**Ihász Beatrix a tenni
akarás, a jó szándék
megtapasztalásáról**

Képes evangélium vándorúton

A szárnyasoltár-replika hazai kiállítóhelyekre vár • 24. oldal

KÖNYVBEMUTATÓ

KLAUS DOUGLASS FABIAN VOGT

40 nap alatt az Én körül

FELFEDEZŐÚT A BIBLIÁVAL

című kötetét bemutatja

MOLNÁR LILLA evangélikus lelkész
november 29-én, pénteken 18 órától
az evangélikus könyvesboltban.

Cím: Budapest VIII. kerület, Üllői út 24.

A résztvevők 17 és 18 óra között 20%-os kedvezménnyel
vásárolhatnak a Luther Kiadó saját kiadványaiból.

Emberek és üzenetek

Mikor ezt a lapszámot készítjük, még a reformáció örömnepének hatását érezzük, de el kell áruljam: már a karácsonyi magazinunk tartalmát is tervezzük, sőt nagyrészt össze is állítottuk. Mindezzel csak azt szeretném jelezni, hogy eluralkodhatna rajtunk a „köztes állapotban vagyunk” érzése – de ez nincs így. Hisz annyi minden történik egyházunkban és a világban, amiről be szeretnénk számolni, vagy saját szemszögünkből reagálni szeretnénk rá: nemhogy hiányérzetünk nincs, de folyamatos a figyelem.

Elsőként hadd emeljem ki a vásárosfalui templomszentelés okán a helyi lelkésszel készült interjút. Ihász Beatrix esperes a tenni akarás, a jó szándék megtapasztalásáról is szól, és a beszélgetésből arra is fény derül, hogy egy kicsiny, hetvenöt tagot számláló evangélikus közösségnek hogyan sikerült ekkora beruházást finanszíroznia.

Gyülekezeteinket – és rajtuk keresztül a lelkesi munka sokszínűségét is – bemutató riportsorozatunkban most Tokaj környékére látogatunk. Az evangélikus szempontból szórványvidék múltjáról és jelenéről gyülekezeti tagokat is kérdeztünk, Gerlai Pál lelkésztől pedig megtudjuk, miért teszi számára különösen is színessé a szolgálatot az a missziói munka, amelyet ideérkeztek szívesen vállalt.

Ha már misszió: *Küldetés* rovatunk interjújában Horváth-Csitári Boglárka mutatkozik be. A Dé-

li Evangélikus Egyházkerület missziói lelkészeként a többféle kegyesség áldásairól beszél, és arról is, hogy éppen az ellentétek egymásnak feszülésében látja a küldetés kiteljesedésének komoly gátját.

Örömmel mutatjuk be e lapszámunkban is a Luther Kiadó legújabb kiadványait. Itt és Szilvia tanár-nő letehetetlen könyve vallomás hitről, tanításról, a pedagóguspálya sokszínűségéről és lelki mélységeket érintő fontos találkozásokról – derűvel, humorral. Emellett olvasóink figyelmébe ajánlom a *Napi ige – Lelki útravaló az év minden napjára* című áhítatoskötetet is, amelyben a szerzők a 2020. évi bibliaolvasó *Útmutató* napi ó- és újszövetségi igéi alapján fogalmazták meg gondolataikat.

Végül, de nem utolsósorban két olvasnivalót emelek még ki e számunkból. Egy korábbi – az iskolai megfélemlítéssel, bántalmazással kapcsolatos – cikkünk sarkallta írásra, a téma továbbgondolására az Aszódi Evangélikus Gimnázium tanárát, Batár Leventét. *Evangélikus arcképcsarnok* rovatunk pedig újabb érdekes portrét kínál: Boda Zsuzsa ezúttal Budapest evangélikus vőlegényének alakját eleveníti fel. Hogy miért e különleges titulus? Kiderül a cikkből. Érdekes emberi sorsok, történetek és fontos üzenetek várnak olvasóikra mostani lapszámunkban is.

■ KÉZDI BEÁTA

Szórványszolgálat festői tájon

Ha a Tokaj és Környéke Evangélikus Egyházközség istentiszteleti helyeit végig szeretnénk járni, közel kétszázötven kilométert kellene megtennünk, hogy mindegyiket érintsük; de olyan köz-

ségekben is élnek evangélikusok, ahol helyben nincs istentisztelet.

„Ennél szórványabb területet nem láttam” – mondja riportunkban Gerlai Pál lelkész.

29. oldal

Közös ügyünk a misszió

„Jelenlét az emberek között. Minden életkörülményben, minden élethelyzetben. Úgy, ahogyan Isten mindenhol és mindenkor jelen van, a mi életünkkel nekünk is ezt kell megmutatnunk.

Hogyan tudunk úgy jelen lenni, ahogyan Jézus is jelen volt” – mondja Horváth-Csitári Boglárka lelkész, akit ez alkalommal mutatunk be *Küldetés* rovatunkban.

34. oldal

Képes evangélium hazai vándorúton

Ez év áprilisa óta járja az országot az az evangélikus szárnyasoltár-másolat, amelynek az eredetije Luther idejében, 1538 és 1540 között készült az egykori Mömpelgard grófság urának, György württembergi grófnak a megrendelésére. Nemcsak az eredeti – ma már múzeumi – műtárgynak, de a másolatának is érdekes a története. Többek között erről is mesélt Páll Csilla Bécsben élő művészettörténész, a másolatoltár elkészítésének ötletgazdája, és interjúnkban is jelzi, hogy a szárnyasoltár-replika újabb kiállítóhelyekre vár, így érdemes a gyülekezeteknek bátran megkeresniük őt.

24. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Jószy Lászlóné nyugalmazott énektanár – Erdőhorváti. Már gyermekkoromban nagyon szerettem a zenét. Szüleim fiatalon beírtak a zeneiskolába, zongorát tanultam. Nyíregyházán a nagy evangélikus gyülekezethez tartoztam, bibliaóra és énekkarba is jártam. A templom és a gyülekezet is óriási volt! Gáncs Aladár lelkész minden hétfőn orgonafelórákat tartott. Tele volt a templom! Ahogy a helyi 4. számú zenei általános iskolában Szabó Dénes szórta a magot, úgy Gáncs Aladár ugyanezt tette az orgonájával. Csodálatos töltekezés volt! A zene szeretetét és a hitet erősített bennem. Nyugdíjasként férjemmel megállapítottuk, hogy Zemplén a szerelmünk, ezért költöztünk ide. Erdőhorváti nincs evangélikus templom, így a sárospataki kis gyülekezetünkhöz tartozom. Emellett községünk református gyülekezetébe is járok, sőt evangélikusként Vass Sándor karnagy mellett kántorként is szolgálom a helyi közösséget. A kántori szolgálat időskorom legörvendetesebb tevékenysége. Vallom, hogy az istentiszteleten a zene által én is hirdetem Isten dicsőségét. Az orgonálás számomra olyan öröm, mint másnak egy erdei sétája! Az imádság a legösszintébb beszélgetés, ez az, ami a leginkább átmosza, kitisztítja és felüdíti a lelkeket. Elengedhetetlen része az életnek a Szentírás reggeli tanulmányozása, a napi igék olvasása.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Kórusfesztivál Tessedik Sámuel szülővárosában

Különleges zenei élményben részesülhettek azok, akik október 26-án ellátogattak a tizenhetedik Tessedik kórusfesztivál színhelyére, az alberti evangélikus templomba. A város nagyszerű énekkarai mellett a Szilágyi Erzsébet Keresztény Általános és Alapfokú Művészeti Iskola harangegyüttesének fiatal csapata látogatott el Veszprémből, hogy – egyedi hangzású „hangszereikkel” – jól ismert dallamokat adjanak elő a közönségnek.

Hozzájárult a magas színvonalhoz Tóka Szabolcs orgonaművész is, aki fan-

tasztikus hangokat csalt elő a templom orgonájából. A lassan két évtizedes múltára visszatekintő esemény állandó helyszíne az evangélikus templom, hiszen – amint a fő szervező, Hepp Éva mindig megemlíti – a szomszédos parókián született a fesztivál névadója, a 18. század polihisztor-lelkésze. Az egyházzenei művekben is minduntalan bővelkedő zeneünnep költségeit a két társszervező, az alberti evangélikus gyülekezet és a város önkormányzata állja.

■ EvÉlet-infó

ORATIO OECUMENICA

Urunk, Istenünk, mennyei édes Atyánk! Hálával áldunk és magasztalunk téged, hogy te nem vagy személyválogató, és minden ember fontos számodra. Szereteteddel vezettet választott népedet, Izráelt a pusztában, velük voltál a nehézségekben, és megmutattad gondviselő jóságodat minden zúgolódásuk, hűtlenségük, engedetlenségük ellenére is.

Könyörülj meg, Urunk, mai, sokszor tévelygő gyermekeidnek! Bocsásd meg konokságainkat, vétkeinket, mulasztásainkat!

Áldott légy, Urunk, hogy az idők teljességében elküldted egyszülött Fiadat, Jézus Krisztust a megkeresésünkre, megmentésünkre. Köszönjük irántunk való végtelen szeretetedet. Könyörülj rajtunk, hogy ne legyünk süketek, vakok, meghalljuk hívó hangodat, és meglássuk irgalmad nagyságát. Add, Urunk, hogy felismerjük az idők jeleit, miképpen teremtett világodban az élőlények is tudják költözésük és érkezésük idejét, és a tél közeledtével a természet is készül csendes nyugovójára.

Add, Urunk, hogy lélekben méltóképpen felkészüljünk fogadásodra. Ne engedd, hogy könnyelműen vegyük a ránk bízott lelki ajándékokkal való sáfárkodást. Bocsásd meg, amikor ezt tettük. Segíts okosan gazdálkodni a ránk bízott lelki javakkal. Őrizz meg minket az elkényelmesevéstől, a halogatástól. Tudatosítsd bennünk, hogy visszajövedel akár váratlan időben érhet bennünket. Add, hogy hű sáfáraid lehessünk.

Hálaadással a szívünkben köszönjük irántunk való határtalan jóságodat, türelmedet. Áldott légy, hogy Szentlelked által ma is munkálkodsz szívünkben. Köszönjük, hogy Fiad, Jézus Krisztus, a mi Urunk és Megváltónk által mennyei örökséget készítettél nekünk. Könyörgünk, Urunk: Szentlelked által készítsd el szívünket, hogy ama napon elnyerhessük mennyei örökségünket. Ámen.

Szentháromság ünnepe után utolsó előtti
(reménység-) vasárnap - Lk 19,11-28

Minák és talentumok

Ezt a példázatot *Máté evangéliumából* ismerjük jobban. Ő talentumokról beszél. Közös a két történetben, hogy közvetlenül Jézus jeruzsálemi bevonulását előzik meg; míg azonban a talentum értéke elképzelhetetlenül nagy vagyon, a minák mindenki számára felfogható, négyhavi jövedelmet jelentenek.

Csak a hatalom és a profit számít. A kettő kombinációja minden korok hatalmasainak célja. Ismerték ezt Jézus hallgatói is, és valószínűleg hamar eszükbe jutott a pár éve történt eset, amikor a Heródes fiúk legkegyetlenebbje, Arkhelaosz ment Rómába, hogy a császártól megkapja a királyságot. Tiltakozó delegáció is indult, hogy figyelmeztessék a császárt a jelölt erőszakosságára és alkalmatlanságára. A tiltakozók rosszul jártak, de az új király sem uralkodhatott sokáig. A rövid idő alatt bebizonyította, nem ok nélkül aggódtak a jövődő alattvalók.

Mindenki tudja, Jézus Jeruzsálemben tart. Jerikóban vagyunk, ahol épp Zákheus élete vett radikális fordulatot, nem kis anyagi veszteséget elkönyvelve megtérése következtében. A profit nyilvánvalóan nem minden. A tanítvány és a hallgatóság nagy távlatokat lát. Isten országa közel, talán csak néhány kilométerre és napra. Jézus az ő várakozásaira reagál: az az ország nagyon más lesz. Mélyebbre kell előtte jutni és nagy kudarcon keresztülmenni, hogy valamit megsejthessenek. Jézus alaposan kiforgat minden kalkulációt és politikai tapasztalatot...

...ma is. Miközben úgy érezzük, ma fő feladatunk evangélikus mináink biztos megőrzése, sőt elég a veszteség csökkentése is, eretnek gondolatként hat a növekedés dinamikájának számonkérése. Ha már egész világunk a növekedést, az eredményt kéri számon rajtunk, legalább az egyházban ne így legyen! Itt ne legyen stressz! Itt elég a gyengébb, itt érték a másodosztályú is, és a kevés is egész sok lehet. A vesztesek legalább Jézusnál menedéket találnak. Itt meg lehet nyugodni, lehet mély lélegzetet venni, kicsit hátradőlni.

És aztán? Hogyan tovább? Rekreációs wellnesshotel a keresztényiség, ahol feltöltekezve titkos forrásunkból, a világba visszatérve sikereket érhetünk el? Vagy még ez is csak távoli cél, amelyet egy keleti meditáció sokkal jobban meg tud oldani? Politikai sámlit, amelyre ha felállunk, magasnak tűnünk? Erre is vannak alkalmasabb utak. Végső mentővár az összeomló világban, az aranykor halvány emlékezete? Változó korok ilyen rongyokba tekerik be, rejtik el a rájuk bízott minát.

Jézus hatalmat akar, de nem a tanítványai tervei szerint. Olyan tanítványokat akar, akik küldetésének sikerét akkor is hiszik, ha a környezetben ezt mások egyáltalán nem akarják. Ez a siker nem az egyház és nem a hívő emberek sikere. Ez a siker Jézus sikere a kereszt árnyékában. A Jeruzsálemben induló Jé-

zus hívja fel a figyelmet, hogy az ő ügye győztes ügy, miközben mindjárt mindenki a veszét akarja, és földi viszonyok között maradéktalanul el is éri.

Teljesebb reménység. Mi a második eljövettel vagyunk úgy, mint a tanítványok a jeruzsálemi eseményekkel. Földi reménységünket vetjük Jézusba, földi célokért. Ebben csalódnunk kegyelem. De legalább a jó oldalon állunk. Csak a hitünk gyenge. Egész praktikus: Ki merne hitelt felvenni ma evangélikusként egy nagyobb templom megépítésére azzal, hogy majd az új templom több perselypénzéből fizeti vissza? Ki merne ma a Krisztushoz tartozás felszabadító csodájára hagyatkozni Európában, miközben naponta mondják rólunk, és mondjuk magunknak: csak saját árnyékunk vagyunk, és mindjárt elveszítjük hatalmunk emlékét is?

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

A hit: bizalom Istenben a jó reményében – mondja kedvenc dogmatikám egyszerű definíciója. Hinni csak Isten hatalmára hagyatkozva, a jó reményében lehet, akár végtelen talentumokról, akár hétköznapi minákról van szó.

■ SZABÓ B. ANDRÁS

Imádkozzunk! *Urunk, Istenünk, sokszor vannak nagy álmaink, de a hétköznapi életünkben eltűnnek. Adj hétköznapi álmokat, amelyekben közelről megtapasztalhatjuk erődöt. Tégy minket növekedésed eszközeivé, hogy átélhessük Krisztus hatalmát saját életünkben. Ámen.*

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 17.) Ő szabadított meg minket a sötétség hatalmából, és ő vitt át minket szeretett Fiának országába, akiben van megváltásunk és bűneink bocsánata. Kol 1,13–14 (Bír 10,10; Mt 25,31–46; Róm 14,[1–6]7–13; Zsolt 115) Mennyei Atyánk egyik alaptevékenysége felénk a szabadítás. Rászorulunk. Ha ezt nem kérjük tőle, pedig észlelhetően sötét képet mutat az életünk, akkor elmaradhat szabadítása, és így elmaradhat az ebből származó dicsősége is. Isten szabadítását az adott esetben többnyire nem észleljük. Ha az érzékszerveink nem képesek is erre, egyvalami azonban igen, és ez a bizalom. Minél erősebben bízunk benne, annál inkább tudhatjuk, hogy ő velünk van, annál inkább átéljük szabadítását.

Hétfő (november 18.) Minden oldalról körülfogtál, kezedet rajtam tartod. Zsolt 139,5 (Róm 8,35; Mt 7,21–27[28–29]; Mt 24,29–31) Isten személyesen ismer, és oltalma is körülfog. Bensőmet is ismeri, és az az én bensőm oltalma, ha ismerem őt. Bensőm így lesz világosság, a kívülről érkező sötétség, a rám boruló veszedelem így foszlik világossággá. Akkor érzem igazán Isten kezét magamon, ha szorongatásban vagyok. Akkor tudom meg igazán, ki vagyok én, és ki ő, ha nyomorúságot élek át. Ott és akkor válik világossá, mi fontos, hogy milyen is a hitem. Ekkor válik világossá, hogy Isten kezét terhelőnek érzem-e vagy felszabadító, hogy szándékai drágák-e, és alig várom megismerni őket, vagy őt megszólító szavam csak hazugság.

Kedd (november 19.) Mert nem beszédben áll az Isten országa, hanem erőben. 1Kor 4,20 (Jer 1,19; Jn 3,17–21; Mt 24,32–44) Beszédekből is igyekeznek emberek erődöket építeni. Ez csak olyan, mint a homokra épített vár. Az építő beszéd viszont nagy kincs, de csak akkor, ha másokat akarunk vele építeni. Gyalázkodásra áldással válaszolni, rágalmakra jó szóval – nagy erőt sejtet. Jézus a kereszten s még az odavezető úton sem válaszol gyalázattal gyalázóinak, hanem imádkozik értük. Annak az országnak, amelyet hirdetett, és amelyet elhozott magában, akkora az ereje, hogy engedi magát földbe temetni. Így tűnik ki a csöndben Isten országának ereje s belőle életünk ereje.

Szerda (november 20.) Ujjong az ajkam, ha neked zenghet, lelkem is, amelyet megváltottál. Zsolt 71,23 (Ef 5,19; Lk 13,[1–5]6–9; Mt 24,45–51) Istennek jó örömben szólani. Már csak azért is, mert neki formálódhatnak meg szavaim, énekem, és ez átjárja lelkemet, életemet is örömmel. A Szentlélektől van ez. Ha nem a Szentlélek által szólok, zengek Istennek, akkor az leg-

inkább csak próbálkozás az Istenhez közeledésre. Pál apostol szerint „senki sem mondhatja: »Jézus Úr«, csakis a Szentlélek által”. (1Kor 12,3) Jézus Krisztus a mi szabadító Urunk. Amikor neki szólunk örömben, akkor a megváltás örömet éljük át.

Csütörtök (november 21.) Pál írja: Akinek pedig van hatalma arra, hogy megerősítsen titeket az én evangéliumom és a Jézus Krisztusról szóló üzenet szerint [...], az egyedül bölcs Istennek legyen dicsőség Jézus Krisztus által örökkön örökké. Róm 16,25.27 (Jer 32,27; Lk 15,1–10; Mt 25,1–13) A Jézus Krisztusról szóló üzenet a mi életünk és örök életünk lehetőségéről szól. Az Urunkról szóló evangélium a mi üdvösségünk üzenete, mert a keresztről és a feltámadásról szól. Ebben van benne Isten bölcsessége a legmegragadhatóbban, annyira egyszerűen, hogy ez megszégyeníti a bölcséket és a világ erőseit. Krisztus szenvedése és gyengesége a kereszten a mi erőnk. A keresztről való beszéd előbb feltárja a mi gyengeségeinket, majd mivel feltárja előttünk Krisztus önfeláldozó szeretetét is, megerősít minket.

Péntek (november 22.) Jézus mondja: Mert ahol ketten vagy hárman összegyűlnek az én nevében, ott vagyok közöttük. Mt 18,20 (Zsolt 84,4; Zsid 13,17–21; Mt 25,14–30) Jézus nem akart menedéket találni nevének az emberek között, hanem a nevében nekünk akar menedéket nyújtani. Két vagy több ember között akar jelen lenni, ott, ahol nevébe már befészkeltek magukat imádsággal az övéi. Jézus a nevében vállalt emberi közösséget akarja felhasználni földi szállására.

Szombat (november 23.) Pál írja: Úgy ajánljuk magunkat mindenben, mint Isten szolgálói [...]: mint szomorkodók, de mindig örvendezők, mint szegények, de sokakat gazdagítók, mint akiknek nincsen semmijük, és akiké mégis minden. 2Kor 6,4.10 (Zsolt 23,1; Jel 20,11–15; Mt 25,31–46) Állásinterjú, a jelentkező erősségeiről szoktak kérdezni, de a gyengeségei is előkerülhetnek. Mivel ezek közhelyes kérdések, a válaszok is hasonlóak, mint a gyengeségre: „Maximalista vagyok, mindig minden körülmények közt kihozom magamból és a többiekből a legtöbbet.” Amikor Pál apostol a saját ajánlkozásában elesett állapotáról szól, akkor igazi gyengeségeket sorol fel. Ezek nem olyasmik, amik jól hangzanak egy önjellemzésnél. Az apostol öröme sem olyan, mint amiben azért egy kis öröm is található a gyengeségek okán. Pál és társai az evangélium szolgálói, ezért örömmel gazdagítanak másokat, adják számukra a legtöbbet, s hozzák ki belőlük a legtöbbet a Jézusról szóló örömhírel.

■ DECMANN TIBOR

EVANGÉLIKUS Élet | FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

„Legyünk hordozó, kitartó és egyetértő egyház!”

Reformációi ökumenikus istentisztelet

A Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa szervezte, Október a reformáció hónapja elnevezésű programsorozat keretében október 27-én ökumenikus hálaadó istentiszteletre várták a híveket. Az alkalomnak a budapesti Wesselényi utcai baptista imaház adott otthont.

„A reformáció ünnepe arra emlékeztet, hogy ha Isten népe rossz irányba kanyarodik, Isten akkor is gondoskodik arról, hogy legyenek olyan emberek, akik keresik az »életet«, és megtalálják azt” – fogalmazott köszöntőbeszédében Kübler János. A baptista lelkipásztor a reformáció jelen idejű kihívásával kapcsolatban elmondta, hogy annak üzenetére ma is felelősséggel kell tekinteni. „Mindig ragaszkodjunk az igéhez, Isten szeretetéhez! Őrizzük meg azt a szeretetközösséget, melyet Isten munkál a Szentlélek által!” – hangsúlyozta.

„Köszönjük, hogy az ige hozott életet a mi életünkbe” – fogalmazott hálaadó imádságában Pataky Albert. A Magyarországi Pünkösdi Egyház elnöke hozzátette: „A reformáció ne csak egy emlék legyen, hanem naponkénti valóság!” Az ünnepi istentisztelet igehirdetési alapigéjét (Róm 15,1–6) Papp János, a Magyarországi Baptista Egyház elnöke olvasta fel (alsó képünkön).

Az igehirdetés szolgálatát Khaled A. László végezte. A Magyarországi Metodista Egyház szuperintendense a *Római levéllel* kapcsolatban rámutatott, hogy ez a szentírási könyv többek között Augusti-

nust az életváltozás felé, Luther Mártont a kegyelem felfedezésére és megértésére hívta, John Wesley pedig e páli levél által értette meg, hogy Jézus milyen változást tud hozni az ember szívébe. „Legyünk

hordozó, kitartó és egyetértő egyház!” – hangoztatta az igehirdető, hangsúlyozva, hogy Isten útjáról ma is könnyű letérni, ugyanakkor vannak előttünk példák, akár a nehézségek, akár az üldöztetés ellené-

doskodásra van szükségünk, hogy életet tudjunk építeni.” Khaled A. László arra is felhívta a figyelmet, hogy Istennek nem a különbözőség, hanem a Krisztusban való egység megtalálása és megélése a tetsző.

A keresztény egység megélhető jeleként az egybegyűltek közösen vettek úrvacsorát. Az úrvacsora liturgiáját a jelen lévő felekezetek lelkipásztorainak szolgálatával Fischl Vilmos evangélikus lelkész, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) főtákará végezte. Az istentisztelet a felekezetek lelkészeinek áldásmondásaival ért véget. Egyházunk részéről a MEÖT-főtákará és Magyarkuti Gyláné Tóth Katalin, a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközség másodlelkésze áldotta meg a jelenlévőket. Az ökumenikus istentiszteleten közreműködött Pálúr János orgonaművész, illetve a baptista gyülekezet zenekara is.

FOTÓK: GALAMBOS ADÁM

■ – GALAMBOS –

Luther-szobor-avatás köztérelnevezéssel

Országos reformációi ünnepségsorozat
Sepsiszentgyörgyön

A Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház október 25–26-án szervezte meg azt az országos reformációi ünnepségsorozatot, amelynek keretében könyvbemutatóra, kiállítás megnyitóra és szoboravatásra is sor került. A reformátor első erdélyi, egész alakos szobrának szombati avatóján Antal Árpád polgármester bejelentette, hogy a sepsiszentgyörgyi önkormányzat az evangélikus templom előtti teret – az egyházközség kérésére – Luther Mártonról nevezte el.

Pénteken este Kovászna megye székhelye, Sepsiszentgyörgy evangélikus templomában Zelenák József esperes köszöntötte az eseményen szép számban megjelenteket. Dr. Blázy Árpádné budapest-kelenföldi lelkész áhítata után Adorjáni Dezső Zoltán, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspöke „kardoskodott” az erdélyi magyar keresztény egyházak kultúra- és társadalomszervező szerepének megőrzése mellett.

A folytatásban bemutatták az egykor Kolozsváron tevékenykedő, tragikus sorsú lelkész, teológiai tanár, író, Járosi Andor (1897–1944) folyóiratokban megjelent, összegyűjtött írásait tartalmazó, *Sub specie aeternitatis [Az örökkévalóság szempontjából – a szerk.]* című könyvet. A vészidőszakban zsidókat mentő és a szovjet hadsereg által 1944-ben fogolytáborba hurcolt, majd

ott rövidesen életét vesztő Járosi Andor alakját unokája, Antal Margit nyugalmazott magyar nyelv és irodalom szakos ta-

nár idézte fel nagymamájának visszaemlékezései alapján.

A Kriterion Könyvkiadónál napvilágot látott kötetről elsőként a szerkesztője, Benkő Tímea, a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Rendszeres Teológiai Tanszékének tanársegéde beszélt, fejet hajtva a népe sorsát lelkén viselő lelképásztor, oktató és közíró nemzetmentő munkássága és emberi nagysága előtt. H. Szabó Gyula kiadóigazgató, a Helikon – Kemény János Alapítvány elnöke egy régi adósság lerovásaként értékelte a könyv megjelenését.

Az ünnepség Gy. Szabó Béla (1905–1985) grafikus kiállításának megnyitójával folytatódott a templomban. Nyilván nem véletlenül, ugyanis a fametszetekkel világszerte ismertté és elismertté vált képzőművész kiteljesedésének útját is Járosi egyengette, és őt ábrázoló grafikai illusztrálják az említett kötetet is. Minderről a Sepsiszentgyörgyön három hétig közszemlére bocsátott alkotásokat ismertető Ferenczy Miklós nyugalmazott református lelkész, Gy. Szabó Béla hagyatékának őrzője tájékoztatót.

A rendezvény emelkedett hangulatához hozzájárult a sepsiszentgyörgyi Plugor Sándor Művészeti Líceum tanárainak, illetve diákjainak – Császár Katalin és Szabó Levente, valamint Máthé Izabella és Kis Kincső – zenei előadása, Beczásy Beatrix színművész szavalata és az evangélikus gyülekezet Domokos Zsuzsa tanítónő által vezényelt Kantate gyermekkórusának fellépése is.

A magyar, valamint a megyeszékhelyi evangélikus egyházközség zászlói mögött vonultak fel szombat délelőtt a szoboravatási ünnepségen részt vevő egyházi

és világi előljárók, a testvérgyülekezetek vezetői és további meghívottak. A jeles eseményre egybegyűltek a házigazda, Zelenák József esperes köszöntötte, tudtul adva, hogy szinte napra pontosan templomuk felszentelésének huszonegyedik évfordulóján leplezik le a reformáció atyjának bronzszobrát.

„Luther Mártonnak ma szobrot állítani több mint művészi megnyilatkozás: egyértelmű állásfoglalás a keresztyén értékrend, a keresztyénség által inspirált demokrácia mellett” – jelentette ki az esemény kapcsán Adorjáni Dezső Zoltán. Sepsiszentgyörgy időről időre egyháztörténelmet ír – vélekedett a püspök, és felidézve Luther Márton hatalmas életművét, rendhagyónak nevezte, hogy a megyeszékhely köztereit három nagy reformátor szobra is díszíti.

Sepsiszentgyörgy polgármestere, Antal Árpád úgy vélte, hogy minden korban, így ma is szükség van reformerekre, mert hajlamosak vagyunk belemerevedni a megszokottba, s egy idő után észre sem vesszük: változás, újítás nélkül zsákutcába jutunk. „Mindig szükség van olyan emberekre, akik felismerik, hogy ami nem működik, azon változtatni kell, hiszen az emberi élet a földön túl rövid ahhoz, hogy helytelen, hibás és bűnös úton járjunk” – mondta.

Kató Béla, az Erdélyi Református Egyházkerület püspöke arról beszélt: Luther az életével példázta, és sokat áldozott azért, hogy valamiképpen Isten szeretetét elnyerje, egy-egy szobor pedig azokra emlékeztet, akik mindannyiunkért cselekedtek.

FOTÓK: CSABAI ANITA ÉS GÓDRI ALPÁR

A fehér lepel takarta, piros-fehérezöld szalaggal átkötött szobor avatását, áldását követően Vargha Mihály szobrászművész beszélt arról a kilenc hónapos munkafolyamatról, amelynek végén sikerült elkészíteni, illetőleg felállítani a fiatal, tettere kész reformátort megjelenítő szobrot. Reménysége szerint az alkotás arra készíti a híveket, hogy derűsen lépjenek be Isten házába.

A szabadtéri ünnepséget szombat délben ökumenikus istentisztelet követte az evangélikus templomban. Ennek keretében adták át a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház legnagyobb kitüntetését. A Járosi Andor-díjat Bálint Benczédi Ferenc unitárius püspök vehette át.

Forrás: Evangélikus.net, Székely Hírmondó, 3szék.ro

Reformáció 500 + 2.

Az ünnepi istentisztelet liturgiai szolgálatát Adorjáni Dezső Zoltán püspök, Zelenák József esperes, helyi lelkész és Incze Zsolt György református esperes végezte. Az igét Bálint Benczédi Ferenc, a Magyar Unitárius Egyház püspöke hirdette. 2Krón 29,3 alapján hívta fel a figyelmet arra, hogy a reformáció nem nosztalgikus ünnep, hanem lehetőség és felszólítás: ahogy Ezékiás kinyitotta a templomajtót, Luther kinyitotta a Bibliát, úgy nekünk is ki kell nyitni közösségeink és személyes életünk ajtaját Istenre, a szolgáló szeretetre.

A reformációi ünnepségsorozat igazi ajtónyitó, közösségerősítő alkalom volt, ahol együtt ünnepeltek a különböző felekezetek és a testvérgyülekezetek: az ünnepélyen részt vettek a budapest-kelenföldi és az irsai testvérgyülekezet lelkészei (Blázy Árpádné, Gáncs Tamás, aki a vasárnapi istentiszteleten hirdette az igét, illetve Csadó Balázs), felügyelői (Pap Kinga Marjatta, Szepesfalvy Ákos, Motyovszki Mátvás),

a kelenföldi gyülekezet ének- és zenekara, valamint Szluka Lídia énekművész.

A Bence Gábor vezette ének- és zenekar szolgálata kísérté az ünnepélyes szoboravatót, valamint a szombati és vasárnapi istentiszteletet, a Gyöngyvirág utcai református templomban pedig ünnepi koncertet adtak Szluka Lídia közreműködésével.

Szombaton este – Blázy Árpádné igei szolgálata után – a Brassói Erdély Egyetem Zenei Karának szólistái adtak egyházzenei hangversenyt.

Az ünnepi programok és a pazar vendéglátás mellett e három nap fontos kapcsolatépítő beszélgetések jegyében is telt. Az 500 + 2. évforduló nemcsak az emlékezésről szólt, hanem a jövőről is, amelynek alakításában mindenki ajtónyitó reformátor lehet, megtéve azt az apró lépést, amelyre személy szerint elhivatott.

■ TÖLGYESI ÁGNES

Hatodjára, utoljára?

Lutherfeszt Balatonszárszón

A szárszói csoda ismét megtörtént. A Lutherfeszt szombatján ismét verőfényes napra ébredtünk, októbert meghazudtoló szép időben zajlottak a programok az Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban. Jó söroket fogyasztva emlékeztünk Luther Mártonra és a reformációra az október 25–27. közötti könnyed együttléten – ahogy a német mondja: „gemütliches Beisammensein” –, miközben nem feledtük, hogy több mint ötszáz évvel ezelőtt az ige világossága adta meg azt az új utat, amely az egyház megreformálásához vezetett.

Az ünnepség előtti napon, pénteken a „kemény mag” már összegyülekezett, Késmárky Attilától pedig egy sörről szóló kulturális előadást is meghallgathatott a Kapucinus Sörfőzde remekeit kóstolgatva. Szombaton a fesztivál „hivatalos” napjának első programjaként a lajoskomáromi rezekes fűjták a gyülekezőt, majd az idei alkalom fővédnöke, Krámer György, egyházunk országos irodájának igazgatója mondott megnyitóbeszédet, tinédzser gyermekek példáján keresztül elemezve istenkapcsolatunkat. A reformáció kora óta ugyanis megtanulhattuk, hogy Istennel szabadon, közvetlenül, őszintén beszélgethünk imádságainkban – ő mindig meghallgat és válaszol.

Az áhítat után koncertek sorozata következett. *Zenék és dalok a reformáció korából* címmel az Ungaresca Consort együttes lépett fel, majd a balatonboglári Seven Houses Gospel Choir and Band Afrika hangjait varázsolta elénk a gospeldalok szárnyán.

Ebéd után Gryllus Dániel, Smidéliusz Gábor és barátai mutatták be az *Igéimet forgassátok! Dalok Jézus tanítási szerint (Tíz példázat)* című műsorukat, utánuk pedig a Korál-sziget akusztik elevenítette fel *Evangélikus énekeskönyvünk* dallamait.

Közben két előadás is elhangzott: *A lipcsei vita (1519) és a wittenbergi reformáció kezdetei* címmel Ittész Gábor, *Sörészeti és kocsmakulturális barangolások*

a sörkorszolyától a csatos üvegig címmel pedig Kovács Áron lelkes szöveg.

A napot meghatározták a baráti beszélgetések, a jó ételek és italok. A gyermekeket egész napos játszótér várta, ahol különböző kézműves termékeket készíthettek, de csillámos Luther-rózsás tetoválást is kaphattak.

A fesztivál a komáromi LGT Revival Band koncertjével ért véget, s ekkor már sokan tánca is perdültek. Akik még maradtak, azoknak másnap Kovács Áron tartott áhítatot és adott úti áldást. A fesztivál fő szervezője, Végh Szabolcs bejelentette: elképzelhető, hogy az évenkénti összejövetel helyett ezentúl ritkábban lesznek Lutherfeszték. Reméljük, ez nem így lesz...

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Kolbásszal „gyúrt” a Sztahlo-diakónia

Először – és biztosan nem utoljára – vett részt a Sztahlo Gábor Evangélikus Szeretetszolgálat csapata a csabai kolbászfesztivál kolbászkészítő versenyén. És azonnal díjat hozott el.

Az idén huszonharmadik alkalommal, október 24–27. között megrendezett versenyen a Buda Annamária intézményvezető irányításával Sztahlo-diakónia néven verbuválódott team egyben biztos volt: feledhetetlen hangulatú napot töltenek együtt.

A Farkas Attila, Farkasné Hidas Erika, Fritz Blanz, Hujber Vilmos, Kempf Márton, Kiss Anna, Kondacs Gabriella, Kósa Attila, Szekeres Elíz, Sztancsik László és Szvitan Erika által alkotott csapat különdíjban is részesült: a Csabai Rendezvény-szervező Kft. felajánlásából meghívást kapott a 2020. évi mangalicakolbászgúró versenyre.

Buda Annamária elmondta: a versenyen való részvétel ötlete több mint egy éve megszületett, és a viszonylag új intézmény munkatársai számára egyfajta csapatépítésként is szolgált. Emellett pedig lehetőséget adott emlékezetes módon, oldott hangulatban, mégis „munka közben” elbúcsúzni Fritz Blanztól (*képünkön közepén*), a Bajor Diakónia nyugdíjba vonuló munkatársától. Fritz Blanz az elmúlt évtizedben a nemzetközi kapcsolatokért felelős vezetőként nemcsak aktív támogatója volt a Magyarországi Evangélikus Egyház diakóniájának, hanem szinte „családtagjává” is vált a magyar közösségnek.

Forrás: Diakonet.hu

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Örökös ökoiskola Orosházán

Sikeres pályázatának köszönhetően különleges elismeréssel gazdagodott az orosházi Székács József Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium. Az intézmény képviselői október 18-án Budapesten vehették át az örökös ökoiskola címet tanúsító oklevelet.

Magyarországon a 2000-es évek elején indult az ökoiskolák hálózata, a Székács József-iskola elsőként 2012-ben csatlakozott a kezdeményezéshez.

„Ez tulajdonképpen az iskolában folyó munkánkat minősíti – mondta az örökös ökoiskola címről Csicsely Szilvia, az evangélikus intézmény tanára. – Először, amikor leadtunk pályázatot, összegeztük a fenntarthatósággal kapcsolatos tevékenységeinket, majd az újabbakal mindig bővítettük, hiszen az évek során sok szempontból is változott a szemléletmód az iskolában.” Hozzátette: egy ilyen pályázatban elvárás, hogy ne csak a tanórákon

legyen szó az iskolában környezetvédelemről vagy a fenntarthatóságról, hanem azon kívül is. Ez nemcsak a diákokat és a tanárokat érinti, hanem az intézmény összes dolgozóját, emellett fontos feladatnak számít a közösségépítés és a kapcsolatteremtés is. „Ez az elismerés nem egy ember érdeme, hanem az egész közösségé” – fejtette ki Csicsely Szilvia.

Ezután ugyan már nem kell pályázniuk újabb címre, de mint mondta, a munka nem áll meg, hiszen mindig vannak új feladatok és programok, amelyeket meg tudnak mutatni a diákságnak és partnereiknek. Nemrég az iskola *Vesd bele magad!*

FOTÓ: ROSTA TIBOR

programjának keretében fűszernövényeket ültettek az osztályok, de tervezik komposztáló létesítését is az intézmény udvarán, ahol szintén nagy hangsúlyt kapnak a zöld növények.

Csicsely Szilvia elmondta: örökös ökoiskolaként a programok mellett a hagyományápolásra, a megújulásra és az együttműködésre nevelésre is töreksenek.

Forrás: Oroscafe.hu

Megújult a polányi templom

Több településről gyűltek össze evangélikusok október 31-én Somogy megye egyik gyönyörű aprófalujában, Polányban. Megszépült az 1882-ben épült kicsiny evangélikus templom belseje, és új padokkal is gazdagodott Isten háza. A pályázatból és az Ecseny és Környéke Evangélikus Egyházközség önjerejéből megvalósult beruházás régi vágya volt a közösség tagjainak.

FOTÓ: KAPOSVAR.LUTHERAN.HU

Az utóbbi időben hagyománnyá vált, hogy a kaposvári és a környező evangélikus gyülekezetek közös istentiszteleten emlékeznek a reformáció indulásának évfordulójára és a közös történelmi gyökerekre. Idén az eseménynek a polányi templom adott otthont, szépen megújult belső térével fogadta az emlékező közösséget.

A liturgia szolgálatában a gyülekezetek lelkészei vettek részt. Pongráczné Győri Boglárka imádságot és igét olvasott, míg Isten igéjét Pongrácz Máté hirdette. Gondolatait a hálaadás, az emlékezés és a jelen kihívásainak megélése köré gyűjtötte. Felhívta a közösség tagjainak figyelmét, hogy mindig van miért hálát adni, és ezekben az ünnepi percekben különösen is a templomért, a lelki hajlékért kell köszönetet mondani, amelyet őseink nem-

csak maguknak, de nekünk, ma élő evangélikusoknak is építettek. A múltat és a jelent azonban nemcsak a polányi ősök, de a reformáció nagy alakjai is összekötik, hisz amit ők tanítottak, azok ma is élő, ható gondolatok.

A lelkész kiemelte: a jelenkor kihívásaira csak a gyökérrel rendelkező emberek tudnak jól válaszolni, csak azok, akik tudják, hogy Isten háza a lelki otthonuk. Az istentisztelet végén a közösség imádságban köszönte meg Istennek a megújult templombelső, az új padokat, valamint hálát adott az ünnep lehetőségéért.

Az alkalom után köszöntésekre került sor; Pongrácz Máté lelkész külön megköszönte Ellenberger Tamás polgármesternek, a gyülekezet presbiterének az áldozatos munkáját, amelyet a közösségért és az evangélikusság fennmaradásáért végzett az elmúlt években. Az eseményt szeretetvendégség és kötetlen beszélgetés követte a polányi községében.

■ PONGRÁ CZ MÁTÉ

Forrás: Kaposvar.lutheran.hu

Kolozsváron és Sepsiszentgyörgyön is megtöltötte a sportcsarnokot Nick Vujicic

Megtöltötte a helyi sportcsarnokot – szerda este Kolozsváron, csütörtök délelőtt Sepsiszentgyörgyön – Nick Vujicic világhírű keresztény motivációs tréner, aki október 23-án a magyar kormány támogatásával érkezett Erdélybe.

A végtagok nélkül született ausztrál-amerikai motivációs tréner azt mesélte el, hogy miként élte meg fogyatékoságát kicsi gyermekként, hogyan viszonyult hozzá később, kamaszkorban, és hogyan mentette meg az életét a hit és a kereszténységhez fordulás. Mint hangzott, megtérése után már nem az volt a fontos számára, hogy vannak-e végtagjai, hanem sokkal inkább az, ami a lelkében van.

Kolozsváron mintegy nyolcezeren váltottak jegyet a magyarra és románra is fordított előadásra, itt a román közönség volt enyhe többségben. Sepsiszentgyörgyön mintegy négyezren hallgatták a magyarra fordított előadást. Mindkét helyszínen Soltész Miklós, az Emberi Erőforrások Minisztériumának egyházi, nemzetiségi

és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára köszöntötte az előadót és a közönséget.

Soltész Miklós a sepsiszentgyörgyi előadás után a Magyar Távirati Irodának elmondta: a Nick Vujiciccsel való találkozás azt tudatosította a jelenlevőkben, hogy ne csak a maguk bajával foglalkozzanak, ne az legyen a fő szempont életükben, hogy mennyit keresnek, mekkora vagyonra tesznek szert, hanem bízzanak a hit erejében. „Megrázó, megdöbbentő, hogy ott voltunk sok ezren kezekkel, lábakkal, látszólag teljesen épen, egészségesen, és mégis ő tudott erőt adni még a lelkészeknek, a papoknak is” – magyarázta az államtitkár. Elmondta, hogy a kolozsvári előadás bevételeinek egy részét az autista gyermekek megsegítésére, a sepsiszent-

FOTÓ: KISS GÁBOR / MTI

györgyi bevételek egy részét pedig a csíkszeredai fogyatékkal élők megsegítésére fordítják.

Forrás: MTI

Hangszer a város közösségéért

Orgonaavató Székesfehérváron

Ünnepi istentiszteleten avatták fel az evangélikus templom orgonáját a reformáció indulásának ötszázkettedik évfordulóján a százötven éves Székesfehérvári Evangélikus Egyházközségben. Szemerei János püspök az egyházi zenével összefonódott hangszernek a közösségben betöltött szerepéről szólt, Cser-Palkovics András polgármester pedig az összefogással létrejött támogatás mellett a várost a hit és a kultúra életében is szolgáló létesítmény fontosságát emelte ki.

Még a reformáció emlékévében jelentette be a protestáns közösségek iránti megbecsülés jeleként dr. Cser-Palkovics András polgármester: befejezik az evangélikus templom orgonájának az építését – a hangszer hozzátartozik a templomhoz, a hitéhez, a lelkeséghez és a város kulturális életéhez egyaránt.

A város harmincötmillió forintos támogatásának köszönhetően, valamint az Emberi Erőforrások Minisztériumának hárommillió forint értékű kiegészítő támogatásával készült el az orgona, amelyet október 31-én este ünnepi istentisztelettel avatták fel.

Szemerei János a 98. zsolnárból idézett: „Énekeljete az Úrnak új éneket, mert csodákat tett! Szabadulást szerzett jobbjá, az ő szent karja.” A kettős ünnepen egyrészt a reformációban kapott, az embert felemelő teológiai igazságért, másrészt az új orgonáért – amely a zene csodája által közösséget kovácsol – mondott köszönetet a Nyugati (Dunántúli) Evan-

gélikus Egyházkerület püspöke. Luther gondolatai alapján a zenéről mint Isten adományáról beszélt, amely felvidítja az embereket, elűzi az ördögöt, és örömet, boldogságot teremt. Az orgonát a nagy egyházzene, Bach tette igazán fölül-

FOTÓK: SIMON ERIKA

múlhatatlanná alkotásaival – mondta –, a szakrális zene remekműveit megszólaltató hangszer pedig valóban olyan kincs, amely az egyházi zene kíséretén túl erősíti a közösséget.

Az orgonát Teleki Miklós orgonaművész mutatta be: Bach C-moll *passacaglia* és *fugáját*, valamint Lehotka Gábor *Erős vár a mi Istenünk* című művét játszotta az egybegyűlteknél.

„Hosszú évek közös erőfeszítésének az eredménye, hogy elkészült az orgona, és összefogás eredménye az a támogatás, amit a város biztosíthatott, köszönhetően a helyi gazdaság résztvevőinek munkájának – emelte ki Cser-Palkovics András. – A mai eredmény is, a mai átdadó is egy közösség összefogásának az erejét mutatja.” A polgármester köszönetet mondott Teleki Miklós orgonaművésznél az orgona elkészítésébe vetett óriási hitéért, valamint a reformáció emlékévében felállított bizottság munkájáért, amellyel méltóvá tette a programsorozatot – ennek a bizottságnak köszönhető többek között az orgona felújításának a kezdeményezése is.

A polgármester a közösség szolgálatában létrejött létesítmények közül példaként említette a Budai úton létrehozott központot, amely a fiatalokat, a gyermekeket is megszólítja. „Most pedig itt lehetek egy templomban, itt vagyok az Isten házában, és azt láthatom, hogy valami megszólalt – és nemcsak a mában szólalt meg, hanem mindig is meg fog szólalni, és Isten igéjét, az ő szeretetét fogja hirdetni, és a város közösségének az erejét fogja szolgálni” – mondta, majd az orgona hitéleti hangszerként betöltött és a kulturális életet is támogató szerepének a fontosságát hangsúlyozta.

Tuomas Tölli, a finnországi Kemi – Székesfehérvár testvérvárosa – lutheránus egyházközségének igazgató lelkésze is köszöntötte az ünnepi istentisztelet résztvevőit annak a testvéri barátságának, emberi elfogadásának a gondolataival, amely Székesfehérváron tapasztalható, és amely a nyelvi, kulturális akadályokat is képes áthidalni.

■ FRALLER ILDIKÓ

Forrás: Szekesfehervar.hu

Telt házas reformációi ünnep a Kaláka együttesel

Az idei reformációi ünnepen, október 31-én a budapesti Deák téri evangélikus templomban a fél évszázados jubileumát ünneplő Kaláka együttes adott telt házas koncertet. Az igei szolgálatot Kondor Péter, a Déli Evangélikus Egyházkerület püspöke látta el.

A Kaláka két tagja, Gryllus Dániel és Gryllus Vilmos több szállal is kötődik a Deák téri evangélikus gyülekezethez és templomhoz, így az együttes otthon érezte magát az oltár előtt felállított színpadon is. Az október 31-i ingyenes templomi koncert két részből állt, közöttük Kondor Péter püspök prédikált Mt 5,1–10, a *Hegyi beszéd* boldogmondá-

sai alapján. Kiemelte, hogy a reformáció nem lezárt folyamat, és minden egyháztörténeti kornak le kell vezetnie a maga reformációját. A boldogmondások kapcsán rámutatott, hogy ezek nem parancsok, és leginkább arra kell figyelniük, aki mondja őket: Krisztusra. Ígéretekkel teli mondatok az ő boldogmondásai, és ha Jézus parancsol is, akkor is biztosak

lehetünk benne, hogy képessé tesz bennünket a parancsok végrehajtására.

A koncert Szabó T. Annának az *Ars Sacra* fesztiválra írt, *Az ég zsoldára* című megzenésített versével kezdődött. Ezután hallható volt még – többek között – Kányádi Sándor *Dél Keresztje alatt*, József Attila *Születésnapomra*, Radnóti Miklós *Mint észrevétlenül*, Szabó Lőrinc *Szeretlek*, Petőfi Sándor *A négyökrös szekér*, Tamkó Sirató Károly *Nandu* című megzenésített költeménye vagy épp az 1530-as évekből származó *Erős vár a mi Istenünk* fordítást feldolgozó ének.

A kétórás ünnepi alkalom egy szál gitár kíséretével, hangosítás nélkül Kányádi Sándor *Valaki jár a fák hegyén* című megzenésített versével, áhítatos csendben, majd a közösen elmondott *Miatyánkkal* zárult.

Gryllus Dániel úgy fogalmazott, hogy koncertközönségük életkora a karonülőtől a botra támaszkodóig tart – ez a Deák téri ünnepi alkalmon is tapasztalható volt. A reformációi koncerten az idősebb generáció egy kicsit újra gyermek lehetett, miközben lelkiileg, szellemileg töltekezhetett a magyar irodalom megzenésített remekeivel.

■ K. B.

FOTÓ: KÉZDI BEÁTA

Fáklyás felvonulás Nyíregyházán

Ritka pillanatnak lehetnek szemtanúi, akik a reformáció emléknepjének estjén Nyíregyházán sétáltak. Szinte már hagyomány, hogy e nap alkalmából minden évben fáklyás felvonulást tartanak, amelyen a nyíregyházi és környékbeli református és evangélikus egyházközségek tagjai és lelkészei együtt vesznek részt.

A fáklyásmenet 18 órakor indult a református templomtól, és zsoldárénekléssel érkezett az evangélikus Nagytemplomba, ahol közösen tartottak istentiszteletet. Idén is többszáz főt vonultak a felvonuláshoz.

■ BRUSZEL DÓRA

Forrás: Nyiregyhaza.hu

FOTÓ: TRIFONOVÉVA

Megemlékezés a Reformáció parkban

Az Október a reformáció hónapja elnevezésű, a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsa szervezte programsorozat zárórendezvényét a budapesti Reformáció parkban tartották október 31-én. A protestáns felekezetek képviselőinek részvételével zajlott megemlékezésen Fischl Vilmos evangélikus lelkész, a tanács főtítkára köszöntötte a jelenlévőket.

FOTÓ: GALAMBOS ADÁM

Beszédében a főtítkár kiemelte: a reformáció nem ötszáz éve megtörtént és azóta lezárt esemény, hanem ma is aktuális, jelen idejű valóság. A reformáció nemcsak az egyház megújulását jelentette, hanem hatással volt a művészetre, az oktatásra és az anyanyelvre is.

Az ünnepségen imádságot mondott Pataky Albert, a Magyar Pünkösdi Egy-

ház elnöke, és elhangzott – a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium 12. osztályos tanulójának előadásában – Túrmezei Erzsébet „Nem tehetett másképp!” című verse.

„Szolgáltatomnak egyik sarokköve, hogy meg kell erősíteni azok szerepét egyházainkban, akik úgy kapnak vezetői elhívást, ajándékokat és szolgálatot, hogy közben a polgári élet mindennapjaiban is megállják a helyüket” – ezt már Pásztor Zoltán, a Magyarországi Metodista Egyház laikus elöljárója mondta ünnepi beszédében. A *Római levelet* idézte, amely sokakra, így Luther Márton, Augustinus, Kálvin János vagy John Wesley életére is nagy hatással volt; kifejtette, hogy ez a páli gondolat „olyan csomópont az Újszövetségben, ahol a teológia rendszere a mindennapok gyakorlatával találkozik”.

A reformációi négy *sola* – egyedül Krisztus, egyedül a Szentírás, egyedül a kegyelem, egyedül a hit – és az ezekhez kapcsolódó ötödik pillér, az egyedül Istené a dicsőség kapcsán Pásztor Zoltán elmondta, hogy Justo L. González amerikai metodista lelkész mindezt a *sola caritas*, vagyis az egyedül a szolgáló szeretet felszólítással egészítette ki. Országunkban is sok a nélkülöző – fejtette ki a metodista laikus elöljáró –, akiket keresztényként észre kell vennünk és meg kell segítenünk; a Krisztus-hitből fakadóan a javak felhalmozása helyett a szociális felelősségvállalás korunk feladata.

Az alkalmon közreműködött a Fóti baptista fúvóskar. Az ünnepség végén a protestáns felekezetek jelen lévő lelkészei áldást mondtak, valamint egy-egy szál virágot helyeztek el a reformációi emlékmű talapzatánál. Egyházunk részéről Fischl Vilmos MEÖT-főtítkáron kívül áldást mondtak a fasori gyülekezet lelkészei, Aradi György és Magyarkuti Gyuláné Tóth Katalin.

■ G. Á.

Debreceni emlékeket – koszorúzással

Egyházunk zsinatának elnökei a cívisvárosban ünnepeltek

A Reformáció parkban zajlott budapesti központi ünnepséggel párhuzamosan országsszerte számos településen tartottak ökumenikus ünnepi istentiszteleteket október 31-én.

A Tiszántúli Református Egyházkerület székhelyén, Debrecenben a szomszédos, Tiszáninnen Református Egyházkerület főjegyzője (püspökhelyettese), Pásztor Dániel lelképásztor volt igehirdetője a Nagytemplomban tartott alkalomnak. Az istentisztelet liturgiájában Asztalos Richárd, a Debreceni Evangélikus Egyházközség lelkésze és Bereczki Lajos, a Baptista Teológiai Akadémia rektorhelyettese, a város egyik baptista gyülekezetének pásztorja is közreműködött. A város egyesített protestáns kórusát Vass Sándor és Tóth-Barta Dániel református, valamint Pethó István baptista karnagy vezényelte.

Az ünnep istentiszteleten a Magyarországi Evangélikus Egyház Zsinatának lelkészi elnöke tartott előadást. A 2017-es jubileumi emlékvé előkészítését és lebonyolítását egykor miniszteri biztосként segítő dr. Hafenscher Károly ezúttal nem a múltat méltatta, hanem – bevallottan szubjektív megközelítésben – mintegy a protestáns egyházak jövőképeinek vízióját vetítette a köznyelvben kálvinista Rómaként emlegetett város protestáns gyülekezte elé.

A házigazda Debrecen-Nagytemplomi Református Egyházközség lelkésze, Vad Zsigmond esperes hívta úrvacsorai asztalközösségbe az ökumenikus közösséget, bejelentve, hogy az istentisztelet perselypénzét a Dél-indiai Protestáns Egyház egyik egyházkerülete által fenntartott iskolai internátus szegény sorsú gyermekeinek támogatására ajánlják fel.

FOTÓ: SZIRÁK SÁRA

A templomi együttlét után a résztvevők átvonultak a Nagytemplom mögötti emlékkertbe, ahol a három felekezet képviselői – evangélikus részről Hafenscher Károly, Asztalos Richárd és Abaffy Zoltán, egyházunk zsinatának nem lelkészi elnöke – közös koszorút helyeztek el a gályarabok emlékoszlopa, valamint a két éve felállított reformációi emlékmű talapzatánál.

■ – TÉPINTÉR –

FOTÓ: PAMPASKIES.COM

A Dél Keresztje (Crux) csillagkép

Velünk van a jó Isten is

Dr. Korányi András püspökhelyettes
Déli Evangélikus Egyházkerület

Ezt az egyszerű, bibliai erejű mondatot nem egy reformációi istentiszteletről hoztam magammal ezen az őszön: „Azért nem félünk, ha megindul a föld, ha hegyek rendülnek meg a tenger mélyén: a Seregek Ura velünk van, Jákób Istene a mi várunk...” – így idézi fel a reformációi istentisztelet zoltára az evangélikusság születésénél tisztán hallható éneket. A mondat most klinikai helyzetben ért el engem, egy altatóorvos szájából. Azóta minél többet alszom rá, annál erősebben mozog bennem, nem hagy nyugodni.

Ez a határozott, bibliai gyökerű állítás adott tartást fél évezreddel ezelőtt a wittenbergi reformációnak. Luther személyes, gyötrődő és elszánt keresése a kegyelmes Isten után éppen itt érte el a feloldást, a beteljesedést: mindenél jobban kell Istent félnünk, szeretnünk és benne bízunk. Egyszóval: velünk az Isten. Ez a meggyőződés és tapasztalás adta meg neki a bátorságot Wormsban, Augsburgban és az eisenachi halálos ágyon. Határozott tartalmat adott az igehirdetésének, a kátéknak, a koráloknak, a politikusokkal folytatott levelezésnek. Irányt és bizonyosságot jelentett a reformáció által felkavart világban és egyházban, hogy az ezerféle alternatíva és kísértés között mégis határozottan tudjon utat vágni magának: merre lehetséges továbblépdelni Istennel, s merre nem.

Velünk az Isten – honnan ez a bizonyosság az ószövet-ségi imádságokban, az óegyházi mártírok utolsó lépéseinél, a gályarab prédikátorok izomszakadásánál, az első evangélikus iskolák alapításakor, az ismeretlen kultúrákba átlépő világmisszió munkásainak a száján, a koncentrációs és Gulag-táborok sötétségében? Dacos, hitvalló, hitkérő, legyőzhetetlen bizonyosságot megszólaltató mondat, amelyhez sosem elég tiszta a helyzet, az ember, a világ, és mégis kőszákként megáll, megtart, továbbvisz. Olyan erős ige, amely nélkül sosem élt meg az Isten népe.

Mi is vágyunk erre a bizonyosságra, hogy jelezze magát a kritikus időkben! Istenre tekintet nélkül meghozott döntéseink idején vajon hová tűnik el ez az ige? Amikor mi vagy mások egyre gyakrabban engedjük el az egyház, a gyülekezet kezét, vajon milyen átok fojtja el a hangját, hogy ne szólaljon meg a szívünkben? Amikor erőtlenné válik a

relativizáló igehirdetés egy-egy szószéken, a pedagógia az iskolában és a diakónia a szeretetintézményben, sokszor annyit érzünk csupán, hogy ebből bizony hiányzik valami, ami régebben még megvolt... Hiszen ezt keressük, őt keressük benne: és Isten hol van a maga bizonyosságával mindabban, amit csinálunk?

Habozunk olyan elrettentő tapasztalatok miatt, amelyek beleégtek a kereszténység történetébe: erőszak, egyéni hatalmaskodás, megnyomorított lelkek árán szerzett önérvényesítés – mindez azzal igazolva, hogy az Isten nevében és szolgálatában történt. Manapság inkább egyre halkabbra fogjuk a bizonyosságot sugárzó mondatokat azért, mert egyébként annyi elrettentően magabiztos, magát egyedül üdvözítőnek hirdető agressziót kell elviselnünk! Fájdalmat okoz, hogy a világot kételkedés nélkül a maguk képére és hasonlatosságára formálni akaró ideológiáktól a legprimitívebb dolgokat ránk erőltető reklámokig bezárólag erőszakot akarnak tenni rajtunk a megkérdőjelezhetetlen bizonyosság nevében.

Lelkiismeretes keresztényekként mi nem akarunk beállni ebbe a sorba, hiszen inkább Lélekkel, mint hatalommal és erőszakkal szeretnénk élni. S így egyre nehezebben éljük meg és fogadjuk el, hogy minden agresszió ellenére égető szükségünk van a meggyőződés, a hordozó bibliai bizonyosságok és tapasztalatok erejére. Mert ma is kell a tartást és tartalmat megadó bizonyosság, hogy Isten mégis velünk van. Akkor is, ha sem a helyzet, sem az ember, sem a világ nem lehet ehhez elég tiszta – az Isten mégis jelen van a világban, sőt velünk az Isten.

Az életünket, a világ történetét úgy pontozza ki ez az egyszerű hitvallás, mint az égen szétszórt csillagok az éjszakai sötétséget. Jelzi az Isten jelenlétének a tapasztalatát, de talán sokkal kevésbé hősiesen és világgraszolóan, inkább egy-egy találkozásban, élethelyzetben, beszélgetésben, imádságban. Akár ott, ahol csupán ketten-hárman gyűlnek össze vagy találkoznak az ő nevében. Áldott erőforrás, kicsinyke istentisztelet, akár liturgia, bővebb tanítás vagy cselekvési terv nélkül – istentisztelet, akár egy célszerűen berendezett klinikai műtőben is. ■

Kétszáz éves tölgyek ölelésében nyugodva

Ökotemetkezés ökofaluban

Az ország első hivatalosan temetkezési célokra használható kegyeleti erdejét alakították ki 2015-ben Agostyánban, Tata közelében, a Természetes Életmód Alapítvány kezelésében lévő területen. Az elmúlt évek tapasztalatairól és e különleges kegyeleti hely létrejöttéről ültem le beszélgetni a kuratórium titkárával, Czumpf Attila agrármérnökkel, humánökológussal.

– Az elmúlt évben gyülekezetünk hűség-gondnokának, Németh Lászlónak a temetésén voltam először itt, az ökofalu ökotemetőjében. Már akkor szerettem volna megkérdezni: honnan jött a kegyeleti erdő gondolata?

– Hadd kezdjem ennek az „ökotemetkezésnek” a beágyazódásával! Immáron huszonnyolc éve teszem a magam hasznos dolgát a teremtett világért azáltal, hogy fenntartjuk, működtetjük az ökofalut. Programjainkkal régóta lehetőségeket kínálunk a fenntarthatóság jobb megismerésére. A klímaváltozás ténye mostanság nagy hangsúlyt kapott a médiában, ennek örülök, mert felhívja a figyelmet az önszabályozás fontosságára. Mi jól működő hazai és nemzetközi példákat, mintákat mutatunk be, melyeket ki is próbáltunk, s meggyőződünk eredményességükről. Nemcsak saját ötletekről van szó, hanem régi bölcsességek, tradíciók felelevenítéséről. Ez egyben az élet parancsa is, sőt mindannyiunk kötelessége, hogy továbbadjuk azt a tudást, amit megértettünk a világból, mindenekelőtt, hogy társak vagyunk a teremtettségben minden élővel, hiszen ez a bolygó nem csak az emberé. Mi, a Magyar Élőfalu Hálózat tagjai elkezdtük összerakni azokat az életmód- és életvezetési modellkísérleteinket, amelyek nemzeti és nemzetközi szinten is bizonyítottak. A még összegyűjthető régi, hasznos tudás és a mai high-tech ismeretek együttes alkalmazásával egy új, fenntartható, méltányos életminőség valódi alternatívái lettünk.

– **S miért éppen Agostyán?**

– Most már huszonöt éve működik egy Pax Natura nevű, Mayr-Melnhof báró úr alapította hálózat Európában,

ami jogszabályi keretek között erdei ökotemetkezést mint alternatívát kínál. Az ő akkor húszéves tapasztalatával keresett olyan partnert itt, Magyarországon – több helyen is –, ahol szándékot látott ennek a természetközeli gondolatúknak az ápolására és fenntartására, és garanciát arra, hogy ez az örökös-minősítés nem változik. Bár nem volt egyszerű az engedélykészség beszerzése, de úgy a tatai önkormányzat, mint a többi szakhatóság befogadók voltak, és támogatták ezt a kezdeményezést, hiszen ez a temetkezési forma Magyarországon úttörő jelleggel bír.

– **Akkor ez konkurenciája a temetkezési vállalkozásoknak?**

– Semmi esetre sem! Ez inkább látás- és tudatformálás, szelíd misszió, felhívás az ökológiai egyensúly fontosságára, a

környezetünk megóvására a következő generációk számára. Ez a régi, természetben élő ember számára magától értődő volt, mára azonban – főleg a városi életmód túlsúlya miatt – a feledés homályába tűnt. A kegyeleti emlékerdő tehát nem a meglévő temetők és sírkertek konkurenciája, hanem egy méltó alternatíva azok számára, akik az örök nyugalmat természetesebben képzelik el. Így a temetés felvétele is a szokásos módon, minden esetben a temetkezési szolgáltatókon keresztül történik. A kegyeleti *Emlékerdő program* olyan hazai kezdeményezés, amelyet a nyugat-európai országokban már évek óta sikeresen alkalmaznak. Az erdészetek által kijelölt területeken a hozzátartozók az előzetesen kiválasztott erdei fa gyökereihez helyezik el az elhunyt hamvait egy környezetbarát urnában, s az előzetesen kiválasztott fa törzsén, időtálló táblán tüntetjük fel a nevet. A fa gyökerei a lebomló urnából és a hamvakból felszívják az értékes tápanyagokat, mintegy metaforikusan fenntartva az élet örök körforgását, csodálatos

FOTÓ: EMLÉKERDŐ.HU

FOTÓ: FRANKOM

emléket állítva az egykoron élőknek. Az emlékerdőben az erdészeti szakemberek segítségével olyan operációs rendszert építünk ki, amelyben a szakemberek által kijelölt erdőtagokon élő fákat egy országos nyilvántartási rendszerbe vesszük, és a temetkezési irodákon keresztül a lakosság számára elérhetővé tesszük erdei búcsúztatások lebonyolítására.

– Mindenki számára...

– Természetesen, hiszen ez az emlékerdő – mely garantált jogi védettséget és egyéb folyamatos felügyeletet, ellenőrzést élvez – az örök körforgást szimbolizálja, és megtestesíti mindazt, amire az ember vágyik: békét, nyugalmat, harmóniát. Mivel ez a kegyeleti hely maga a természet, az élő erdő talán segít a halál kultúrájának is jobb megismerésében, hiszen akár életünkben, akár halálunkban, de a természet részei vagyunk. A természet közelségében van lehetőség hívők és nem hívők számára egyaránt, hogy elmélyüljenek az emberlét örök kérdéseiben, s megerősödjenek a gyász elhordozásában. Az emlékerdőt egyébként Szalai Gábor katolikus plébános szentelte fel, és Michl József polgármester úr is jelen volt ezen a szép alkalmon, amin Gábor atya elmondta: „A katolikus egyház tanítása szerint az elhunytak testét, illetve hamvait megszentelt földbe temetik, ami kifejezi a feltámadásba vetett hitet és a személyek iránti tiszteletet. Így a temetés nem merül ki a pusztá emlékezésben, hanem az örök élet, illetve a találkozás reményében búcsúzunk az itt eltemetett halottainktól.” Az emlékerdőben

egyaránt lehetőség van világi és egyházi szertartásokra is, így temetett itt már püspökök, plébánosok és más felekezetek képviselői is. Lassan megközelíti a százat azoknak a száma, akik itt nyugszanak a kétszáz-háromszáz éves fák ölelésében. Gyakori, hogy az erdei temetést megelőzi a templomi, illetve egy ravataltermi búcsúztatás, s az emlékerdőbe már csak a szűk családi kör érkezik. Így a hozzátartozóknak alkalmuk van egy bensőségebb, személyesebb hangvételű búcsúra.

– És mi van a koszorúkkal?

– A búcsúztatáshoz lehetőség van természetes és ízléses erdei dekorációt készíteni, de a művirágokkal és drótfonatú koszorúkkal nem terheljük meg környezetünket. Minden, ami elbomló és

természetes alapanyagú – így gondolom –, az a legszebb. Gyakran elmondom az évtizedek alatt bennem hitvallássá formálódott, számomra iránymutató mondatomat – s ebben benne van katolikus-ságom, szakmai látásom, etikai elkötelezettségem –, hiszen nincs jó élet a hamisságban: „Ha szakrálisan nem vagyunk organikusak, praktikusán nem megy!”

– Vagyis minden az életmódtól függ?

– Igen. Alig húsz éve növesztjük azt a nemzedéket, amely – önhibáján kívül – egy szintetikus technológiai világban létezik. Már szülőknek sincs elég tapasztalatuk az eltűnő, valamikor megtartó vidéki életről, miközben az új korszak „élménytársadalma” leértékelt az ősi módon biztonságot adó kétkezi munkát is. „Trendi” a fogyasztás templomainak „kanapéfókája”, akinek nagy a rezsije, és az energiatároló élményeket hajszolja. Nem valószínű, hogy ez lehet egy fenntartható rendszer fundamentuma! Sürgősen változni kell, s mindenki önmaga kell, hogy legyen a változás! Ki kell alakítani valami időálló, fenntartható (élet)rendszert, amely átgondolt, mértéktartó, egészséges és olcsó, vagyis szép és egyszerű; s ezt tanítanunk kell. Bosco Szent János

FOTÓ: TATA.HU

mondja: „A legeredményesebb tanítás az, ha azt tesszük, amit tanítunk.” A hogyanra pedig Assisi Szent Ferenc apokrif imájában ad választ: „Uram! Engedj vizszasimulni a tájba! Jelet ha hagytam, itt marad, és arra vár, hogy megérintsd, ha megint erre jársz.”

■ FRANKO MÁTYÁS

Forrás: Lutherrózsa – a Tatai Evangélikus Egyházközség hírlevele, 2019. október

Görgeik és Görgeyk világa

Izgalmas és újdonságokkal teli beszélgetésnek lehettek tanúi az Evangélikus örökség – Gyűjteményi esték elnevezésű sorozat október 28-i alkalmanak résztvevői. A Magyarországi Evangélikus Egyház és az Evangélikus Országos Gyűjtemény közös programját Görgei és Görgeyk címmel egyházunk budapesti Üllői úti országos központjában tartották.

Házigazdaként Pröhle Gergely országos felügyelő mondott köszöntőt, majd Kedves Gyula hadtörténész, az Országgyűlési Múzeum szakmai főtanácsadója mutatta be *Az ismeretlen Görgei* című – a Magyar Nemzeti Múzeumban idén megrendezett – tárlat katalógusát. A hadtörténész a kiállítás mellett a nagyívű kiadványt is méltatta. Mint mondta, a mind formájában, mind tartalmában egyedülálló katalógus átadta a kiállítás szervezőinek szándékát, és úgy nyújt újat, hogy a régi, klasszikus erőnyeket is meg-

A méltatás után kerekasztal-beszélgetés kezdődött, amelynek résztvevői Czenthe Miklós, az Evangélikus Országos Levéltár vezetője, Hermann Róbert történész, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum parancsnokának tudományos helyettese, a Veritas Történetkutató Intézet dualizmus kori kutatócsoportjának vezetője, valamint Radnóti Klára történész, a Nemzeti Múzeum szakmuzeológusa voltak. A beszélgetést Kertész Botond történész, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos főmunkatársa vezette.

FOTÓ: BALLA MÁRIA

tartja, de a hazánkban nagy érdeklődésre számot tartó és vitás „Görgei-kérdésre” is rávilágít. Készítői egyúttal ellenálltak a kísértésnek, nem tettek igazságot, és bűnbakot sem kerestek.

Kedves Gyula kiemelte, hogy a katalógus érdeme még – sok másik mellett – Hermann Róbert történész kiváló bevezető tanulmánya, valamint az illusztrációk kiemelkedő minősége, azaz hogy a dokumentumok fotói remekül olvashatók, böngészhetőek. A hadtörténész szerint találó a kötet címe – amely egyúttal a kiállításé is volt –, hiszen nemcsak az érdeklődő látogatóknak, de a szakmának is újabb információkat adott, és a hús-vér Görgeit, illetve a történelmi személlyé vált honvéd tábornokot is bemutatja.

Kertész Botond felvezetéséként elmondta, hogy a Görgey család *[a tábornok maga változtatta meg családnévének az írásmódját – a szerk.]* kiemelkedőbb tagjairól terveznek beszélni az Árpád-háztól egészen a 20. századig. Szóba is került az este folyamán Görgey János, István, Ármin, Kornél és Vince személye is. Czenthe Miklós első hozzászólóként jelezte, hogy szepesi eredetű cipszer családról van szó, illetve hogy személy szerint örül annak, hogy *Az ismeretlen Görgei* kiállítással és a katalógussal is a helyére került Görgei Artúr személye, aki tiszteletet és figyelmet érdemel. Egyúttal megjegyezte, hogy a szepesi szász autonómia vezető családja volt a Görgey.

Az „áruló-e Görgei?” provokatív felvetést az asztalnál ülő történészek bár ismer-

ték, de mint mondták, saját tanulmányaik alatt nem találkoztak ezzel a megbélyegzéssel. Ugyanakkor Radnóti Klára jelezte: megdöbbentő, hogy a mostani fiatalok mennyire nem tudnak szinte semmit a tábornokról. A muzeológus egyúttal azt is elmondta, hogy a kiállítás készítésekor külön öröm volt számára, hogy több Görgei családtagot megismerhetett, és olyan különleges tárgyak kerülhettek a kiállításba, amelyeknek a létezéséről eddig csak igen kevesen tudtak. Ezek pedig most mind bekerültek a katalógusba is, kordokumentumként.

Hermann Róbert Görgei különleges karrieréről szólva kifejtette: a harminchároméves Görgei összefegyvernémi látásmódja és a különböző területeken szerzett tapasztalata lehetővé tette, hogy hamar kiemelkedjen kortársai és a katonák közül. „Jókor volt jó helyen, és élt is a lehetőségekkel. Bizonyította a képességeit, majd újabb lehetőségeket kapott, és ott is bizonyította bátorságát és szervezői, helyzeteket átlátó képességét” – tette hozzá a történész.

Egy ilyen részletes kiállítás és kiadvány után lesz-e még mit kutatni Görgeiről? E kérdésre Radnóti Klára úgy válaszolt, hogy Görgei Artúr hétszáz darabos könyvtára sajnos szerteszóródott a világban, de a kiállítás előkészítése közben is sikerült bizonyos kötetekre rátalálni, vagyis kitartó munkával igenis megtalálhatók, és ezek a kötetek is további lehetőséget adnak a kutatásra. Hermann Róbert pedig úgy fogalmazott, hogy mindig előkerülhet egy-egy újdonság. Ő leginkább Bécsben kutatna „Görgei-ügyben”, de jelezte, hogy nemrég egészen véletlenül egy 1849. január 3-i Görgei-levél került a kezébe, ezért sem lehet azt mondani, hogy nem érdemes tovább kutatni. Mindig felbukkanhatnak addig ismeretlen dokumentumok.

Az estét zenei élménnyel gazdagította – Brahms, illetve Camille Saint-Saëns műveiből – Korb Vanessza és Felszegi Dalma zeneakadémisták virtuóz minikoncertje.

A program zárásaként az érdeklődőknek lehetőségük nyílt az Üllői úti épületben található Podmaniczky–Degenfeldkönyvtár megtekintésére is. Az *Evangélikus örökség – Gyűjteményi esték* következő alkalmára december elején kerül sor.

■ K. B.

FOTÓ: MARTON SZILVIA

Egy újabb abortuszvita kontúrjai és árnyalatai

Az abortusz megítélésében nincs konszenzus a világ számos társadalmában, így a magyarban sem – ám a keresztény egyházak és híveik körében sem. A művi terhességmegszakítás mint törvényi lehetőség az átlátható szabályozással együtt sem mentes az ellentmondásoktól és az etikai dilemmáktól. Írországban tavaly szavazták le az évtizedekig fennálló teljes abortusztilalmat, ugyanekkor nagy viták folytak, polgári

megmozdulások zajlottak a szintén szigorú abortuszszabályozású – és további szigorításokat kilátásba helyező – Lengyelországban is. Nem sokkal később az Egyesült Államok New York államában megszavazott úgynevezett reprodukzív egészségügyi törvény hatására is feléledt a vita, aktuálisan pedig az észak-írországi jogszabály-módosítás kapcsán estek egymásnak az életvédők és a jogvédők.

Észak-Írországban mind ez idáig csak abban az esetben volt engedélyezett az abortusz, ha az anya élete veszélyben forgott, vagy ha a terhesség kihordása súlyos és maradandó testi vagy mentális károsodással fenyegetett, minden más esetben bünténynek számított.

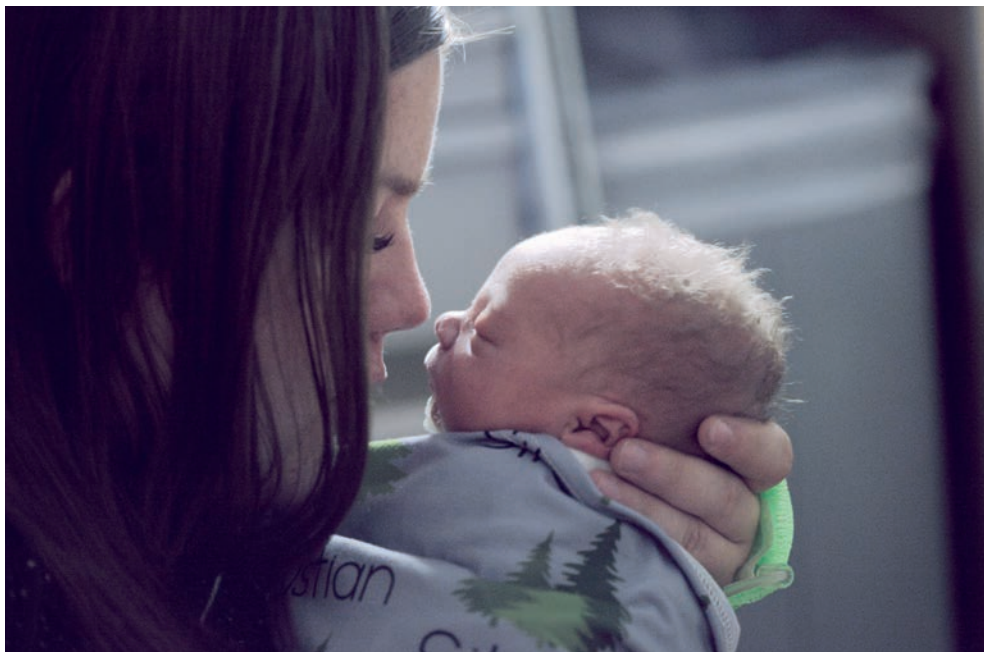
Az északír nők az Egyesült Királyság más országrészeibe utaztak, hogy legális abortuszt hajthassanak végre, vagy az ír partok menti nemzetközi vizeken ringatózó „abortuszhajók” egyikét

választották. Az abortuszban segédkező egészségügyi szakemberekre pedig komoly büntetéseket szabhattak ki.

Törvény és gyakorlat

Írországban jelenleg az abortusz a terhesség tizenkettedik hetéig engedélyezett, azt követően pedig kizárólag orvosi indokolt esetben van rá lehetőség. Éppúgy, mint Európa legtöbb országában, köztük Angliában és Magyarországon is, ahol abortuszt a

huszonnegyedik hétig végeznek. Az október 22-én elfogadott északír abortusztörvény annyiban tér el ettől, hogy mivel számos fontos vizsgálatra a huszonnegyedik héten kerül sor, mostantól egészen a huszonnyolcadik hétig végzik el az abortuszt. Ám kizárólag orvosi indokolt esetben: ha a magzat és/vagy az anya élete, emberi életminősége veszélybe került. Minden esetet egyesével bírálnak el a hatóságok egy konzulens segítségével, aki az érintett nő mentális és fizikai állapotát méri fel. ►

FOTÓ: SHARON MCCUTCHEON / JUNGFLASH.COM

Jövő márciusig átmeneti időszak következik, míg az új rendelkezések gyakorlati megvalósulásának részleteit kidolgozzák – írja az *Index.hu* hírportál. Addig az abortusz mellett döntő nőknek továbbra is az Egyesült Királyság más részeibe kell utazniuk a beavatkozás elvégzése érdekében. Ugyanakkor az egészségügyi dolgozók számára mostantól engedélyezett, hogy segítséget nyújtsanak az érintett nőknek, és tanácsokkal lássák el őket.

Választás vagy élet?

A *pro choice* (a választásért) és a *pro life* (az életért) tevékenykedő mozgalmak tagjainak és szimpatizánsainak legtöbb vitája a magzat élethez való joga és a nők döntési joga közötti ellentét körül zajlik. Az érvek és ellenérvek sora végtelen, holott ha közelebbről megvizsgáljuk a különböző érvrendszereket, rájöhethetünk, hogy azok más-más értékrendszerből eredeztethetők, tehát feltehetően egymással párbeszédbe hozhatók.

Hogy a kevésbé árnyalt hazai közbeszéd veszélyeit elkerüljük, a bioetika interdiszciplináris tudományát érdemes segítségül hívnunk. Az elmúlt fél évszázadban kialakult új tudományterület a vizsgálódásainak körébe vonja számtalan más tudományos aspektus mellett a teológiai, jogi, pszichológiai és szociológiai dimenziót is. Ezek ugyanis megkerülhetetlenek az ilyen rendkívül összetett etikai dilemmák tárgyalásakor.

„Tekintettel arra, hogy a bioetika képviselői különböző világnézeti, vallási hát-

térrel rendelkeznek, a bioetika alapértékei sok esetben nem feltétlen keresztény értéknek fogalmazódnak meg, bár a keresztény értékek alapvető jelentőséggel bírnak a bioetikai vitákban” – írja Szebik Imre orvos-bioetikus a *Bioetikai kérdések az élet kezdete kapcsán* című tanulmányában (megjelent a Kodácsy-Simon Eszter szerkesztette, *Értelmes szívvel – Etikai témák az evangélikus oktatásban* című kötetben; Luther Kiadó, 2016).

Természetesen vannak olyan értékek – állapítja meg a Semmelweis Egyetem docense –, amelyekben alapvető konszenzus van. Ilyen például az emberi élet vagy az emberi méltóság tiszteletének kötelessége, az egészségügyi kezelésekre való tájékozott beleegyezés kötelme; abban azonban, hogy ezeket az értékeket más értékekkel való konfliktus esetén milyen mértékben kell tiszteletben tartani, sok esetben nincs egyetértés. Amikor például egy megerőszkolást követő terhesség esetében az emberi élet tiszteletének kötelessége konfliktusba kerül az anya önrendelkezési jogával – említi példaként az egyik legnehezebb határhelyzetet az orvos-bioetikus –, akkor a vélemények eltérőek a tekintetben, hogy melyik érték a fontosabb.

Anyai krízishelyzet

Orosz Gábor Viktornak, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docensének egyik kutatási területe a preimplantációs és perinatális genetikai diagnosztika. A *protestáns etika kézikönyvében* (szerkesztette

Fazakas Sándor; Kálvin Kiadó, 2017) így ír az élet kezdetéről: „A bibliai antropológia és a modern embriológia közötti összhang akkor fejeződik ki, ha az ivarsejtek egyesülésétől fogva egy új emberi lény jelenlétét elfogadjuk. Nem a folyamat és a benne levő biológiai kontinuitás és potencialitás minősíti az ember létét, hanem az ember személyi léte kvalifikálja az ehhez szükséges folyamatot.”

Tehát amellett, hogy védendő alapértéknek tekinti az életet, az evangélikus lelkes szerző a nagykorúságot a döntéseinkért és tetteinkért való felelősségvállalásban látja. Kifejezésre juttatja ezzel azt is, hogy a hétköznapi életben előfordulhatnak olyan helyzetek, amelyekben az életvédelem melletti elköteleződés önmagában kevésnek bizonyul. Vagyis ha a Szebik Imre által említett megerőszkolt nő nem kívánt terhességének példáját vesszük: érthető, ha sokan úgy vélik, a traumát átélt nőt kegyetlenség a magzatának megszületésére kötelezni (még akkor is, ha a terhességmegszakítás önmagában is trauma).

Számtalan olyan eset adódik tehát, amikor csak rossz megoldások között választhatunk.

Az abortusz legvitatottabb formája a magyar abortusztörvényben sem megnyugtatóan tisztázott „anyai krízishelyzet” miatt elvégzett terhességmegszakítás. A keresztény teológusok általában elutasítják a pszichológiai, gazdasági, családi okokból végzett abortuszt, ugyanakkor hangsúlyozandó – írja Szebik Imre –, hogy a terhesség valós krízishelyzetet teremthet egy nő és családja életében. Ilyenkor pedig nem a megbélyegzés, a vádaskodás, hanem a segítségnyújtás lehet a megfelelő felebaráti magatartás: a segítségnyújtás különböző formái ismertek, például pasztorálpszichológiai vagy lakhatási segítség formájában.

Életesély vagy esélyegyenlőség

Nem elhanyagolható tény továbbá az sem, amelyre többek között a *Keresztény kultúra blog* szerkesztői hívják fel a figyelmet.

„A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján egyértelműen látszik, hogy azokon a területeken történik a magyarországi abortuszok nagy része, ahol az intézményi felvilágosítás aligha van jelen, és ahol sok esetben aközött kell döntenit,

hogy fogamzásgátlás legyen vagy élelem/tüzelő télire – írja Nagy Szabolcs evangélikus teológushallgató, a blog egyik szerkesztője a *Melyik a történelem legsötétebb napja?* címmel október 23-án megjelent blogbejegyzésben. – 2016-ban a legtöbb abortusz Magyarországon arányosan Nógrád, Heves, Jász-Nagykun-Szolnok és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben történik, ott, ahol a szegénység is az egyik legnagyobb. Megdőbentő a szakadék a legalacsonyabb (Budapest és Győr-Moson-Sopron megye) és a legmagasabb (Heves és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) értékkel rendelkező megyéknél is. De érdemes megnézni azt is, hogy milyen ez az adat az iskolai végzettséget tekintve. 1990 óta szinte nem változott azoknak a nőknek a helyzete, akiknek nincs nyolcosztályos végzettsége, míg azoknál a nőknél, akik szakvizsgával, érettségivel vagy felsőfokú diplomával rendelkeznek, folyamatosan csökkenő tendenciát mutat az abortuszok száma.”

Mindebből látható, hogy a szociális segítségnyújtás, a szexuális felvilágosítás és a családi életre nevelés tekintetében még a nagy elméleti viták előtt komoly gyakorlati lépésekre volna szükség társadalmunkban. Eszmei és eszmeiséget mellőző vitákat lehet ugyan folytatni, de ezzel nem kerülünk közelebb a hazai abortuszok számának csökkenéséhez, a születendő gyermekek valós védelméhez.

Általános toleranciaszintjét tekintve hazánk az átlagosnál rosszabbul teljesít, a másfajta gondolkodást, az alternatív elemektől sem mentes értékrendet idehaza a többség élből elutasítja, vagy nem tud vele mit kezdeni. Herczog Mária szociológus a *Család Gyermek Ifjúság* folyóirat 2007/6. számában *Ember születik?!* címmel megjelent írásában megjegyzi: Magyarországon különösen is megfigyelhető, hogy mennyire alacsony szintű azoknak a területeknek a működése és kultúrája, amelyekben „nem a ráció, a tárgyi felszerelés, az anyagi háttér, hanem az érzelmek, valamint a nehezen megfoghatóknak látszó elemek a dominánsak”. A születés épp ilyen témakör.

Krisztus-gyermek születik

Az egyik leghíresebb mai baba, az amerikai Ina May Gaskin – aki kiemelkedő munkásságáért 2011-ben az alternatív Nobel-díjként ismert Helyes Életmód dí-

jat is megkapta – *Spirituális babaság* című könyvében elsősorban születéstörténeteket oszt meg az olvasókkal, de kitér a címadó spiritualitás értelmezésére is.

„Minden egyes szülés egy Krisztus-gyermek születését jelenti – írja. – A baba dolga, hogy minden tőle telhetőt megtegyen, hogy mind az anyát, mind a gyermeket élve és jó egészségben átsegítse a szülés szorosán, és ügyeljen arra, hogy a szülés szentsége megmaradjon. [...] Az előttünk lévő gyerek ugyanolyan, mint a sajátunk. Mindnyájan egyek vagyunk. [...] A vallásosság alatt azt értem, hogy a környörületesség életmód a baba számára, ami a baba gyakorlatában nyilvánul meg, ahogyan napról napra, pillanatról pillanatra meghozza a döntéseit. [...] A valódi törődés: életforma.”

Ha a valódi törődés életforma, akkor szervesen bekapcsolható gondolatmenetünkbe az evangélikus Hamvas Bélának *A pszichológia értéke és válsága* című tanulmánya, amelyben érzékenyen világít rá arra, mi az, ami hiányzik a mai technicizált, jóléti társadalmakból: „Olyan népnél, amelynél pszichológiai kultúra nincs, hiányzik az emberi léthez elengedhetetlenül szükséges emberismeret. Az emberismeret tulajdonképpen semmi egyéb, mint annak a jele, hogy azzal az emberrel, akivel együtt élek, törődöm, és komolyan veszem. Igyekszem megérteni. Ebből a megértési kísérletből kollektív emberismereti kategóriák keletkeznek, amelyek a szociális életet tudattalanul szabályozzák.” Hamvas szerint minden-

fajta ismeretet meg kell hogy előzzön a „szeretetmozzanat”, amely által bármiféle tudás, látás felébredhet és kialakulhat.

Hogy az emberismeret, a kölcsönös bizalom épülhessen a mai Magyarországon, abból az egyházak is kivehetnék – és sok területen igyekeznek is kivenni – a részüket megfelelő kommunikációs és törődési minták átadásával, követendő példaadással. Az egyház diakóniai szolgálati ágán belül az anyaóvóknak, a családok átmeneti otthonainak működtetése például kifejezetten jó példa minderre a konkrét és problémaérzékeny segítségnyújtásra, az élet tevőleges védelmére.

Ami pedig az elvi szakadékok áthidalását illeti: akárhogy nézzük is, saját önrendelkezési jogával élve a felelősség mindig a várandós nőt terheli – ezért kell

igyekezniük az egyházaknak is megadni minden lehetséges támogatást a döntés elé kényszerült vagy sok esetben kényszerített (!), valós vagy vélt válságban lévő, ténylegesen traumatizált vagy feloldható krízishelyzetben lévő nők védelméért.

Érdemes azonban arra is felhívni a figyelmet, hogy mind a világi, mind az egyházi ítélezők és támogatók elsajátíthatnának, eltanulhatnának néhány objektív szempontot a bioetikai vitákból, újra és újra megkérdőjelezve saját álláspontjukat, megingathatatlanak vélt elveiket, eszméiket, kőbe vésett igazságait, amelyek létjogosultságáról kizárólag Isten ítélhet, ahogy a döntési szabadságunkkal való élés igazságáról és igazolhatóságáról is.

■ KINYIK ANITA

Képes evangélium hazai vándorúton

A szárnyasoltár-replika újabb kiállítóhelyekre vár

Ez év áprilisa óta különleges műkinccsmásolat járja az országot: annak az evangélikus szárnyas oltárnak a replikája, amely Luther idejében, 1538 és 1540 között készült az egykori Mömpelgard grófság urának, György württembergi grófnak a megrendelésére. Nemcsak az eredeti – ma már múzeumi – műtárgynak, de a másolatának is érdekes a története. Többek között erről is mesélt Pál Csilla Bécsben élő művészettörténész, a másolatoltár elkészítésének ötletgazdája.

– Önnek köszönhetjük azt a lehetőséget, hogy Magyarországon szintén megcsodálható – még ha kicsinyített másolatban is – az összesen százötvenhét képből álló különleges „képes evangélium”. Hogyan lelt rá erre a kincsre?

– Sokat járok a bécsi Kunsthistorisches Museumba – Művészettörténeti Múzeumba –, ott láttam meg 2013-ban ezt a csodálatos hatszárnyas oltárt, és rögtön magával ragadott. Ahogy közelebb léptem, láttam, hogy németül az van mellé írva: evangélikus oltár. Először nem is akartam hinni a szememnek, ezért utánaolvastam a történetének. Herrenbergben Heinrich Füllmaurer és tanítványai festették 1538 és 1540 kö-

zött György württembergi gróf megbízásából. Amikor a harmincéves háborúban, 1634-ben a Habsburg-házból származó III. Ferdinánd magyar király győzelmet aratott a nördlingeni csatában a protestáns csapatok felett, hadisarcként magával hozta Stuttgartból. Így került Bécsbe.

– Az eredeti szárnyas oltár különleges egyháztörténeti korszakban készült.

– Jól ismert, hogy már a reformáció hajnalán a mérsékelt lutheri irányzat mellett kialakult –elsősorban Zwingli követői között – a radikális svájci irányzat is. Míg a zürichi teológus semmiféle képet vagy szobrot nem tűrt meg a templomokban, addig Luthertől egyáltalán nem állt távol a képes ábrázolás. Ezt bizonyítja az 1534-

ben megjelent első teljes bibliafordítása, amelyet Lucas Cranach illusztrációi díszítenek. Bazel városával körülbelül egy magasságban feküdt Mömpelgard [ma Montbéliard, Franciaország – a szerk.] grófsága, amely 1534-ben a protestáns württembergi Ulrich herceg, illetve öcsce, György gróf tulajdona volt. A szárnyas oltár megrendelésének idején ezen a délnémet területen óriási viták folytak a templomi kép- és szoborábrázolások létjogosultságáról. A képes evangéliumot a házi kápolnájába megrendelő György gróf is a mérsékelt irányzat követői közé tartozott.

– A szárnyas oltárokat általában kevés, de messziről is jól látható képpel díszítették. A mömpelgardi darabra nem ez a jellemző, hiszen a százötvenhét kis képet csak közelről lehet tanulmányozni. Vajon miért e különbség?

– A mömpelgardi oltár elsősorban tanító célzatú volt. A hat tabulán és retabulán összesen százhatvan újszövetségi jelenetet festett meg Füllmaurer a műhelyében dolgozó segédei segítségé-

gével. Mindegyik jelenethez a kép felső harmadában, díszes keretben az evangéliumi szöveget is odaírták a bibliai fejezetszám-megjelöléssel együtt. Egyedülálló, hogy az evangéliumok minden története, így Jézus csodatételei és példázatai is egyben láthatók ugyanazon művész ábrázolása alapján.

– Ez komoly teológiai ismereteket is feltételez.

– A Luther-követő Kaspar Gräter teológus segített neki ebben.

– Magazinunk ez év május 5–12-i száma is hírt adott arról, hogy április 12-én a soproni evangélikus gyülekezeti ház nagytermében leplezték le a szárnyas oltár replikáját. Honnan jött az ötlet, hogy Magyarországon is legyen egy másolat?

– Utánajártam az oltár történetének, így tudtam meg, hogy Herrenberg város lakói néhány évvel ezelőtt 1 : 1 arányban elkészítették a mását annak emlékére, hogy az eredetit az ő városukban festette meg Füllmaurer mester. Arra gondoltam, mi is meg tudnánk ezt csinálni, csak szebben és élethűbben.

– Mit ért ezen?

– Az eredeti oltár anyaga fa, ezért a Soproni Egyetem Simonyi Károly Műszaki, Faanyagtudományi és Művészeti Karát kerestem meg. A Tóth György és

Török Béla mérnök-tanárok vezette kis csapat nagy szakértelemmel és lelkiismeretesen készítette el a több ezer darabból álló vázszerkezetet 1 : 2 arányban. Természetesen a képeket nem lehet újrafesteni, de a festményekről készített fotókat ki tudtuk nyomtatni egy különleges eljárással fémlapokra, vízálló festékkel.

– Az eredeti oltár evangéliumi szövegei 1540-es évekbeli délnémet táj-szólásban olvashatók. Hogyan készült a magyar fordítás?

– Szentpétery Péter, az Evangélikus Hittudományi Egyetem docense, valamint Rosenberger Tamás és Rosenbergné Babka Anna teológushallgatók fordították az anyagot 2017-ben.

– Miért pont Sopronban volt a replika leleplezése?

– A soproni evangélikus közösség története szinte a lutheri időkig nyúlik vissza: a gyülekezet 1565-ben alakult, a kezdetekben a városi tanács és a gyülekezeti presbitérium azonos volt. Másfelől III. Ferdinánd volt az egyetlen magyar király, akit Sopronban koronáztak 1625 decemberében. A Koronázódomb, rajta a háromszáz évvel később állított emlékművel, ma is erre az eseményre emlékeztet.

– A tavaszi soproni bemutató után a szárnyas oltár az ország több evangélikus gyülekezetében volt már eddig látható: Szombathelyen, Győrkönyben, Budapesten Angyalföldön és Kőbányán. Most a budavári gyülekezeti teremben beszélgetünk, ahol a budavári evangélikus szabadegyetem október 14-i alkalmán mesélt a műkincsről. Hol lesz legközelebb kiállítva a másolat?

– A projektet még a 2017-es reformációi emlékvéhvhez kapcsolódva támogatta az országos Reformáció Emlékbi-zottság. A Magyarországi Evangélikus Egyház tulajdonában lévő másolattal az a célunk, hogy minél több evangélikus közösségbe eljuttathassuk – a határokon innen és túl –, hiszen még a hittanórákon is jól használható ez a kincs. Egyébként könnyen szétszerelhető, szállítható, személyautóban is elfér. Adventben egyházunk országos irodájának budapesti épületében, az átriumban lesz megtekinthető. A továbbiakban is várjuk azoknak a gyülekezeteknek a jelentkezését, amelyek szívesen kiállítanák. Bővebb felvilágosítást ez ügyben Zászkaliczky Zsuzsanna, az Evangélikus Országos Gyűjtemény közművelődési igazgatóhelyettese tud adni.

■ BODA ZSUZSA

Páll Csilla művészettörténésznek a mömpelgardi oltárról szóló előadásain rendszeresen megjelenik Luther Márton is. A reformátor alakját Marosszéki Tamás színművész, a Soproni Petőfi Színház tagja, a Versünnep Alapítvány 2015. évi díjazottja és közönségdíjasa kelti életre.

– *Én, Luther* című egyszemélyes darabjával 2017 óta járja az országot. Hogyan lett önből Luther?

– A reformációi jubileumi évben Szatmárnémetiben voltam színész, amikor Debrecenből felkérést kaptam, hogy készítsék egy negyvenöt perces előadást Luther Márton életének fontosabb állomásairól és tanításairól. Megtisztelő feladat volt, örömmel vállaltam. Az *Én, Luther*t tizenkilenc alkalommal láthatták iskolákban Sopronban és környékén mint a Soproni Petőfi Színház előadását. Ezenkívül megfordult pár alkalommal Debrecenben, Győrben és Cegléden is. A legutóbbi helyszínen a publikum jótekonysági előadasként láthatta idősek otthonában és a Ceglédi Evangélikus Egyházközség gyülekezeti házában. A szöveget jómagam állítottam össze eredeti Luther-szövegekből.

– Páll Csillával közösen leplezték le Sopronban a szárnyasoltár-replikát, és azóta is gyakran vesz részt Csilla előadásain Luther Márton szerepében. Hogyan ismerkedtek meg?

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

– Csilla keresett meg, miután olvastam az előadásomról a soproni színház műsorfüzetében. Elhívott kávézni, miközben rögtönzött történelem- és egyháztörténelem-, illetve képzőművészeti órát tartott másfél órában a szárnyas oltár kapcsán. Lelkesedése teljesen magával ragadott. Ha tudok, mindig szívesen elmegyek az előadásaira. A koreográfia szerint ezeken az alkalmakon a művészettörténész beszélget a reformátorral. Magam ugyan református vagyok, de örülök, hogy lehetőségem nyílt Lutherrel, a tanításával közelebről is megismerkedni. ■

Tanárnő, well done!

Találkozás Ittzés Szilviával

A napokban jelent meg Ittzés Szilvia második kötete *Tanárnő, kérem!* címmel. A derús tanár-diák történetek a szerző Anyu, figyelsz? címet viselő tavalyi könyvét folytatják, hiszen a négygyermekes édesanya és tanárnő napi huszonnégy órában „üzemel”. Írásai elgondolkodtatnak, megnevettetnek, de főként felsőbb dimenziók irányába terelik látásunkat. A Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium angoltanárával kelenföldi otthonában beszélgettünk a könyv megszületéséről és arról, hogy mindenki padtársa valakinek.

– **Hogyan született meg ily gyorsan az újabb „gyermek”?**

– A tanítás különleges élmény, az írás pedig örömteli kényszer. Akkor zárul le bennem egy iskolai történet, ha meg van írva. A kötet egyes írásai a *Képmás* magazin *Tanárnő, kérem!* című, általam kitalált rovatában jelentek meg. Ehhez kellett megírnom a kezdőfejezeteket az indulásról, valamint az osztályfőnökségről szóló részt.

– **Mióta érzi az „íráskényszert”?**

– Mindig is attól nyugodtam meg, ha írhattam, úgy tízéves korom óta. Amióta saját családom van, minden nyáron és karácsony körül küldtem a családnak és a barátoknak egy kis krónikát. Egyre szélesebb kör kapta meg, és örömmel fogadták. De nem hittem el, hogy nem csak illendőségből dicsérik. Először a Horváth Ida szerkesztette, *Vendég a háznál* című Kossuth rádiós műsorba küldtem el az írásaimat. Az ő dicséretét, bátorítását már valóban elhittem – így indult el a lava jó régen.

– **Ma is naptárba ír, jegyzetel, úgy sejtem...**

– Igen, elmaradhatatlan az írás. Füzeteket használok erre; ha jön egy gondolat, egy jópofa helyzet, ha hallok valami vicceset, azonnal leírom. Ha úgy érzem, hogy tovább hasznosítható az a történet, amit átélek, már papírra is vetem.

– **Lehet, hogy trilógiává bővül az eddigi két kötet?**

– Vannak témáim, és készen is vannak már írások, de a szívügyem most az, hogy olyan gyerekeket keressék meg, akik „nem láthatók”. A periférián élő, hátrányos helyzetű iskolásokat szeretném megmutatni. Ez hosszabb munka lesz, hiszen még nem ismerem őket, így te-

repre fogok menni. Nagyon foglalkoztat a sorsuk.

– **Azon viszont nem fogunk annyit nevetni...**

– A hangvételt szeretném megtartani. A gyerekek gyerekek, bárhol éljenek is. Fontosnak tartom, hogy ne csak az elitgimnáziumról és egy kelenföldi család életéről szóljak, hanem elvigyem az olvasókat azok közé is, akiknek sokkal nehezebb élet adatott.

FOTÓ: KISS TAMÁS

– **A *Tanárnő, kérem!* kötet egyik legerősebb – és leghosszabb – írása *A padtársam és én*. Ennek az átvitt értelme ragadott meg: mindannyian padtársai vagyunk egymásnak, s nemcsak ők zavarhatnak minket, de olykor mi is őket. Érdekes, mély, emberi, hitet is építő beszélgetés krónikája lett ez az írása.**

– Amikor osztályfőnökként újabb ültetést kértek tőlem a diákok, azt mondtam nekik, hogy egy papír egyik oldalára írják le, miben zavarja őket a társuk. A másik oldalra pedig azt, hogy vajon ők

mivel zavarják a másikat. Talán sikerült mindenkinek – magamat is beleértve – elgondolkodni az emberi kapcsolatokon azon az osztályfőnöki órán.

– **Az imádság, a hit ereje minden mozzanatát átszövi az életének – és persze a könyvének. És nem azért, mert a fasori gimnáziumban tanít.**

– Az egyházi elkötelezettségem igen erős, az egész életemet – leszámítva az Amerikában töltött gyerekkori éveket – a kelenföldi evangélikus gyülekezetben éltem. Nagyon fontos számomra az evangélikusság. Amikor kismama voltam, Cserháti Márta papnéként tartott nekünk Bonhoeffer-bibliaórákat. Nem a pelenkáról és a babapüréről beszélgettünk, ehhez ragaszkodott, hanem az ígéről. Nos, akkor lettem én igazán büszke evangélikus. Egy időben egyébként magam is lelkész vagy legalább papné szerettem volna lenni. Majdnem így is lett: házasságom révén az Ittzés családba kerültem. Apósom, Ittzés Gábor lelkész volt. Édesapám, Réthelyi Miklós és édesanyám, Szentágothai Klára hamar „megbocsátották”, hogy felvettem a férjem, András vezetéknevét. A napi imádság – kezdve a reggeli fohásztól a vilamoson vagy bent, órákezdés előtt és a diákokkal angolul elmondott imáig – tart engem stabilan, derűsen a mindennapokban. Ökumenikussá is váltam ugyanakkor, egyrészt mélyen hívő katolikus apai nagyszüleim révén, de a gimnáziumban sem minden diák evangélikus vagy akár felekezethez kötődő. Én a hit adta bizonyosságot szeretném nekik megmutatni.

– **A kötet végén ezt nagyon szépen megfogalmazza! Fontos volt erre kitérni?**

– Nagyon! 2006-ban írtam ezt a *Híd* magazinba Szeverényi János [a lap felelős szerkesztője – a szerk.] felkérésére. Azt szerettem volna elmondani, hogy attól más egy keresztény gyermek, mert a szüleinek, a tanárának van kihez fordulnia, akinek a kezébe leteheti naponta a gondjait és az örömeit. A Krisztus-követés nem rekeszt ki. Mi nem vagyunk jobbak, de van egy többletünk: mindent odatehetünk az Úristen elé.

■ S.-K. D.

Szeretni való leckék a tábla mellől, tanárnézetből

Vadonatúj könyvet tett le az asztalra Ittzés Szilvia, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium angoltanára egy évvel első kötete, az *Anyu, figyelsz? után. A Tanárnő, kérem!* címe mutatja az irányt: olvasóit most nem családjá körébe, hanem angolórára hívja az osztályfőnök. Az említett nagy múltú intézmény mindennapjai elevenednek meg a jó humorral, hibátlan stílus- és arányérzékkel megírt történetekben. Aki tanárként vagy diákként veszi kézbe, annak azért, aki pedig már kinőtt az iskolapadból, annak azért lesz kedves olvasmánya. Ittzés Szilvia lehetetlen könyve vallomás hitről, a tanári pályáról, gyermeklélekről, huncut diákcsinnyekről és lelki mélységeket érintő szép, emberi találkozásokról.

Egyes írások már korábban megjelentek a *Képmás* magazinban, ám az újabb darabok, illetve a bevezető és az utóirat csak a kötetben olvashatók így együtt. A nyolc fejezet végigvezet a tanéven szeptembertől júniusig, de az évnýtő előtt kapunk egy kedves közeli képet Szilviáról. A tanár titkos életébe tekinthetünk be, aki ugyanakkor négygyermekes anyuka is, és nem mindig egyszerű átkapcsolnia egyik „üzemmódról” a másikra. Iróniával és ropant szórakoztatóan visz magával Kelenföldről a Fasorig, ahol a patinás épületben a reggeli imádságot – *Kezds az Úristennel*, így az írás címe – ő persze angolul mondja el.

A könyvet olvasva együtt járunk a diák- és tanárkollektívával a közeli Tescoba, hiszen a kamaszok mindig éhesek, s van olyan is, hogy pedagógiai okokból kell a tanerőnek valami finomsággal rendelkeznie. Megtudjuk, mit csinál nyáron a tanárnő, hogy mi lett az osztályteremben „Trevorral, a pompás dárdelevéllel”, neve-tünk az „eredeti diáktermék” karácsonyi könyvjelzőkön, amelyekre becsúszott egy-egy „original” helyesírási hiba, de se-baj. Olvasunk a tisztelt szülők kontra pedagógusok interakcióiról: *A lemez két oldala* remekbe szabott kis színes arról, hogy bizony nem árt belegondolunk a másik helyzetébe.

Álmélkodunk, hogy miért helyes nyelvtanilag az „open your füzet” mondat – hát mert Amerikában a *notebook* nem azonos a mi füzetünkkel, amit így meg is tanulunk gyorsan megbecsülni, de megtanuljuk a kultúrák közti apró különbségeket is. S erősebb idegzetűek számára ott a *Mélyre menő motívumok*. Nevezzük nevén:

a mai gyerekek is rendszeresen kukit (sic!) rajzolnak füzet szélére, fecnire, padra.

A diákoknak mindenre van egy slágfertig vagy csőbe húzó kérdésük, egy érvük, hogy miért nem készültek, miért ne legyen dolgozat vagy felelés (*Ugye nem írunk?*), és mikor lesz már ültetés, mert „Jancsi nem bír Juliska mellett ülni tovább egy padban”. A tűzben edzett tanárnő ilyenkor nem kap a szívéhez, hanem válaszol, cselekszik, nevet, ha olyan a helyzet, de mindig komolyan veszi a gyereket. Nem szavakkal nevel csupán, hanem a lényeghez viszi el diákjait. Hogy vannak szabályok, amelyeket be kell tartani. És hogy mindenki lehet áldás is, és zavaró elem is a másik számára, hát próbáljuk meg inkább az előbbit megcélozni!

Ez a könyv legerősebb írásának – *A padtársam és én* címet viselőnek – a témája, s messze túlmutat egy hétköznapi történeten. „A mindenkori diák rám van bízva. Együtt kell haladnunk, és akkor talán jutunk is valahova” – írja egy helyütt Ittzés Szilvia, aki saját bevallása szerint kicsit pszichológus is, mert figyel, elemez, szeretettel terelget. Tud adni, mert ő is nagyon sokat kap az Úristentől, és ez – a feltétel nélküli szeretet – az a nyelv, amelyet hívó és nem hívó gyermek egyaránt „beszél” és viszonz.

Ami ezt a kötetet magasan kiemeli a hasonló gyerekszaj-, iskolai sztorizós könyvek közül, az több ponton megragadható. Átsüt rajta a gyerekszeretet. Hogy kimondva is, de a sorok között is kitetszik: ő a gyerekek oldalán áll. Ha korog az a kamaszgyomor az órán, inkább ő ad neki pár falatot, hogy utána jobban figyeljen a gyerek a „múlt a jövőben passzív mon-

Ittzés Szilvia: *Tanárnő, kérem! Tanárnői történetek a kihúzható kisegyes-től a szelektív szendvicsig. Luther Kiadó, Szent Gellért Kiadó és Nyomda, Budapest, 2019. Ára 2400 forint.*

dat függőbeszédben” szépségeire. Ennek, mondjuk, ára van: a diáknak el kell mondanania angolul tételesen az uzsonna alkotóelemeit, szóval, valamit valamiért...

Ittzés Szilvia az az ember, aki azon aggodik, nehogy puskázáson kapja diákjait, mert akkor el kell vennie a dolgozatot. És akivel a kisegyes kihúzásáról is lehet diplomáciai tárgyalásokat folytatni. No meg... aki otthon is agyal még annak az égedelem Petinek a megszelídítésén.

Az egyházi iskolai lét a szerző kiemelt mondanivalója, de nem didaktikusan. Ezért hat annyira... Hol indirektek, utalás-szerűek, hol szépen megkomponáltak a bizonyágtételei. Élete és hivatásgyakorlása imádságtól imádságig tart, ez a védőháló óvja meg a kiegészítőt, a pálya idegőrlő bürokratikus velejárási feletti kesergéstől. Ez a napi istenkapcsolat és az erős gyülekezeti (kelenföldi evangélikus) és családi háttér (Réthelyi és Ittzés) és szeretetenergia viszi előre az úton.

Dear tanárnő, köszönet a jól összefoglalt tananyagért!

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Történelmi csúcs és a háttér

Tanulságos adatok az idej egy százalékos felajánlásokról

Történelmi csúcson áll az evangélikus felajánlók száma – ezzel a címmel jelent meg hír az evangélikus médiában a 2019-es egy százalékos kampány eredményéről. Idén 72 133 ember döntött úgy, hogy személyi jövedelemadójának egyházi egy százalékát a Magyarországi Evangélikus Egyháznak ajánlja fel. Ez összesen 392 160 607 forintot jelent. Egyházunk nevében ezúton is köszönjük mindenkinek, aki ilyen módon támogatta az evangélikus egyház munkáját. De nézzünk a számok mögé!

Az adatokat vizsgálva látható: tavalyhoz képest nőtt a felajánlói kedv az egyházak irányában, hiszen mindegyikük növelni tudta felajánlójának számát. Az evangélikus egyház javára rendelkezők idén 11 755 fővel lettek többen. Az adatokból az is kiderül, hogy a történelmi egyházak közül az evangélikusok felajánlói továbbra is a legtehetősebbek.

tavalyhoz képest a legnagyobb növekedést a Magyar Iszlám Közösség mutatja fel. Ugyanakkor érdemes megjegyezni: a többi egyház esetében nem ismerjük az egy százalékos kampányukra fordított befektetést, az összegeket, így az eredményeik értékelésekor is óvatosan kell fogalmaznunk.

Egyházunk idej kampányának egyik különlegessége volt, hogy olyan evan-

A figyelemfelkeltés a hosszú távú célt is szolgálta, hogy egyháztagjaink sokkal tudatosabban gondoljanak közösségeik gazdasági önállóságára, amelyhez az egyházfenntartói járulék mellett az egy százalékos felajánlás nagyban hozzájárul.

Az alapítványok kampányát többféleképpen is tudta segíteni a Luther Kiadó, illetve az Evangélikus Információs Szolgálat. Gyülekezetenként egyedi szórólapok készültek, hirdetéseinkkel a közösségi médiában is lehetett találkozni. Iskolákat, gyülekezeteket bemutató írások jelentek meg az *Evangélikus Élet* hasábjain és az *Evangélikus.hu* honlapon, ezenkívül rövidfilmek is segítettek, hogy ismertebbé váljon az evangélikus egyházi alapítványok munkája. A kampány keretében a Luther Kiadó zenei pályázatát is hirdettük, amelyre komoly- és könnyűzenei, profi és amatőr evangélikus zenei csapatok egyaránt jelentkezhetek. A kampányban ezek az együttesek szerette az országban köztereken is zenéltek, hogy felhívják a figyelmet egyházunkra, az egy százalékos felajánlás fontosságára, saját magukra és a maguk evangélikus közösségére.

Öröm látni az idej adatokon, hogy a munka nem volt hiábavaló: az alapítványok több mint felének esetében növekedést mutatnak a számok az előző évhez képest.

A kampányhoz egy új reklámfilm is született, amelyet egyházunk internetes felületein közel egymillióan tekintettek meg, ezenkívül országos és vidéki televíziócsatornákon is képernyőn volt. A forgatás a kiskőrösi evangélikus gyülekezetben zajlott. Öröm, hogy a szereplők is mindannyian evangélikusságukat vállaló, gyakorló egyháztagok.

Az egyházunk számára érkezett egy százalékos felajánlások alapján tehát elmondható, hogy az idej kampány – a ráfordítások és az eredmények arányának tükrében az állami kompenzációval együtt – több mint tízszeresen megtérült, és hatékonyan támogatta az evangélikus egyház értékteremtő szolgálatát.

■ N. Sz.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Azt is mutatják a számok, hogy bár a magyar lakosság nagy része még mindig a történelmi egyházakhoz kötődik, egyre nagyobb nyitottság mutatkozik az egyéb keresztény felekezetek és a más vallású egyházi közösségek iránt. A legtöbb felajánló, 633 640 fő a Magyar Katolikus Egyház javára rendelkezett, de

gélikus háttérű alapítványokra kívánta felhívni a figyelmet, amelyek jogosultak a „civil” egy százalékra. Komoly veszélyét láttuk ugyanis annak, hogy a 2018-ban bevezetett új rendszer azt eredményezi, hogy az emberek elfeledkeznek a felajánlás fontosságáról, és csökkenni fog az alapítványok részére felajánlott összeg.

Szórványszolgálat festői tájon

Látogatóban Tokaj és környéke evangélikusainál

Ha a Tokaj és Környéke Evangélikus Egyházközség istentiszteleti helyeit végig szeretnénk járni, akkor közel kétszázötven kilométert kellene megtennünk, hogy mindegyiket érintsük; de olyan községekben is élnek evangélikusok, ahol helyben nincs istentisztelet. „Ennél szórványabb területet nem láttam” – fogalmaz az aszódi származású, 2016 augusztusa óta Tokajban és környékén szolgáló lelkész, Gerlai Pál, aki már régóta ismeri a Zempléni-hegység vidékét.

Tokaj környékén már a 19. század elején sem az evangélikusok voltak többségben, mondhatni, ez a terület mindig is evangélikus szórványnak számított. 1830-ban keletkezett az a feljegyzés, amely szerint a terület csekély számú evangélikus híveinek ellátásába a református lelképásztorok is besebíthettek – mondja a lelkész. „Abaújké-

ren írták alá azt az egyezményt, amelynek alapján református lelképásztorok elláthatták a szolgálatot az evangélikus hívek között is. Ezalól csupán az esküvő volt a kivétel, azt mindig evangélikus lelkész tartotta.”

A Zempléni-hegység településeiben nemcsak a római katolikus, hanem a görögkatolikus hívek is meghatározó

számban vannak jelen, sőt Sárospatakra gondolva eszünkbe juthat a református líceum és teológiai akadémia is. A települések evangélikus gyülekezetei azonban kis lélekszámúak.

Kisebbségben is láthatóvá válni

„Igaz, hogy kevesen vagyunk, de így mindenki jól ismeri és számontartja a másikat – mondja Ecsedi Zoltánné Ferenczi Ágnes, a sárospataki evangélikus gyülekezet egyik tagja. – Nagyon szeretjük egymást, kortól és nemtől függetlenül kölcsönösen tegeződünk, hétköznap is tartjuk egymással a kapcsolatot. ►

FOTÓ GERLAI PÁL ARCHÍVUMÁBÓL

Óvodai hittan Golopon

Olyanok vagyunk, mint egy összetartó család” – teszi hozzá a nyugalmazott énekτανár. A tokaji gyülekezet gondnoka, Prácser Miklós hasonlóképpen kiemeli: „Mi itt összetartunk, magunkénak érezzük a gyülekezetet.”

A településeken általában meghatározó személy az ott élő kevés lutheránus. „Még ha nem is tűzi a zászlajára, hogy evangélikus – megjegyzem, itt nem szokták a híveink leplezni, hogy a lutheri elvek szerint élnek meg hitüket –, aktív szerepet játszik a település életében” – tudjuk meg Gerlai Páltól.

Magvetés a fiatalok megszólítása

Gerlai Pál Abaújszántón kezdte lelkési szolgálatát 2005-ben, majd 2009-től Miskolcon, a Kossuth Lajos Evangélikus Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Pedagógiai Szakgimnáziumban először félállású, 2012-től főállású iskolalelkészként szolgált. Arra a kérdésre, hogy miért választotta a kis gyülekezetekben való szolgálatot, így válaszol: „Iskolalelkészként négy éven keresztül öt épület között ingáztam. Jött a lehetőség, hogy elvállalhatom a tokaji lelkési szolgálatot. Örömmel mondtam igent, vágytam rá, hogy megnyíljon előttem ez a vidék. Hét helyen tartok istentiszteletet Magyarországon, de Szlovákia területén is szolgállok. Most nagyon színes a munkám és az életem.”

Arra a kérdésre, hogy miként lehet ekkora területen megszólítani az embereket, a lelkész így válaszol: „Borzasztó sokat kell menni! El kell indulni, és el kell érni azokat az embereket, akiről tudunk.” A lelkész beosztja a körzetét, és mindennap más területen szolgál. „Motivál, hogy mindennap egy másik részét járhatom be a szórványnak. Nagyon szép tájakon járok, és nagyon kedves emberekhez megyek. Naponta száz-százhusz kilométert autózom.

Ez az ára annak, hogy minél több embert elérjek, hogy valóban tartsam a kapcsolatot az egyes evangélikusokkal.”

Ugyanakkor az egymástól távol lévő településeken látható jelei is vannak az állandó lelkési jelenlét hiányának: „Vannak evangélikusok, akik betelepültek. Mivel azonban nem volt elérhető állandó jelleggel evangélikus lelkési szolgálat, így közülük idővel többen reformátusok lettek. A gyermekek már református gyülekezetben keresztelkedtek, majd konfirmáltak meg.”

„Sajnos nemcsak Sárospatakra, hanem a környező településekre is igaz, hogy maroknyi, de összetartó közösségünk főleg nyugdíjasokból áll” – festi le a helyzetet Ecsedi Zoltánné Ferenczi Ágnes. Gerlai Pál folyamatosan törekszik az ifjabb nemzedékek megszólítására. „Korábban is volt óvodai hittan, és az utóbbi években sikerült bővíteni. Jelenleg rengeteg hittanórát tartok” – meséli. Mint mondja, nagy nehézséget jelent, hogy a tizenegy hittanóráját mind egy-egy gyermeknek tartja. De nem adja fel: vallja, és több példával igazolja, hogy a gyermekek megszólításával családokat tud elérni, amelyek később a gyülekezet aktív tagjai lesznek.

Emellett Gerlai lelkész példaértékű óvodai szolgálatot is végez. Golopon nincsen istentisztelet, de van óvoda, ahol minden héten hittanórát tart. „A hittan-

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

órán az egész óvoda részt vesz. Öröm, hogy várnak, csodálatos a kisgyermekkel együtt lenni” – mondja lelkesen. A tályai óvodába is heti rendszerességgel jár, közel húsz gyermeknek tart foglalkozást. „Közülük kevés az evangélikus, de hiszem, hogy ez a szolgálat magvetés. A gyermekek, óvónők, szülők látják, hogy fontosak a számunkra, ennek hosszú távgyümölcse lehet.”

Az egyházköztség lélekszámáról elmondja: az egyházfenntartók számát tekintve nem csökken. „Minden évben találok egy-egy új hittanost, általuk pedig egy új családot, amelyet sikerül becsatolni a gyülekezet életébe.”

Szlovák-magyar együttműködés

Az egyházköztség körzete nem ér véget az országhatárnál. Ám az „átjáró szolgálatot” Gerlai Pál nem Tokajban, hanem még iskolalelkészként Miskolcon kezdte. „Fabiny Tamás püspök úr felkérésére 2013-ban csatlakoztam az átjáró szolgálathoz. Iskolalelkészként a hétvégéim szabadok voltak, kéthetente vasárnaponként Tornalja, Rozsnyó és Rimaszombat környékére jártam át istentiszteleteket tartani.” E szolgálat kapcsán ismerkedett meg Lóczy Tiborral, a felvidéki misszió vezetőjével és több szlovák lelkésszel is. „A szlovák lelkészeketől mindig a barátságosságot és sohasem az elutasítást éltém meg” – mondja élményeiről.

Egy szlovák-magyar egyezménynek köszönhetően Gerlai Pál Ján Meňky helyi szlovák lelkésszel közösen látja el az ukrán határ közelében található Nagymihályi szórványát, a nagytárkányi leányegyházat. „Üde színfoltja ez a szolgálatomnak, nagyon szeretek odamenni. Nagyon kedvesek, segítőkészek, mélyen hívők ott az emberek.”

A határ túloldalán is szórványevangélikusság él, és az is nehezíti a hívek életét, hogy ott a magyarság is kisebbségben van. A Szlovákián belül is kevésbé fejlettnak számító régió evangélikusságáról a lelkésztől azt is megtudjuk, hogy a közösség két lelkészt adott az egyháznak: Liszák Viktória (Viktória Lisáková) rimaszombati esperes és az Alsószeleiben (Dolné Saliby) szolgáló Nagy Olivér lelkész is onnan származik.

Egyetemen, katedrán

Gerlai Pál a miskolci evangélikus iskolában továbbra is óraadó tanár, mellette a Miskolci Ökumenikus Egyetemi Lelkészségben egyetemi lelkészként is szolgál. „Ez az egyik legjobban működő ökumenikus egyetemi lelkészség. Heti és kétheti találkozásaink vannak, különböző felekezetű lelkészek egymást segítő közösségben dolgoznak együtt.”

Az egyetemisták megszólításának nehézségeiről így beszél: „Ami könnyebben megy, az a külföldi diákok megszólítása. Angol nyelvű alkalmakra örömmel jön-

nek az ösztöndíjasok. Ami nehezebb, az a magyar egyetemisták megszólítása.” Az egyetemen Szikszai Szabolcs református lelkipásztorral közösen tartanak esti bibliaórákat, illetve ökumenikus kezek között szerveznek kirándulásokat is. „Ezekre az alkalmakra maroknyi csapat jön csak össze” – mondja látéletként a lelkész.

Nem adta fel azonban, hanem más utat is keresett. Együttműködést alakított ki a Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Karával, és katedrára állt. „Dr. Vinnai Edina intézeti tanszékvezető egyetemi docenssel együttműködve elindítottuk a társadalmi felelősségvállalás tanegységet. Ez egy érzékenyítő kurzus, amiben többek között pedagógiát és mentálhigiénét is oktatunk.” Ezáltal hetven diákot sikerült heti rendszerességgel közvetlenül elérnie. Az egyetemi oktatással kapcsolatban a lelkész kifejtette: „Nekem is jó, mert más területét használom a képességeimnek, egyúttal elérem a hallgatókat. Ugyanakkor nehézség, hogy ez nem evangelizálás.”

Kedvesség és egy pohár bor

A Tokaj-hegylajai borvidéken sétálva nem mehettünk el egy megkerülhetetlen kérdés, a bor mellett sem. „Tokaj nagyon kedves lakói a szőlészek és a borászok. Ők nagyon intelligens és barátkozó emberek. Feladatuk is minél több embernek bemutatni a bort, átadni a bor szeretetét, de ennél is lényegesebb, hogy jó baráti társaság is kialakul körülöttük. Gyülekezeti tagjaink közül nem egy borász” – meséli Gerlai Pál.

Szolgálatát alatt nagyon sokat tanult arról, hogy milyen a jó bor. „Ez csak egy részletkérdés, nem befolyásolja, hogy miről szól az úrvacsora, mégis, mára sokkal jobban odafigyelek arra, hogy olyan bor kerüljön az úrvacsorai kehelybe, ami jó alapanyagokból, odafigyeléssel és lelkiismeretesen készült.” A borkultúráról így vélekedik: „A mértékletes borfogyasztás tud egyfajta összekötő kapocs lenni az emberek között. Beszélgetéseket nyit meg. A tokaji bor száz évvel ezelőtt is valuta volt; mondják, hogy a Monarchia idején is ajtók nyíltak meg a hatására. Kedvességgel és egy pohár jó borral, ha nem is minden feszültséget lehet feloldani, de felesleges gátakat le lehet bontani.”

■ GALAMBOS ÁDÁM

Múltbéli adatok végtelen tárháza

A családkutatás alapforrásai

Amikor valakin elhatalmasodik a vágy, hogy megismerje családjá múltját, az első forrástípus, amelyhez fordulni szokott, vagy amelyre a hozzáértők felhívják a figyelmét, az anyakönyv. Vaskos fóliánsokról van szó, amelyekbe évszázadok óta a teljesség igényével vezetik be minden megszületett, megházasodott és elhunyt ember adatait. Ez a gyakorlat ugyan egészen a középkorig nyúlik vissza, de igazán csak a reformáció évszázadában kezdtek sürgetni a bevezetését.

A felpéci evangélikus templom

Hazánkban a protestáns felekezetek semmiben nem maradtak le a katolikusoktól, első anyakönyveiket ők is a 16. század végén vagy a 17. század elején „fektették fel”. Az akkori idők viszonyai természetesen nem tették lehetővé, hogy rövid időn belül az egész országban elterjedjen az anyakönyvezés; erre majd csak az oszmán hódítók kiűzését követő, viszonylag békés 18. század folyamán került sor.

Ekkoriban, 1740-ben történt az is, hogy a Győr megyei Felpéc újonnan be-

iktatott lelkésze, Bárány János beírta az első nevet a gyülekezet első keresztlési anyakönyvébe. Miért nem korábban? Hiszen a helyi evangélikus gyülekezet múltja legalább 1609-ig vezethető vissza. A választ Jankovits Bélának, a Felpécen élő nyugalmazott kajárpéci lelkésznek a kötetéből tudhatjuk meg, amely *Felpéci személynevek és életfordulók* címmel jelent meg idén Győrben.

Hasonló jellegű, Kajárpéccel foglalkozó munkája után most a felpéci anyakönyvek feldolgozására vállalkozott a

szerző. Ehhez természetesen szükség volt egy kis gyülekezet-történeti bevezetésre Felpécről és aktuális vagy egykori filiáiról (Gyömöre és Tényő), amely éppen akkora terjedelemben íródott meg, amekkorára feltétlenül szükség volt; de a könyvecske alcíme is – *A felpéci evangélikus gyülekezet 275 éve (1750–2015) az anyakönyvek tükrében* – arról árulkodik, hogy a gyülekezet történetének a teljesség igényével való feldolgozására nem került sor: más volt a szerzői szándék.

Személynevek és életfordulók

A címben szereplő személynevek szó könnyen érthető, hiszen az anyakönyvek legfontosabb adatai a nevek és a dátumok. Aki már látott anyakönyvet – erre napjainkban egyre több lehetőség van, hiszen immár egyre gazdagodó tartalommal az evangélikus egyház is lehetőséget kínál az anyakönyvek digitális másolatainak kutatására az *Óskereso* szolgáltatás (*Oskereso.hu*) segítségével –, azt is pontosan tudja, hogy nagyjából a 18. század közepe-vége óta táblázatos formát használnak az adatok rögzítéséhez, sokszor pedig a kötetek végén vagy külön kötetben névmutató is található, hogy minél egyszerűbb legyen a keresés. Az adatokat ugyanis nem öncélúan vették fel, hanem praktikus okokból, hiszen időről időre kellett őket használni, fontos volt a gyors kereshetőség, amelyhez a táblázatos forma volt a legcélszerűbb rögzítési mód.

Jankovits Béla az adatokat maga is táblázatokba, három fő téma („életfordulók”) köré csoportosította: a testi és az üdvösségre való megszületés (utóbbi a keresztlézés), a házasság és a halálozás köré. Az egyes életfordulók kapcsán a szerző röviden, általában időrendben haladva tájékoztat arról, mit is kell tudnunk a régi korok keresztlésoiról, esküvőiről és halálozásairól, temetéseiről. Igyekszik Felpécre koncentrálni, habár gyakran idéz olyan névtani, demográfiai, néprajzi és társadalomtörténeti szakmunkákból, amelyek nem feltétlenül erről a vidékről származó adatokon nyugszanak. Nagy kedvvel idéz továbbá a gyülekezeti levéltár forrásából, amelyek az evangélikus egyháztörténet alig ismert kincsei. Közéjük tartoznak a lelkészi napló vagy a rendeletkönyvek, továbbá egy 18. századi házassági szerződést is közöl Jankovits Béla.

A lelkészi napló Felpéc esetében a gyülekeztörténet elsősorú elbeszélő forrásának tűnik, még úgy is, hogy voltak évtizedek, amikor nem írtak bele. Megjegyzendő azonban, hogy a korai anyakönyvek is szolgálhattak feljegyzési könyv gyanánt: így maradhettek fenn például Bárány János szavai, amelyekkel a botrányság életű Horváth Ferencet ki-
közösitette a gyülekezetből.

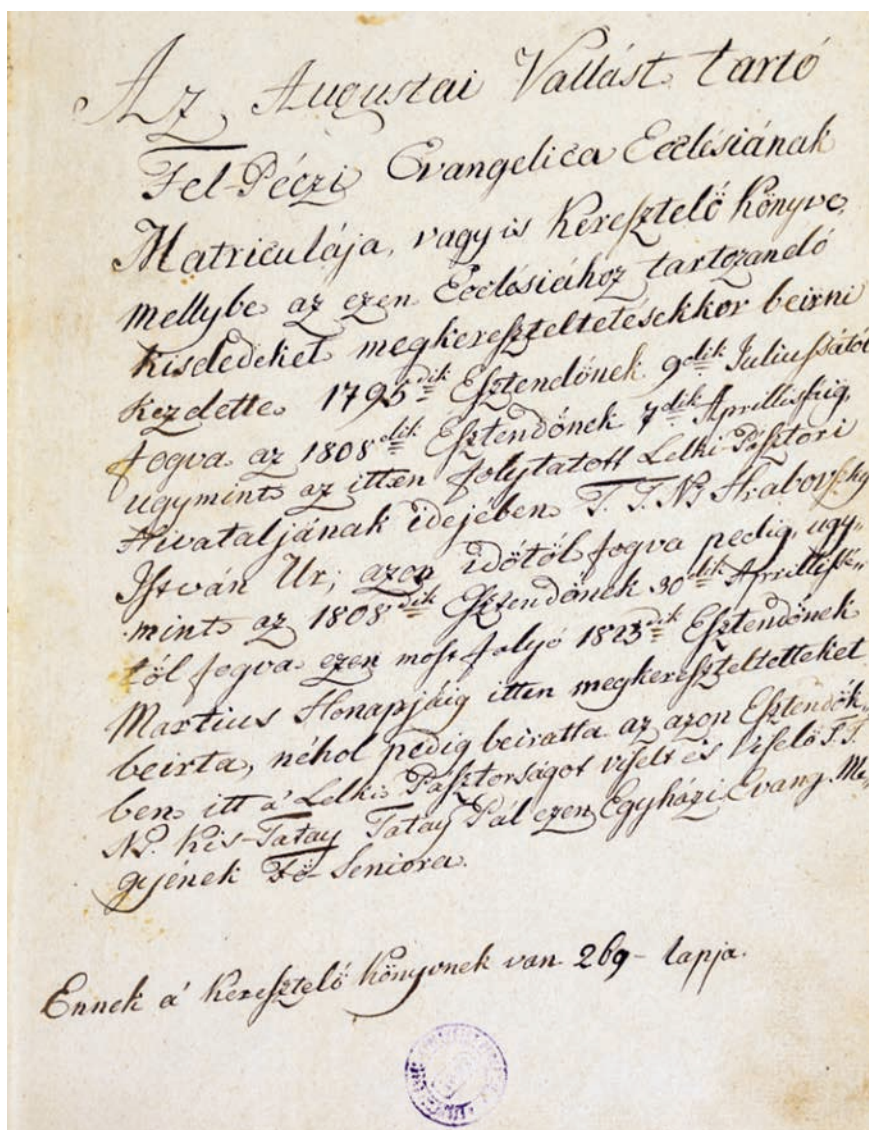
Nem furcsa, csak régies

Jankovits Béla azokra is gondolt, akik nem értik a régi források ódon kifejezéseit: általában megmagyarázza őket, sőt a régi betegségnévekről külön magyarázó táblázatot is készített. Persze nem minden régi kifejezéshez kell magyarázat: az égi lángot, amely Kovács Jánosné megütötte, minden nehézség nélkül azonosítani lehet a villámmal.

A könyvből megismerhetjük a letűnt korok falusi társadalmát, szokásait. Az egyes eljárások, például az esküvő előtti háromszori kihirdetés kötelezettsége vagy a halál és temetés közötti negyvennyolc órás kötelező várakozás előírása furcsán hathat a ma embere számára, de a régebbi korokban okkal tartották be őket, hacsak erősebb indok nem szólt ellenük. Különösnek tűnhet az is, hogyan tudtak a 19. század közepén összekülönbözni lelkészükkel azok a hívek, akik a végsőkig ragaszkodtak régi, elhasznált énekeskönyvükhöz.

Gyülekezet és anyakönyv: közös sors

A könyv olvasása közben egyértelművé válik az adattár jellege: a szerző mintegy ötven táblázatot állított össze a névadási szokásoktól kezdve a házaselekt életkorán és a más településeken élők-

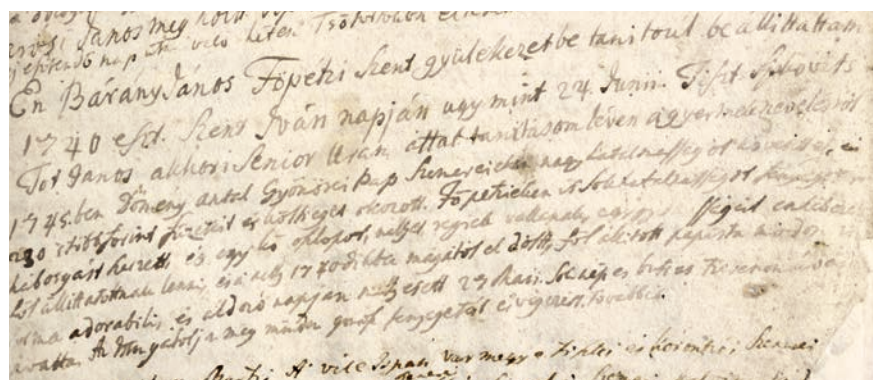
Az 1795–1823 között használt felpécsi keresztelési anyakönyv bevezető sorai

kel kötött házasságokon át a jellemző halálokokkal és az anyakönyvekből kiolvasható demográfiai változásokkal bezárólag. Magam is meglepődtem, mennyi különböző kérdés köré lehet az adatokat csoportosítani. Azonban éppen az összesítések által válhat a jelen munkából további helytörténeti munkák hasznos segédkönyve, újabb kutatások hivatkozási alapja. Hálásak lehetünk a szerzőnek, amiért az anyakönyvekben rejlő

demográfiai és néprajzi jellegű adatokat számszerűsítve gyűjtötte: az ilyen munkához nagy türelemre és precizításra van szükség. Sajnos néhány elgépelés azért becsúszott, és a mustgáztól meghalt Takács János esetében pontatlan az anyakönyvből vett idézet.

A kötet szomorú aktualitásokkal zárul: a falusi közösségek 20. század második felében zajlott meglazulásával, szétesésével, illetve e folyamatoknak a gyülekezeti életre gyakorolt kedvezőtlen hatásaival. Jankovits Béla rámutat, hogy a közeli városok agglomerációjába való bekerülés sok falut ugyan megmenthet az elnéptelenedéstől, ez azonban kevés ahhoz, hogy a gyülekezeti élet is erős maradjon. Márpedig a gyülekezetek és az anyakönyvek sorsa közös: ahol az előbbiek nehézségekkel szembesülnek, ott az utóbbiak is veszélybe kerülhetnek.

■ CSERMELYI JÓZSEF

Bárány János bejegyzése az első felpécsi anyakönyvben lelkészi szolgálatba állásáról

A szerző az Evangélikus Országos Gyűjtemény – Evangélikus Országos Levéltár levéltárosa

Közös ügyünk a misszió

Horváth-Csitári Boglárka a többféle kegyesség áldásairól

„A krisztusi szeretetnek az átadása mindennél fontosabb. Ez legyen az a mérték, az az érték, aminek segítségével az emberek tájékozódhatnak az élet bármely helyzetében. Ezt pedig nekünk, lelkészeknek kell megmutatnunk olyan jelenléttel, tettekkel, nyitottsággal, amilyennel Jézus tette” – mondja Horváth-Csitári Boglárka. Küldetés rovatunkban ezúttal a pestszentimrei evangélikus missziói gyülekezet pásztorát, a Déli Egyházkerület missziói lelkészét kérdezzük.

– **Elsőként, kérjük, röviden mutatkozzon be.**

– 2008-ban végeztem az Evangélikus Hittudományi Egyetemen. A hatodévet a kőszegi gyülekezetben töltöttem, ahol nagyon sokat tanultam mentoraimtól, Baranyayné Rohn Erzsébettől és Baranyay Csabától. A hatodév után két évig lelkészi szolgálatot láttam el Tolnanémediben, Tamásiban és a környező településeken, majd egy évet segédkeztem Budapesten, a Deák téren mint gyülekezeti munkatárs. 2009-ben kötöttem házasságot Horváth Mátéval, és 2011-ben született meg első gyermekünk, így egy rövid időre szülési szabadságra mentem. 2012 szeptemberében kerültem Pestszentlőrincre, Győri Gábor mellé mint esperesi segédlelkész, majd 2015. október 31-én Gáncs Péter püspök úr kinevezett a pestszentimrei gyülekezet missziói lelkészének. Jelenleg is itt élek férjemmel és három gyermekünkkel, itt végzem szolgálatomat. *[A pestszentimrei missziói gyülekezetéről magazinunk előző számában közöltünk riportot. – A szerk.]*

– **Miként látja a misszió, a küldetés szerepét, feladatát? Miért tartja ezt az egyházban fontosnak?**

– Jelenlét. Jelenlét az emberek között. Minden életkörülményben, minden élethelyzetben. Úgy, ahogyan Isten mindenhol és mindenkor jelen van, a mi életünkkel nekünk is ezt kell megmutatnunk. Hogyan tudunk úgy jelen lenni, ahogyan Jézus is jelen volt, felkarolva az elesetteket, erőtleneket, elbizakodottakat... Nem szabad, hogy külső erők megfosszanak attól a meggyőződésünktől, hogy egyedül Isten az irányítója, fenntartója, gondviselője az életünknek. Mert az ettől való megfosztottság miatt van, hogy Isten háttérbe szorul, és olyan dolog kerül a középpontba – politika, hatalmi érdekek, anyagi érdekből

történő pozíciószerezés –, ami nemhogy közelebb hozza, sokkal inkább elidegeníti egymástól az embereket, közösségeket. A missziót azért tartom fontosnak, mert teljesen más értékrenden tájékozódik, mint bármi más a világban. Ez az értékrend pedig az a szeretet, amit Isten hoz közénk Jézus Krisztusban, felülírva minden gazdagságot, haszonelvőséget, hatalmi törekvést. Ennek a krisztusi szeretetnek az átadása mindennél fontosabb. Ez legyen az a mérték, az az érték, aminek segítségével az emberek tájékozódhatnak az élet bármely helyzetében. Ezt pedig nekünk, lelkészeknek kell megmutatnunk olyan jelenléttel, tettekkel, nyitottsággal, amilyen-nel Jézus tette.

– **Lehet a missziót többféleképpen értelmezni? Lehet a misszió az egyházon belül sokrétű, akár kegyességi irányzatok szerinti?**

– Mindenképpen lehet többféleképpen értelmezni a missziót, ahogyan tesszik, tesszük is ezt sokan. Mindenki próbálja feltérképezni, hogy egy adott helyen melyik a legjobb módszer, ami a leghatékonyabban építi a gyülekezetet. Milyen alkalmak, programok kellene, hogy jól működjön a közösség. Azt gondolom, a sokszínűsége szükség is van, hiszen minden gyülekezetnek más és más az összetétele, más a múltja, mások a nehézségei, és más erőforrásokból tud építkezni. Az sem baj, ha a gyülekezetek különböző kegyességi irányzatúak. Mivel sokféle irányzat van, így különféleképpen próbáljuk elérni az embereket. Ez nem feltétlenül hátrány, és azt gondolom, hogy érdemes egymás tapasztalataiból meríteni, tanulni. Ennek ellenére – bármennyire fáj is kimondani – azt érzem, hogy a különféle kegyességi irányzatok nemhogy egymást támogatnák, hanem sokszor háttat fordítanak egymás-

nak. Ez komoly gátja a misszióknak, és okozott már jelentős károkat az egyházban. Leginkább akkor, amikor egy-egy újonnan érkezett lelkész a saját kegyességére szeretné átformálni a gyülekezetet, figyelmen kívül hagyva azt a lelkiséget, amit addig élt a közösség. Ez a fajta nyelvzavar abszolút kontraproduktív. Én hiszek abban, hogy többféle kegyességi irányzat találkozása lehet áldássá egy közösség életében. Ezt nap mint nap megélem a Győri János Sámuellel végzett közös szolgálatok alkalmával. Ehhez azonban nélkülözhetetlen a nyitottság és az egymás iránti tisztelet, elfogadás.

– **Mik a céljai missziói lelkészként?**

– A rövid távú terv mindig az éppen aktuális, éves kerületi missziói napnak a megszervezése. Ezenkívül szeretném minél inkább támogatni a megyei missziói napoknak a szervezését, ahol már van, illetve ahol még nincs, ott hagyományt tenni. Továbbra is igyekszem látogatni a kerületben a lelkészi munkaközösségi üléseket, hogy minél inkább megismerjem a lelkészkollégák elképzeléseit, terveit, és közösen gondolkodhassunk a misszió jövőjéről. Mivel lelkészi hivatásom mellett a másik szívügyem a mentálhigiéné, így hosszú távú célként én mindenképpen azt szorgalmaznám, hogy a lelkészeket segítsük a mentális egészségük megőrzésében. És nemcsak a lelkészeket, hanem a házastársaikat, családtagjaikat is. Sok lelkész, ha nem is vallja be magának, küzd a kiégés, a motiválatlanság, a megfáradás nehézségével. Sok házasság túlterhelt a lelkészek nem egyszerű munkarendje miatt, és egy ilyen közegben a gyerekeknek sem könnyű. Szorgalmazom a női lelkészek „civil” férjeinek találkozását, illetve a nehéz helyzetben, elzártabban élő lelkészekkel való szorosabb kapcsolattartást. Azt gondolom, ha a lelkészek mentális egészségének megőrzésében hatékonyabban tudnánk segíteni, akkor a misszió is új lendületet vehetne az egyházban.

– **Meglátása szerint mely területeken kell erősíteni az egyházi missziói munkát?**

– Azt gondolom, a misszió folyamatos, dinamikus alakuló létforma, ame-

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

lyet minden gyülekezet él. Nem lehet azt mondani, hogy na, ez a gyülekezet már szuperül működik, így nem kellene új tervek, változtatások, ötletek. Ha egy gyülekezet így gondolkodik, ott nagy baj van. Mindig kellene új és új tervek, ötletek és nyitottság! Minden gyülekezetnek meg kell találnia a saját stratégiáját, amivel a leghatékonyabban tudja elérni az embereket. Ez valamikor sok idő és energia, de ha sikerül, akkor már sokkal könnyebben, kiegyensúlyozottabban lehet vezetni egy gyülekezet életét. Gyülekezeteként érdemes lenne feltérképezni, hogy mi az, ami már esetleg elavult, és mi az az új irány, ami fellendülést hozhat egy-egy közösség életében. A missziói attitűd erősítését a gyülekezetekben végezném. El kell hinnünk, hogy van értelme, célja és értéke annak, amit csinálunk. Jó lenne, ha a kisebb gyülekezeteknek nem csak a túlélés lenne a cél, a nagyobbak pedig nem tespednének bele a megszokottba, hanem együtt, egymást támogatva gyarapodnának, gazdagodnának. Kiváló alkalmak erre a missziói napok, akár egyházmegyei, akár egyházkerületi szinten. Remélem, a jövőben minden gyülekezet számára fontosak lesznek ezek a találkozási pontok, hiszen abban

mindenki egyetért, hogy a misszió közös ügyünk.

- Melyik az az ige, amely ebben a munkában irányt, erőt ad az ön számára?

- Amikor felmerült a lehetőség, hogy Pestszentimre lehet az egyik missziói gyülekezet, nagyon sokat vívódtam. Akkor volt egyéves a második kislányom. Nagy feladat, nagy vállalás volt, sok bizonytalansággal, kihívással. Amikor már végleg elfogytak az emberi észérvek, és meggyőztem magam, hogy ez lehetetlen küldetés, akkor ez az ige jött elém: „*Akinek sokat adtak, attól sokat kívánnak, és akire sokat bíztak, attól többet kérnek számon.*” [Lk 12,48b] Ez akkor úgy hatott rám, hogy elfogadtam a számomra lehetetlen küldetésnek megítélt feladatot, és beleálltam az Isten által elvárt szolgálatba. Hiszem, hogy amíg ő adja a feladatot, addig az erőt is megadja hozzá.

- Eddigi élete során melyik volt a legmeghatározóbb istentapasztalása?

- Még elsőéves teológus voltam, amikor csatlakoztam a KözösPont misszió csapatához. Ez az ökumenikus fesztívmiszió, ami immár húsz éve több fesztívalon van jelen, hogy fiatal önkéntesek szolgálatával képviselje a keresztyénséget a kortársaik között. Legfontosabb istenélményeim

ezekhez a szolgálatokhoz kapcsolódnak. Ahogyan a profán és a szent ott, a fesztiválok közegében találkozik, az semmi mással nem összehasonlítható. A fesztivál zajában, porában, tömegében úgy van jelen ez a sátor, hogy kézzelfogható a békesség, a csend, az Isten jelenléte. Az ott megélt áhítatok, beszélgetések sokszor jelentettek istenélményt, amelynek emléke sokszor erősít a nehezebb időszakokban. A 2010. augusztusi Sziget Fesztiválon tartott istentiszteletet pedig a lelkesi hivatásom egyik legmeghatározóbb szolgálatának tartom.

- Lelkesi gyakorlatában bizonyára van módja testközelből megtapasztalni a misszió fontosságát, hatását. Említene erre egy példát?

- A legmeghatározóbb pillanatok mindig azok, amelyek szinte váratlanul érnek. Amikor egy újonnan érkező gyülekezeti tag bejelenti, hogy konfirmálni szeretne, vagy beáll a szolgálatot végzők sorába. Ez olyan bizonyosságot ad, hogy úgy sikerült közvetíteni az Isten igéjét, hogy az valóban megérintette a másik embert. Jó megtapasztalni ezeknek az embereknek a bátorságát, hogy mernek lépni, kérdezni, elköteleződni Isten felé, akár úgy, hogy korábban nem volt kapcsolatuk az egyházzal.

■ E. É.

Budapest evangélikus vőlegénye

Báró Podmaniczky Frigyes emlékezete

A reformkori, majd a dualista Magyarország színes egyéniségét, a főváros megújítását életcéljául kitűző báró Podmaniczky Frigyes Krúdy Gyula nevezte el Budapest vőlegényének. Az aszódi birtok és kastélyt magáénak tudó ősi nemesi család férfiágon nemzedékről nemzedékre evangélikus volt; mindennapjaikban fontos szerepet játszott a műveltség és a közjóért tenni akarás. Mindezek az 1824. június 20-án Pesten született és öltözékéről „kockás báróként” is közismert Podmaniczky Frigyesre is jellemzők voltak.

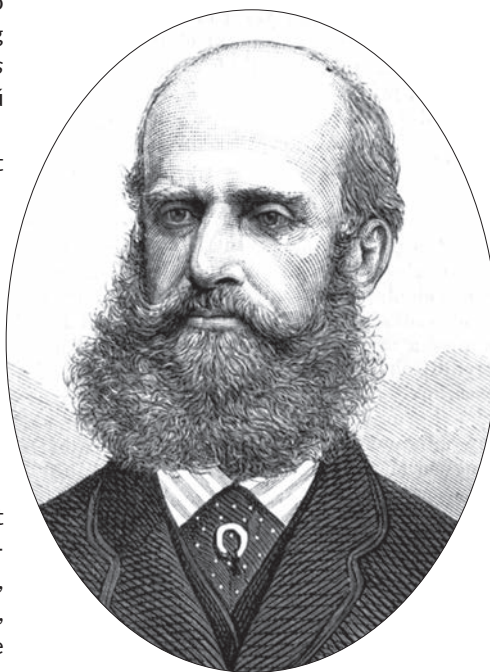
A kor szokásához híven Podmaniczky Frigyes is vezetett naplót; a feljegyzéseket *Naplótöredékek* címmel 1887–88-ban sajtó alá rendezte. A feledésbe merült négykötetnyi anyagból a Helikon Kiadó gondozásában 1984-ben jelent meg az *Egy régi gavallér emlékei – Válogatás a naplótöredékekből 1824–1887* című kötet.

A kiadvány szerkesztője, Steinert Ágota a következőket írja a könyv utószavában: „Frigyes báró egész életében történelemformáló személyiségek és események közelében, sodrásában élt – Széchenyi István, Andrássy Gyula, Tisza Kálmán barátja, Kossuth, Deák, Wekerle munkatársa volt, fellépett a pozsonyi és pesti reformországyűléseken, harcolt a szabadságharcban, ott volt a világosi fegyverletételnél, megismerte a száműzetést kényszerűen a közlegényként Olaszországban és Tirolban, kapcsolatban állt az emigrációval, részt vett a kiegyezés előkészítésében, alapítója lett a szabadelvű pártnak –, de mindezt kissé a háttérbe vonulva, sohasem az élvonalban élte meg [...]” A gazdag és sokrétű életútból rovatunkban most két fejezetet emelünk ki.

Egyházi tisztségviselő

A Podmaniczky családban az evangélikus öntudat meghatározó volt. A művelt, új dolgokra is nyitott édesapa, Károly még akkor sem tagadta meg evangélikusságát, amikor előmenetele függött tőle. „Atyám [...] utóbb Selmezbányán bevé-

gezte a bányászati tanulmányokat – írja Frigyes báró a visszaemlékezéseiben. – A kamaránál [...] hivatalt vállalt, s bányatanácsosig vitte; 1812-ben azonban

Báró Podmaniczky Frigyes

tudván azt, hogy mint evangélikus vallású, bányagróffá úgysem fog kineveztetni – mely állásra magát különben minden tekintetben érdemesnek tartotta –, állásáról lemondott s azontúl, szülei már nem élvén s testvérbátyjával megosztván, Aszódon s Pesten élt.” Szigethy Lajos az 1936-ban megjelent *Evangélikus magyar arcképcsarnok* című munkájában így ír: „Podmaniczky Károly az egyházi

ügyekben egész lélekkel részt vett. Felügyelője volt a dunántúli egyházkerületnek és felügyelője a Deák-téri Gyülekezetnek. Ennek ügyeit is buzgón és áldozatkészen intézte.”

Podmaniczky Károly fia, Frigyes szintén fontosnak tartotta evangélikus gyökereit. Nemcsak anyagilag támogatta a különféle egyházi szervezeteket, köztük iskolákat is, hanem egyházi tisztségeket is szívesen vállalt. A „bányai ágostai hitvallású evangélikus Egyházkerület” jegyzőkönyveinek tanúsága szerint 1859-ben a „pestmegyei esperesség” képviselőjeként vett részt az egyházkerület közgyűlésén. A következő esztendőben már a békési esperesség esperességi felügyelőjeként szavazhatott. Ez utóbbi tisztségét 1867-ig viselte. Akkor ugyanis Székács József szuperintendens (mai szóhasználatnál püspök) társaként egyházkerületi felügyelőnek választották meg. Erről így számol be az egyházkerület 1867. szeptember 19–23-i közgyűléséről készült jegyzőkönyv: „Elnöklő szuperintendens ur a múlt évi közgyűlés jegyzőkönyvének 2-ik pontjára vonatkozó jelenté, hogy a bányai egyházkerület felügyelői hivatalára történt második szavazás alkalmával 199 szavazat közül 115 szavazattal mélt. B. Podmaniczky Frigyes ur választott meg; miről a gyűlés élénk örömmel értesülvén, a megválasztott felügyelő urat diszes küldöttség által hívá meg elnöki széke és felügyelői hivatala elfoglalására.” Podmaniczky közel hét esztendőn keresztül, 1874 májusáig töltötte be e tisztséget.

Lelkiismeretes napszámos

Podmaniczky Frigyes, bár szándékában állt, és lehetősége is lett volna rá, soha nem nősült meg. A szabadságharcot követő világosi fegyverletétél után a bátran

harcoló huszárcapitányt büntetésül közlegényként sorozták be, és csak 1950 júniusában engedték haza a száműzetésből.

Az átélt viszontagságok okozta lelki sebek gyógyulásához az aszódi családi fészek magányát választotta. „Hazámat mint önálló országot hagyom el, lenyűgözött, jogaitól megfosztott és letiport provinciát láttam viszont” – olvashatjuk naplójában. A fővárost sem látta jobb helyzetben: „Egy fiatal, előretörtető, emelkedő félben levő fővárosnak mondék istenhozódot – egy félig kihalt tartományi városba térék vissza, melynek hogy minden utcáin fű nem nőtt, csak a rossz talajviszonyoknak vala köszönhető.”

A báró, aki egykor sokat utazott, 1856 nyarán újra útnak indult. Ez alkalommal Párizs, Brüsszel, majd jó néhány német város került sorra. Hazaérkezvén a világot járt ember szemüvegén keresztül látta szeretett szülővárosát: „Ez utamból éppen egy vasárnap tértem vissza Pestre. Átöltözködvén s megebédelvén délután bérkocsit szólítva a Városligetbe hajtattam. Alig találok szavakat azon lehangoló érzés ecsetelésére, amely az egymást érő, s mind előretörékvő, a haladás korszakát már megkezdett nagy városok után, Pest ez egyetlen mulató helye, a Városliget láttára rajtam erőt vett. Elhagyottságot s pusztulást észleltem, bárhová tekinték. A Ligetben a vasárnap dacára alig egynehány ember lézengett. A tó mocsárhoz hasonló külsőt mutatott, félig sással benőve. [...] Sehohal a haladásnak, a kényelemnek, a művelődésnek legkisebb nyoma sem volt észlelhető – hanyatlás, pusztulás mindenfelé. Keblem lehangoltságán a szemembe toluul könnyek könnyítének némileg, s feleszmélve elaléltságomból megfogadám, hogy ez elhagyott, s általam annyira kedvelt fővárosunk emelését tűzendem ki életem egyik vezéreszméjéül. Végzetem megengedé, hogy évek múltán bár, de mégis egyik éber s lelkiismeretes napszámosává válhassak az előttem szent ügynek.”

A kiegyezés után, 1868-ban a Balközép Párt létrehozta a *Hazánk* című politikai, közigazgatási és társadalmi napilapot, melynek Podmaniczky Frigyes lett a szerkesztője. „Reám nézve rendkívül emlékeztetes e lap, mert alig helyezkedtem el szerkesztőségünkben s azonnal megemlékezvén 1856-ban tett fogadalmamról, s felhasználva a kínálózó jó alkalmát, Pest felé irányult főigyekezetem s figyelmem. Ezen eszmemenet nyomán írom a »Ha-

FOTÓ: BÓDEY JÁNOS / INDEX.HU

Báró Podmaniczky Frigyes szobra Budapesten, a róla elnevezett téren

zánk»-ban azon cikksorozatot, amely általában a fővárosunk emelésének eszméjét fejtegette, annak legszükségesebbnek vélt szabályozási s építkezési terveit kiemelte” – emlékezik vissza az egykori szerkesztő.

Beteljesült álmok

„Fővárosunk emelésének eszméje”, amelyről Podmaniczky a lap hasábjain írt, hamarosan valósággá válhatott. Az 1870. évi X. törvénycikk rendelkezett a Fővárosi Közmunkák Tanácsának felállításáról. Ennek eleinte tagja, majd 1873. március 8-tól 1905-ig alelnöke volt Frigyes báró. Éjt nappallá téve dolgozott, miközben „mellesleg” levezényelte a Nemzeti Színház, a királyi Várkert, valamint az Operaház felépítését és elindulását.

Naplótöredékeiben így összegzi az akkor már húsz éve tartó munkát: „Az újabb városok közül alig van egy, amely oly gyors fejlődést és átalakulást volna képes felmutatni, mint a mi fővárosunk, kivált mióta 1873-ban a hajdani két testvérváros Budapest fővárosává egyesítetvén, kétszeres erő, pezsgés s érdekelttség lüktetett a haladás körül érdeklődő tényezők ereiben. A Duna-szabályozás s ebből kifolyólag a páratlan szépségű corso-út és rakpartok; a Margit- és özszezkötő híd végleges befejezése; a Királyi Várkert; a Trefort miniszter által alkotott egyetemi, belgyógyászati, tanodai és

műegyetemi középítmények; a középületek s magánpaloták egymást kiegészítő egész sorozata; a Királyi Operaház, nagyszerű indóházaink, a Vámház kiépítése; a köztereken emelkedő emlékek; a belső körút szabályozása, s ezzel kapcsolatban a Deák és Kálvin tér és a Múzeum-kert rendezése; az Andrássy út végleges kiépítése; a Nagykörút kinyitása; a Kerepesi és Üllői út szabályozása; a Duna-part mindkét oldalának kikövezése s fákkal való kiültetése; a ferencvárosi, a Mátyás-templom és lipótvárosi bazilika gyorsított mérvben megindított kiépítése; a Városligetnek, a Zugligetnek, s Sváb-hegynek és Gellérthegynek rendezése, utakkal, vízzel s világítással való ellátása; a Margitszigetnek József főherceg Ó Fensége által páratlan ízléssel s bőkezűséggel történt tündéres alkotása; öt, Budapesten létező állandó színháznak, melyek közül négy magyar, az év legnagyobb részében való működése, mindez oly varázsszerű haladást s átalakulást létesített, amely reánk nézve, akik a régit ismertük, de a jövőben nem mertünk oly mérvben bízni, valóban mesészerű benyomást idézett elő. Az 1856-ban a Városligetben könnyes szemekkel tett fogadalmam, mintha teljesebbé ment volna, úgy érzém.”

Miután megadatott számára, hogy lássa álmainak megvalósulását, a „kockás báró” 1907. október 19-én hunyt el szeretett Budapestjén.

■ – BODAZS –

Családtörténet és sorsközösség

Asztali beszélgetés Závada Pál új könyve kapcsán

Závada Pál Kossuth-, József Attila- és Prima Primissima díjas író és Toronyi Zsuzsanna muzeológus, a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár vezetője volt a vendége az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány szervezte, Galambos Ádám evangélikus teológus vezette beszélgetéssorozat idei második alkalmanak október 24-én a Petőfi Irodalmi Múzeumban. A sorsfordító történelmi eseményekről és az ezek vonatkozásában előálló súlyos etikai dilemmákról szóló disputa témájául az író új, Hajó a ködben című regénye szolgált.

FOTÓ: BIRTALAN ZSOLT / PETŐFI IRODALMI MÚZEUM

Weiss Manfréd kitűnő vállalkozó, közgazdász és iparfejlesztő örökösének teljesen egyedi, egyszeri és megismételhetetlen történetét nem feladata bemutatni a regénynek – szögezte le Závada Pál Galambos Ádámnak a történelmi hitelességet firtató kérdésére válaszolva. „Mindez inkább ihletője volt regényes történetnek” – tette hozzá az író. Hogy mi lehet a funkciója a műben a fikciónak, arra a témában felettébb tájékozott Toronyi Zsuzsanna azt válaszolta, hogy bár ő maga igen nehezen olvasta a kötetet, de azt könnyen kiderítette közben, kik a fiktív szereplők. Az ő elsődleges funkciójuk talán az lehet, hogy ki tudnak mondani olyan dolgokat, amelyekről kevesebb a forrásanyag – vélekedett a muzeológus.

Závada Pál magát az irodalmi fikciót a történelmi eseményekben, jelenségekben való mélyfúrás, illetve – önironikus módon – a hatásvadászat eszközeként em-

legette: „A fikció arra jó, hogy az olvasó többet kapjon, rendüljön meg, fakadjon sírva, ne tudja letenni a könyvet.”

Toronyi Zsuzsanna érdekfeszítő történelmi bevezetőt adott a regény olvasásához. Weiss Manfréd a Klauzál téren a semmiből hozott létre egy kis üzemet az 1880-as években. Nemcsak a fegyvergyártás, hanem a konzervipar elindítása is az ő nevéhez fűződik – hívta fel a figyelmet a muzeológus, megemlítve a frontra szállított sóletkonzervek jelentőségét. Weiss Manfréd legkedvesebb veje, Chorin Ferenc családjának magyar viszonylatban kulcsfontosságú szerepére is rávilágított: a Chorin család alapító őse egy jeles rabbi volt, akinek a fiai később beszálltak a gabonaiparba; a világ második malomipari központjává tették városukat, ők teremtették meg Budapesten a mai élelmiszeripar alapjait.

Weiss Manfrédnek ugyanakkor sokan a szemére vetik, hogy az első világ-

háborúban – demagóg megfogalmazással – a fronton elesett katonák vére árán gazdagodott meg – mondta Závada Pál. Vesztes hatalom lett a Monarchia, ezért aztán rengeteg támadás érte utólag a vezetőket. A katonák mellett Weiss Manfréd is helytállt – védte őt Tisza István –, anynyi löszert gyártott, amennyi csak kellett. Bródy Sándor vele készített interjújában mindehhez Weiss Manfréd csak annyit fűzött hozzá: ez volt a dolga, és ő szereti tökéletesen csinálni azt, amit épp csinál. „Valószínűleg jobb világot éltünk volna, ha ő nem abban látja az üzletet, hogy fegyvereket gyárt” – vélte Závada Pál. A Weiss által teremtett tradíció azonban nem állt meg. Hiába volt Magyarországon megtiltva, a gyár különböző trükkökkel folytatta a működését, később még a hitleri Németországgal is együttműködött. Úgyhogy ez nagyon ellentmondásos történet – hangsúlyozta az író.

A beszélgetés talán legérdekesebb szálára, a vallásosság kérdéseire Galambos Ádám irányította a hallgatóság figyelmét. Weiss Manfréd a zsidó kórház egyik alapítója volt. Kornfeld Zsigmond – az aradi rabbi leszármazottja – szintén aktív hitközségi szerepet vállalt. Az 1919–20-as évek körül azonban a fiak mind kikeresteltek. Figyelemre méltó, hogy Kornfeld fia, Móríc az egész családból egyedülként a legőszintebben hívó katolikussá vált, cikkeket, tanulmányokat is írt erről. Chorint viszont nem érintette mélyen egyik vallás sem – az sem, amelyiket elhagyta, és az sem, amelyiket felvette. „Az én főhősöm ebben is ingadozó középparaszt – mondta Závada –, Kornfeld és Chorin hatása alatt áll, de megrendíti rokonának, a rendkívül képzett orvos Herzog Erzsébetnek a hite, aki nem hajlandó kitérni zsidóságából, és tulajdonképpen megvetésével sújtja a haszonlesőnek titulált sógorait.”

Hogy erkölcsileg hogyan ítéljük meg a hithez való hűséget, a hitből való kitérést vagy a hit addigi bilincseinek szétterését – gondoljunk csak a reformációra –, ezek Závada Pál állítása szerint nagyon kényes kérdések, mindezekhez ebben a korszakban érdekek, kényszerek, félelmek fűződtek. Toronyi Zsuzsanna hangsúlyozta, hogy a zsidóságnak a vallási réteg csupán egy aspektusa, van ugyanis egy „sorsközösséget” alkotó rétege is, amelyből a regényben megjelenített család nem tud szabadulni.

■ K. A.

Igehirdetés-felhő

Felhívás teológiai örökségünk megmentésére

Kedves Testvérek! A szóban hirdetett evangélium az evangélikus istentisztelet szíve, az evangélikus teológia legértékesebb szellemi terméke és az evangélikus vallási kultúra pontos lenyomata, ugyanakkor történeti örökségünk legtörekenyebb, legveszendőbb emléke is. A régmúlt igehirdetéseinek túlnyomó részét semmilyen formában nem lehet már fellelteni, de a közelmúlt kincsestára még megmenthető.

A 2018–2024-es időszakra meghirdetett felügyelői program ezért hívott fel a 20. századi magyarországi evangélikus prédikációs hagyaték feltárására, megőrzésére és – lehetőség szerint – hozzáférhetővé tételére. Ezt a kezdeményezést az Evangélikus Hittudományi Egyetem (EHE) és az Evangélikus Országos Gyűjtemény (EOGY) karolta fel, és a két intézmény készített közös tervet a gyakorlati megvalósításra. A mostantól *Igehirdetés-felhő* nevet viselő projekt a 20. századi magyarországi evangélikus igehirdetések írott és hangzó emlékeit igyekszik összegyűjteni és tartalmi szempontból is feldolgozni. Az elnevezés egyszerre utal az elektronikus adattárolás mikéntjére és az apostol szavaira.

Természetesen teljes prédikációs életművekre gondolunk, vagyis a Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE) mindazon lelkész testvéreire, akiknek aktív igehirdetői munkássága teljesen vagy nagyjából a 20. század évtizedeire esett. Első lépésként adatbekérő űrlap segítségével próbáljuk felmérni a kéziratot, illetve gépirással készült életműveket, hagyatékokat és a fennmaradt hangfelvételeket, de fontosnak tartjuk a nyomtatásban esetleg már megjelent igehirdetések számbavételét is. Később kerül sor az EHE és az EOGY együttműködésében az anyag rendszerezésére, digitalizálására és a nyilvánosan lekérdezhető adatbázis felépítésére.

Az adatbekérő űrlap az Egy.lutheran.hu oldalról tölthető le, és megtalálják az *Evangélikus Élet* e számában is. Az EOGY az igehirdetes@lutheran.hu e-mail-címen vagy postai

„Ezért tehát mi is,
akiket a bizonyágtevőknek
ekkora fellege vesz körül...”

(Zsid 12,1)

úton – Evangélikus Országos Gyűjtemény, 1085 Budapest, Üllői út 24. – várja a kitöltött űrlapokat.

Kérünk mindenkit, aki szíven viseli ezt a kezdeményezést, hívja fel rá a figyelmet, és ahol csak tudja, terjessze az űrlapot családi körben és mindenütt, ahol feltételezhetően lappanganak értékes igehirdetési dokumentumok, akár vázlatos formában is. A kitöltött űrlapon feltüntetett adatok egyelőre csak információként szolgálnak, a hagyaték tulajdonosai és a szerzői jogok örökösei később nyilatkozhatnak arról, hogy elhelyezik-e az anyagot letétként vagy örökbe az Evangélikus Országos Gyűjtemény – Evangélikus Országos Levéltárban, és hozzájárulnak-e a digitalizálásához vagy a közzétételéhez.

Az *Igehirdetés-felhő* közösségi program, a megvalósulásához sokak erőfeszítésére, a legszélesebb értelemben vett evangélikusság összefogására van szükség. Már a feladat első fázisa, a felmérés is olyan nagy horderejű teendő, amely meghaladja a pusztán intézményes lehetőségeket. Ezért kérjük mindenkinek a segítségét, hálásak vagyunk a javaslatokért, és örülünk a közös munkának „*mi, akiket a tanúknak ilyen felhője övez*”.

Erős vár a mi Istenünk!

PRÖHLE GERGELY, az MEE országos felügyelője
CSEPREGI ZOLTÁN, az EHE rektora
HUBERT GABRIELLA, az EOGY igazgatója

A reformációra emlékeztek Szolnokon is

A szolnoki protestáns felekezetek a metodista gyülekezeti házban emlékeztek meg október 31-én a reformáció indulásának évfordulójáról. A hitújítás kezdetét jelképesen köti ehhez a naphoz az emlékezet, mert a hagyomány szerint ekkor szegezte ki a wittenbergi vártemplom kapujára az egész keresztény világot megváltoztató vitairatát Luther Márton Ágoston-rendi szerzetes. De – amint a megemlékezésen Győri Péter Benjámint evangélikus lelkész, esperes a hallgatóságnak elmondta – a reformáció nem

köthető egyetlen dátumhoz, valójában korábban kezdődött és ma is tartó folyamatot értünk rajta.

A programot a házigazdának, Szuhánszky István metodista lelkésznek az imádsága nyitotta meg, az ígét Pocsai Tamás evangélikus gyülekezeti tag olvasta fel. Igehirdető Végh Miklós református lelképásztor volt. Az istentiszteleten az evangélikus gyülekezet zenészei és énekkarosai működtek közre.

■ SZATHMÁRY ISTVÁN
Forrás: Szoljon.hu

Templom épült Vásárosfalun

Ihász Beatrix a tenni akarás,
a jó szándék megtapasztalásáról

Amint előző lapszámunkban már hírül adtuk, új evangélikus templom épült a Győr-Moson-Sopron megyei Vásárosfalun. A Beledi Evangélikus Egyházközséghez tartozó leányegyház lelki hajlékát Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke szentelte fel október 19-én. Egyházunk központi hírportálja, az Evangelikus.hu még az ünnepi istentisztelet előtt kérdezte az egyházközség lelkészét, Ihász Beatrix esperest.

– Az új evangélikus templomot még Béres László korábbi beledi lelkész idején kezdték el tervezni, ám az alapkövet már az utódja, Blatniczky János Dániel idején tették le 2016-ban. Végül ön lesz az, aki a felszentelés szolgálatában részt vehet. Milyen volt megörökölni egy ilyen beruházást?

– Amikor átvettem a szolgálatot 2017-ben, már a kezemben tarthattam az új templom tervét, de valójában csak az alap volt meg, az építkezés meglehetősen akadozott, hiszen nem volt anyagi fedezet a folytatáshoz. A római katolikusok fogadtak be minket: majdnem öt évig a katolikus testvérek templomában tartottuk istentiszteleteinket. Ezúton is köszönjük a lehetőséget, szép példája volt ez a test-

véri szeretetnek! Az építkezéssel töltött időszak különlegesen izgalmas döntési helyzeteket, fejtörést és sokszor aggodalmat hozott – nem tagadom, sok nehézséggel kellett megküzdünk. Helyben nagyon nagy segítségemre voltak többen is, építési bizottságunk döntött a kisebb, a presbitérium pedig a nagyobb horderejű kérdésekben. Istennek adunk hálát azért, hogy tégláról téglára követhettük végig templomunk megépülését.

– A valaha felekezeti iskolának épült, később imateremmé alakított ház helyén végre „templom formájú” templom áll.

– A tervezője, Józsa Dávid soproni építész az evangélikus köszöntésünkből indult ki, így valóságos erődítményhez hasonlít a templomunk. Különösen

FOTÓ: LUTHERÓRZSA

is kedves számomra az a homlokzat, amelyre csak az utolsó napokban került fel a téglás díszítés. Gyermekkorom templomát idézi. A robusztus homlokzat – amelybe a hősök emléktábláját is beépítettük – hirdeti azt a biztos támaszt, amely számunkra a hit a mindennapi életben. Az áttört téglafal kerítés, illetve a bejárati ajtókon művészien elkészített Luther-rózsát képező üvegablak ad lehetőséget a kíváncsi szemeknek az egyház titkaiba való bepillantásra. Természetesen a templomot kiegészíti egy kis sekrestye és teakonyha, de vizesblokk is tartozik hozzá. Jó ötletnek bizonyult továbbá az is, hogy a belső térben, a szentélyben a régi imaházból átmentett gerendákból készített kereszt hirdesse a

legfontosabbat, hitünk alapját, Megváltónk, Krisztusunk evangéliumát.

– **Az új templom előtt a harangláb megmarad. Miért?**

– A harangláb a 19. században épült, 1911-ben helyezték át az akkori iskola elé. Az első világháború után a két harangot pótolták. A nagyobbiknak a felirata: „A világháborúban elesett evangélikus hősök emlékére...” Helyi védettség alá tartozik, közvetlenül a templom előtt van, és mivel harang még nincs a templomtoronyban, a hálaadó istentiszteletre is ez a két harang hívogatja majd vendégeinket.

– **Hetvenöt tagot számlál a helyi evangélikus közösség. Nem lehet megkerülni a kérdést: hogyan sikerült egy ekkora beruházást anyagilag finanszírozni? Kik voltak a fő támogatók?**

– Jelentős, több mint ötmillió forint pénzbeli támogatást tudott összegyűjteni a gyülekezet, de a kétkezi munka felajánlásával is csökkenteni tudtuk a költségeket. Természetesen ahol csak lehetett, kértük a támogatást; így a Soproni Evangélikus Egyházmegye és a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat is támogatta a beruházást. Emellett két nagyobb pályázatot is sikerült megnyernünk püspöki ajánlással és kormányzati segítséggel. A tizenöt, illetve tízmillió forintot az országos egyház közreműködésével és felügyeletével költöttük el. Generálkivitelezőnk a Kovács Bau Kft. volt. Amikor már a végéhez közeledtünk, még mindig volt előttünk egy újabb, több mint tízmilliós árajánlat a befejezéshez. Tanácsalanságunkban jött az újabb lehetőség: sikerült önrésztámogatásból, valamint kárpótlásból a maradék összeget is előteremteni. Már „csak” a templom belső berendezése maradt hátra, erre pedig gyűjtünk a templomszentelésen is.

– **Mekkora összegre rúg végül a beruházás teljes költsége?**

– Természetesen mi sem tudtuk elkerülni, hogy a tervekhez képest – az építőanyagok drágulása miatt – nagymértékben emelkedjen a végösszeg. Most több mint ötvenmillió forintnál tartunk, de további tervünk, hogy a templom belső berendezését is megterveztetjük és elkészíttetjük. Bízunk benne, hogy a kölcsönkapott székek és pulpitus helyett hamarosan mozgatható padok és a templomunk faragott, esztergált díszeihez harmonizáló szószék áll majd.

– **Úgy tudjuk, testvérközségük, az erdélyi Székelyvaja lakói a kétkezi munkájukat ajánlották fel az építkezéshez.**

– Valóban, Székelyvajáról jött egy csapat, hogy közreműködjenek az egyik legfontosabb és leglátványosabb templomrész, a tetőszerkezet kialakításában. Díszes faragások és ajándékba kapott, esztergált csillárok emlékeztetnek a példás összefogásra.

– **Kitűnő volt az együttműködés a helyi önkormányzattal, és ennek sajátos oka van.**

– A falu polgármestere, Molnár Sándor egyben a presbiterünk és az építési bizottság tagja is, így minden ötletével, kapcsolatával és anyagi áldozattal is segítette az építkezést, sőt problémák esetén

FOTÓK: KUSTOR RÉKA

az élen járt a megoldás megtalálásában. A templomszentelés és az azt követő díszbéd és ünnepi műsor szervezésében is nagy segítségemre van.

– **Nem mindennapos dolog mostanában, hogy új evangélikus templom születik. A Vásárosfaluban zajlott templomépítés miatt lehet példaértékű, motiváló erejű más gyülekezeteink számára?**

– A Soproni Evangélikus Egyházmegyében a legfiatalabb templom valóban húszéves. Számomra bámulatos volt megtapasztalni azt a tenni akarást és céltudatosságot, amellyel minden nehézségből a reménység vezetett minket a templom megépítése felé. A jelen lévő kontrasztok miatt volt nehéz az építkezés: kis település, nagy álom; romos imaház helyett modern, 21. századi igényű templom; a régi templomszemlélet vagy multifunkciós tér kialakítása... Sejtelmes áhítat fényei vagy modern, energiatakarékos megvilágítás? Hivalkodóan magas

harangtorony vagy egyszerű kereszt az épület tetején? Az evangélikus templomok egy részére jellemző, négyszögletes magtár típusú épület legyen, avagy a modern gondolat mentén egyetlenegy derékszög nélkül, hajlatokkal, ferde tetővel, a sablonosság és a szimmetria teljes mellőzésével készüljön? Az ősi harangláb szomszédiségében a legmodernebb épülete lett Vásárosfalunak ez a templom, teljes mértékben zárt téglahomlokzattal és egyetlen hívogató, Luther-rózsás ajtóval. A gerendázat népi motívumokkal díszített, a belső tér modern hatású. Ezek a jellegzetességek mind-mind megférnek

együtt, mint ahogy az a rengeteg adakozás, jó szándék, ötlet, tenni akarás is, ami létrehozta Isten házáat, egyedül az ő dicsőségére.

– **A nehézségek után a szentelés ünnepe az öröme lesz...**

– Az ünnepi műsorban is összeszedtünk és egységbe formáltunk minden régi és új értéket: megszólal a tárogató hangja, versek hangoznak el, bukovinai néptáncelőadást láthatunk, Kapuvár város fúvószenekarának kamaraegyüttese kíséri az „Erős vár a mi Istenünk”-et, míg a Beledi Zenélő Közösséggel ifjúsági énekeket adunk elő. Végül az ünnepség zárásaként gyermekkórus éneklő fúvóskísérettel: „Tarts meg, Urunk, szent igédben!” Így legyen ez Vásárosfalun is! Tartsa meg erős Istenünk evangélikus gyülekezeteinket, a kicsinyeket és a nagyokat egyaránt!

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

Az *Evangélikus.hu*-n október 22-én megjelent interjú szerkesztett változata

Mit tehet az iskola a bántalmazás ellen?

Lapunk előző számában **Mit tehet a szülő, ha bántalmazzák a gyermekét?** címmel közöltünk írást. Gimnáziumi tanár szerzőnk ezúttal az oktatási intézményekben munkájukat végzők – iskolavezetők, tanárok, egyéb iskolai dolgozók, diákok – rendelkezésére álló számos lehetőségből, módszerből mutat be három rendszerszintű, az egész iskolát érintő prevenció és intervenció programot.

A **KiVa** programot a Turku Egyetemen dolgozták ki, és hatékonyságát nagymintás, tudományosan megalapozott kutatással bizonyították. Finnországban a program igen népszerű: az ország összes állami általános iskolájának kilencven százalékát tartják nyilván a programot megvalósító intézményként.

A kutatások szerint a **KiVa** program alkalmazása csökkenti a bántalmazások számát, elősegíti, hogy kevesebben váljanak verbális, kapcsolati, fizikai, illetve internetes bántalmazás áldozatává. Ezenkívül az érintettek arról számoltak be, hogy pozitív hatást gyakorolt az iskola diákok általi megítélésére, a tanulási motivációra és az iskolai teljesítményre.

Szemlélőkből védelmezők

A **Békés iskolák** programot a pszichológusként dolgozó Horgász Csaba ismertette meg Magyarországon 2006-ban, amikor az iskolákban tapasztalt erőszak-

jelenségekre keresett megoldást, és ráta-
lált Stuart W. Twemlow és Frank C. Sacco programjára, amely hosszú távú megoldást jelenthet az agresszió megelőzésére, illetve segítheti, hogy az érintettek elsajátítsák az iskolai konfliktusok békés rendezésének módját.

A szemlélet lényege, hogy az iskolában tapasztalható agresszív megnyilvánulásokat, a bántalmazást az iskola légköréből, az egész iskolára kiterjedő kapcsolati rendszerek sajátosságaiból vezeti le. Eszerint minden bántalmazás három szerep kölcsönös meglétét és egymásra hatását feltételezi: bántalmazóra, áldozatra és szemlélő közösségre van szükség.

A legfontosabb elem annak felismerése, hogy a bántalmazás kimenetelét a szemlélők hozzáállása határozza meg. Ők azok, akik uszítással vagy passzív bárméskodással jóváhagyják és felerősítik a bántalmazást, hozzájárulnak negatív kimeneteléhez. De rajtuk áll az is, hogy aktív beavatkozásukkal, a bántalmazó magatartás elutasításával és az áldozat védelmezésével elejét veszik-e a bántalmazásnak.

Az **ENABLE** (European Network Against Bullying in Learning and Leisure Environments – a tanulási és szabadidős környezetben fellépő megfélemlítés elleni európai hálózat) célja, hogy a szociális és érzelmi készségek fejlesztésével, valamint a kortárs segítség hangsúlyozásával előzze meg az iskolai bántalmazást.

Az **ENABLE**-t alkalmazó tanárok a program keretében megtartandó iskolai foglalkozásokon változatos munkaformákat és oktatási módszereket alkalmazhatnak, miközben nem kell jelentősen eltér-

niük a hagyományos óravezetéstől. Munkájukat segédanyagok – filmek, képek, alkalmanként powerpointos diabemutatók, illetve tanári és szülői kézikönyv, részletes óravázlatok, további gyakorlatjavaslatok – is segítik.

A központi gondolat itt is a bántalmazó-áldozat-szemlélő szerepkörök megléte, a potenciális szemlélők védelmezővé válása és a szociális készségek általános fejlesztése. Kétféle tematika áll rendelkezésre a programban: az úgynevezett SEL-modul (*social emotional learning* – társas-érzelmi készségek fejlesztése) és az AB- (*anti-bullying*) modul.

A SEL-modult olyan csoportoknak, közösségeknek, iskoláknak ajánlják, ahol:

- súlyos bullying tapasztalható az osztályban;
- várhatóan nagy a résztvevők ellenállása;
- kevés a tapasztalat a nem hagyományos órakeret alkalmazására;
- igény van a szenzitív témák didaktikusabb feldolgozására;
- a diákoknak érzékelhetően nagy szükségük van általában az önismertük fejlesztésére.

Az anti-bullying modul ott alkalmazható sikeresen, ahol:

- van előzetes tapasztalat vagy fogékonyság szenzitív témák explicit feldolgozására;
- lehetőség nyílik nagyobb intenzitású feladatokra.

Tanárok-diákok együtt

Természetesen nem csupán rendszer szinten lehet tenni a *bullying* ellen. Nagy felelősség hárul a pedagógusokra a diák-diák kapcsolatok terén is. Sok függ attól, mennyit tesznek az osztálytermi kapcsolatok fejlesztése érdekében; megpróbálják-e kiszűrni – szociometriai felmérések segítségével – az elszigetelt és veszélyeztetett diákokat; tartanak-e szociális kompetenciákat fejlesztő csoportos foglalkozásokat; illetve mennyire részesítik előnyben a kooperatív szemléletet a tanórákon a már hagyományosnak mondható versengéssel szemben. Mert az utóbbit könnyen megtanulják a diákok, de az együttműködésnek, a szociális képességek fejlődésének teret kell adni.

Szintén sokat tehetnek a pedagógusok a tanár-diák viszony minőségi javí-

KÉPEINK ILLUSZTRÁCIÓK

tása érdekében. Például szervezhetnek nem tanórai közös programokat: osztály- vagy csoportkirándulásokat, nyári táboroztatást, közös játékokat, sportolást, művészeti alkotótevékenységet, iskolaszépítést, kertépítést, tanterem-dekorálást, készülhetnek közösen versenyekre.

Ezeket felül a tanárok részt vehetnek (hazai és/vagy külföldi) pedagógus-továbbképzéseken, ahol megismerkedhetnek jó gyakorlatokkal, toleranciafejlesztő, konfliktuskezelő, érzékenyítési, prevenciós és agressziókezelő tréningekkel, drámapedagógiai foglalkozásokkal, amelyeket meg is tarthatnak a diákok számára. Megismerhetik a szakirodalmat, hazai és nemzetközi kutatások eredményeit. Szükség esetén (már összeállított és kipróbált kérdőívek segítségével) intézményi kutatásokat végezhetnek, az eredményeiket pedig elemezhetik, és közzé is tehetik.

Legyőzni a közönyt

Végül arra nézzünk néhány példát, mit tehetnek maguk a diákok. Első és legfontosabb feladatuk, hogy legyőzzék a közönyösségüket. A bántalmazott mellé állhatnak, védelmük alá vehetik a *bullying* áldozatait. Ne fogadják el, hogy ez a jelenség előfordulhat a közösségükben. Ha nem akarják vagy nem merik felvállalni a védelmező szerepét, akkor annyit mindenképpen tehetnek, hogy jelentik a bántalmazást. Valószínűleg hamarabb és többet tudnak az esetekről, mint a tanárok vagy az iskolavezetés, mert a sér-

tettek leggyakrabban egy másik diákhöz fordulnak problémáikkal.

Az egyre jobban terjedő online bántalmazás is megelőzhető, megállítható. Például úgy, hogy a tanulók nem tesznek közzé az interneten személyes adatokat, információkat és intim képeket. Az is dicseendő és fontos, hogy ha bántó vagy megalázó tartalmak jutnak el hozzájuk, akkor ezeket töröljék vagy blokkolják, ne küldjék tovább senkinek.

Az eddig említett eljárások nagyon sok lehetőséget kínálnak. Előfordulhat azonban, hogy ezek közül akár több is kivitelezhetetlennek bizonyul. Nehézséget okozhat többek között a személyi feltételek hiánya – például ha nincsen az iskolában pszichológus –, de ugyanígy megakadhat a folyamat a létező problémák tagadása miatt is. Azonban bízunk benne, hogy mindenki, akinek szüksége van rá, ki tudja választani azokat a prevenciós és intervenciós lehetőségeket, amelyeket kivitelezhetőnek ítél saját intézményében, saját közösségében.

■ DR. BATÁR LEVENTE

A szerző az Aszódi Evangélikus Gimnázium angoltanára

Az írás a Conflict Management, Emotional Intelligence and Bullying Prevention című, angol nyelvű, az Erasmus+ pályázat keretében megismert pedagógus-továbbképzés tananyaga alapján készült. Továbbvezető irodalom található írásunk online változatának végén, az Evangélikus.hu portálon.

Megelevenedik az Ószövetség világa

Lényegre törő, a Biblia üzenetét élénk táró, ugyanakkor kortárs és pontos – így jellemezhetjük a budapesti Múcsarnokban látható, *Egyszer volt, sokszor volt* című kiállítást és a nemrégiben megjelent, *Biblia – Az ősi történetek* című kötetet. Serge Bloch és Frédéric Boyer több mint ötszáz oldalas kötete harmincöt ószövetségi történetet mutat be mintegy kétezer rajzon. A kiállítás látogatója a könyv fejezetei alapján készült animációs filmekkel találkozhat.

Kevés olyan mehökkentően üde, egyben teológiai is izgalmas és releváns könyvet, illetve kiállítást tud e sorok írója felidézni az elmúlt évekből – talán a Lackfi János és Richly Zsolt által alkotott Luther-rajzfilm és képregény ilyen –, mint amelyet Frédéric Boyer író, műfordító, bibliaszakértő, a 2001-ben megjelent francia bibliafordítás szerkesztőbizottságának koordinátora és Serge Bloch képzőművész, illusztrátor jóvoltából lehet kézbe venni, megtekinteni. A Múcsarnok három termében látható animációs filmekben négy évig dolgozott a szerzőpáros. Megállapíthatjuk: eredményesen.

A Tulipán Zsuzsanna kurátor rendezte kiállításon kilenc animációs filmet láthatunk, a falakra pedig az említett kötet lapjai kerültek. Az animációk igazán friss szemszögből tárják elénk a bibliai teremtéstörténetet, Káin és Ábel történetét, Ábrahám alakját vagy éppen Jónás próféta elhívását.

A rendezést dicséri, hogy a termék térhasználata kiválóan sikerült: a látogató élvezheti a nagy közönségnek szóló, akár több falat vetítővászonként használó monumentális vetítést, ugyanakkor a személyesség jeleként kisebb képernyőkön, fejhallgatóval is nézhet filmeket. Az installáció így kifejezi: a Biblia történetei egyszerre mindenkinek, egyben személyesen nekünk is szólnak.

A könnyed, szinte skiccnek tűnő, ám jobban megnézve meglehetősen átgondolt rajzokhoz tartozó narráció érdekessége, hogy a szinte tömondatok nem az elmesélést, hanem az egyes események mögött megbúvó érzelmeket helyezik a középpontba. Egyedülálló, hogy ezáltal a történetek mégsem veszítenek a mon-

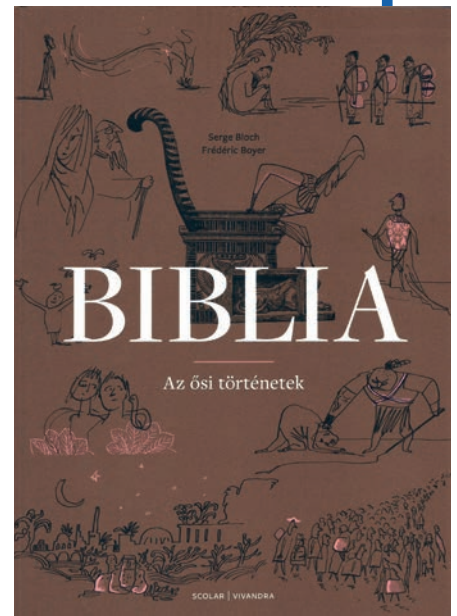
danivalójukból, ellenkezőleg: úgy érezhetjük, hogy azt az illusztrációk sokkal inkább felerősítik.

Bloch animációinak képi világa időnként kilép az Ószövetség tájairól, akár a párizsi Eiffel-torony is megjelenik, de nem öncélúan, hanem azért, hogy az alkotó éreztesse: mindaz, amiről a Bibliában olvashatunk, nem lezárt, múlt idejű esemény, hanem ma is ható, élő üzenet.

A kötet kapcsán fontos megjegyeznünk: míg számos illusztrált könyvben azzal találkozunk, hogy az illusztrátor képileg megjeleníti az olvasottakat, addig itt sokkal többről van szó. Serge Bloch az egyes bibliai történetek mögé néz, alkotásai kilépnek a klisék közül, és sokszor merészen, ugyanakkor igencsak kifejezően, elmélyülten fogalmazzák meg és értelmezik az egyes jeleneteket. A kötetben a szöveg és a képi világ így azonos rangú, kiegészítik egymást, sőt párbeszédet folytatnak egymással.

Ezért is mondhatta a budapesti Francia Intézetben rendezett kötetbemutató Fabiny Tamás, egyházunk elnök-püspöke a könyv méltatásaként: „Ez a kötet nem egyszerűsít, hanem sűrít. Olvas, értelmez, a textust kontextusba helyezi. A mondatok poétikusak, a szöveg és a rajzok egyaránt hozzátesznek az eredeti szöveghez. Nem igazán egyházas, inkább utakat nyit, és ez jó. [...] Ez a mű egyszerre feldolgozás, értelmezés és újraértelmezés. Átgondolt és igen kreatív reflexió.”

Örömhír, hogy a szerzőpáros e monumentális kötettel és a hozzá készült rajzfilmekkel nem fejezte be a közös munkát. Frédéric Boyer és Serge Bloch jelenleg a folytatáson dolgozik, hogy hasonló minőségben értelmezzék és tárják

Serge Bloch – Frédéric Boyer: *Biblia – Az ősi történetek*. Scolar Kiadó, Vivandra Kiadó, Budapest, 2019. Ára 12 000 forint.

az érdeklődők elé az Újszövetség világát is. Amint egy interjúban Bloch elmondta, ebben „Jézus nem úgy fog kinézni, mint ahogy gyakran ábrázolják, nem a szandálos filmek vagy Mel Gibson *A passiójának* Jézusa lesz. Külsőre olyan lesz, mint mindenki más.”

A kötetet a „képregényes” formája miatt elsősorban a fiataloknak ajánlanánk, ugyanakkor a művészi tehetséggel megalkotott illusztrációk ne vezessenek félre bennünket: örömteli olvasmányává válhat a kiadvány az idősebb generációnak is, hiszen valóban gondolatébresztően vezet be az Ószövetség világába. Ha tehetjük, ne csak a könyvet lapozzuk fel, hanem nézzük meg a Múcsarnok animációit is!

■ – GALAMBOS –

Serge Bloch – Frédéric Boyer: *Egyszer volt, sokszor volt*. Budapest, Múcsarnok. A tárlat december 1-jéig látogatható.

A mindennapi kenyér kettős öröme

Áhítatoskötet öröknaptár formában

Hiánypótlónak nevezhető a Napi ige – Lelki útravaló az év minden napjára című áhítatoskötet, amelyet egyházunk országos irodájának gyülekezeti és missziói osztálya, valamint a Luther Kiadó közösen gondozott. A szerzők a 2020-as bibliaolvasó Útmutató napi ó- és újszövetségi igéi alapján fogalmazták meg tömören gondolataikat. Többen is beszámoltak arról, milyen izgalmas feladatot jelentett számukra a megszokott prédikációs keretekkel szemben pár mondatban kifejeíteni mondanivalójukat, különös tekintettel arra, hogy egy-egy áhítat szerkezetéhez az igehirdető jelleg mellett az imádság és a napi áldás is hozzátartozik. Szerepelnek a könyvben az Útmutató havi igéi is, ezek elmélyítését rövid idézetek segítik.

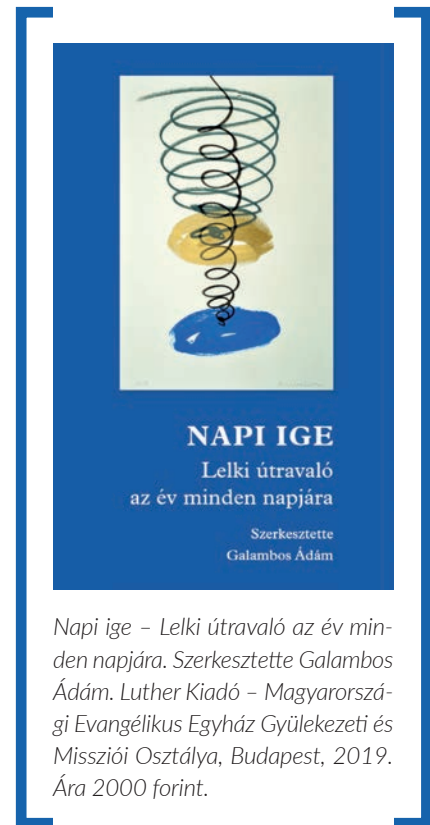
Bizonyára mindannyiunk számára ismerős a valakinek valamit készítés gyakorlata. Ez a valamit készíteni valakinek lehet egyszeri, kivételes alkalom – születésnap, karácsony, egyebek –, akkor ajándékkészítésnek nevezhetjük. Lehet rendszeres, mindennapos – ahogyan például az ember félálomban tízórait készít iskolába induló gyermekének –, ebben az esetben pedig gondoskodásról beszélhetünk.

Ajándékozás és gondoskodás. Nekem ez a kettő együtt jutott eszembe az áhítatoskötetet lapozgatva. Egyszerre, egy csomagban kapok egy ritkának és különlegesnek nevezhető ajándékot, illetve részveszülök a mindennapi gondoskodás figyelmességében. Az ajándékozás egyediségével, különlegességével tisztában vagyok, ezért megállít, kikökönt, rácsodálkozásra, hálára indít. A gondoskodás szinte észrevétlenül simul a mindennapjaimba, fel sem tűnik, természetes velejárójává válik az életemnek, mint a levegővétel, a szívdobbanás, az elkészített tízórai. Ezáltal a százhuszonöt evangélikus lelkész, teológus közreműködésével készült, öröknaptárszerűen használható kiadvány már pusztán megjelenésében teológiai, hitbéli mondanivalóval bír: azzal az Istennel kapcsol össze, aki jelenlétével és Igéjével – megszemélyesítve: Krisztusban – rendkívüli módon megajándékoz minket, ugyanakkor természetes egyszerűséggel gondoskodik rólunk. Más szavakkal mondhatnám azt is, hogy egyszerre ünne-

pi, és egyszerre hétköznapi. Ahogy a Napi ige és az általa – vagy más módszerrel – végzett naponkénti bibliaolvasás is.

Ajándékozás és gondoskodás, ünnep és hétköznapi úgy alkotnak egységet, hogy mindkettő megőrzi a saját karakterét, és erősíti a másikat is. Ez nem is olyan magától értetődő. Nem könnyű az egységet, az egyensúlyt vagy még inkább az összhangot megőrizni ünnepnap és hétköznapi, ajándékozás és gondoskodás között. Könnyen menekülünk az ünnepek és az ajándékok hangsúlyozásának irányába a hétköznapiok szürkeségének és az egymásról való gondoskodás, törődés hiányának fájdalom elől. Ilyenkor az életünkben az alkalmankénti látványos akciók és értékes ajándékok foglalják el a mindennapi csendes közösségvállalás helyét. Vagy éppen ellenkezőleg: a mindennapi taposómalomba belefásulva az ünnepek és az érzelmetovábbító egyedi ajándékok, meglepetések veszítik el jelentőségüket. Isten ezt is bölcsen és finom szeretettel gyakorolja felénk. Ahogy ajándékoz és gondoskodik. Ahogy alkalmanként ünnepet életre hívóan cselekszik, és ahogy megbújik a hétköznapijainkban.

Mindazok, akik rendszeres, naponkénti olvasói lesznek a Galambos Ádám szerkesztette gyűjteménynek, reményesség szerint mindkét állapot áldásait, a megajándékozottság ünnepi örömét és a gondoskodásban való részvétel hétköznapi természetességét is megtapasztalják általa. Az ajándékozásban és

Napi ige – Lelki útravaló az év minden napjára. Szerkesztette Galambos Ádám. Luther Kiadó – Magyarországi Evangélikus Egyház Gyülekezeti és Missziói Osztálya, Budapest, 2019. Ára 2000 forint.

a gondoskodásban, illetve ünnepben és hétköznapijainkban közös az is, hogy mindkettőben benne vagyunk, méghozzá jelenidejűen, frissen, itt és most. Ahogy Isten is. A mindennapi gondoskodó készít ajándékot, és a hétköznapi tevékenykedő ünnepel. Régen rossz, ha más ajándékoz, mint aki gondoskodik, és ha nem az ünnepel, aki hétköznapi munkálkodik.

Szokták mondani, a jó ajándék kifejezi az ajándékozó személyiségét, érzéseit, de ugyanígy a megajándékozottét is. Tegyük hozzá: jó, ha ugyanezt a gondoskodásról is el lehet mondani. És talán erről a gyűjteményről is. Hiszen mi, akik testvérei, kortársai vagyunk egymásnak, mi írunk benne, és mi olvassuk, akik – akár evangélikusként vagy más felekezethez tartozóként – osztozunk egymással Istenünk ajándékain és gondoskodásán, különleges tettein az ünnepeinkben és csendes jelenlétén a hétköznapijainkban. 2020-ban is.

■ NÉMETH ZOLTÁN

Csakis a színtiszta igazat...

„Esküszik, hogy az igazat, csakis a színtiszta igazat vallja?” – kérdezte a bíró a tanútól, ő pedig, egyik kezét a Bibliára, a másikat a szívére téve, hangos szóval felelt: „Esküszöm, Isten engem úgy segítjen!” Aki rendszeresen néz televíziót, vagy moziba jár, biztosan látta már ezt a jelenetet valamelyik filmben. És a legfurcsább az egészben az, hogy hiába hangzik el ez a komoly fogadalom, mindig voltak és lesznek hamis tanúk, hazugságok és ferdtések. Mi több, egy-két történet komolyan el is gondolkodtatott ezzel kapcsolatban. Hogy Isten meg fogja-e ezt kérdezni tőlünk, amikor megítéli a tetteinket. Igen vagy nem?

Az első történet az egyiptomi szolgaság idején játszódik. Izráel népe komoly sokasággá vált az idők folyamán, és a fáraó veszélyesnek találja őket, így azt parancsolja a bábaasszonyoknak (akik a szülésnél segítettek), hogy pusztítsák el a fiúcsémákat. A Biblia név szerint

megemlíti ezeket a nőket, akik nem teljesítik a gonosz parancsot. Helyette azt hazudják, hogy mire ők odaérnek, már lekésték a gyermekek érkezését. Vagyis: nincs is esélyük, hogy végre tudják hajtani a király tervét. Isten pedig mit csinál ekkor? „Ezért jót tett Isten a bábákkal.” (2Móz 1,20) Hoppá!

A második történetben már Józsué vezeti a népet az ígért földje felé. A Jerikóba küldött kémek azonban majdnem bajba kerülnek. Egy Ráháb nevű nő menti meg őket, elrejtí a házában, amikor pedig keresik nála a két idegent, letagadja, hogy ott vannak még. Így a két küldött élve megússza a kalandot, aztán éjszaka Ráháb leereszti őket a falon. Hazugságáért az Úr... nos... egész háza népével együtt kiszabadítja őt az ostromlott városból. (Józs 6,23) Ejha!

Ennyire tetszene Istennek a hazugság? Nem, az nem lehet! Itt van ez a parancsolat

is: „Ne tégy felebarátod ellen hamis tanúbizonyságot.” Vagy más fordításban: „Ne hazudj, és mások becsületében kárt ne tégy!” Akkor hogy is van ez?

Idén nyáron már három nagyobb gyermek segített a Bárka táborban fogyatékkal élő felnőttek és halmozottan sérültek nyaraltatásában. Nagyon szeretik ezt a közösséget, és jól érzik magukat ebben a munkában. Különösen vidáman és szeretettel meséltek az utolsó esti Ki mit tud?-ról, amelyen a nehezen mozgó, sokszor intézetben élő, a legtöbb embernél lassabb, korlátozottabb lehetőségekkel bíró fiatalok műsort adnak. Énekelnek, táncolnak, súlyt emelnek, verset mondanak. Megmutatnak valamit, amit erre az alkalomra tanultak meg. Egy idegen, aki nem ismeri őket, bizony nem értékelné ezt valami nagyra. Azok azonban, akik egy héten át időt töltöttek már velük, jobban megismerték, segítették őket tisztelettel

és tapintattal, látják, milyen nagy dolog ez. Őszintén tudnak örülni egy néhány soros dalnak, versnek, pár mókás mozdulatnak is. Teljes szívükből tapsolják meg a produkciókat, biztatóan, bátorítóan, elismerően. Talán hazudnak? Nem: szeretnek. És a szeretet sokkal jobb kormányosa a tetteinknek, mint a józan ész.

Vagy ott vannak a kisbabák. Amikor világra jön, egy újszülött kicsit gyűrött, vörös, fehér pöttyök vannak a bőrén, ráncos, ragacos, kopasz, sőt néha még szőrös is. Mégis, az édesanyja a legeszebbnek látja a világon. A többi baba kicsit olyan furcsa, majdnem csúf. Mind-egy, majd azok is kialakulhatnak még. De a sajátunk! Hú, hát az valami hihetetlenül bűbajos! Biztosan tudom, mert az öt legeszebb csecsemő születésénél történetesen épp jelen voltam.

És mi a helyzet a menyasszonyokkal? Nyáron láttam egy csodálatosan szépet. Napraforgócsokorral, kontyba fogott, szőke hajjal, mosolyogva jött le a házunk lépcsőjén. Egy pillanatra még levegőt venni is elfelejtettem. Szerettem volna egyszerre sírni és nevetni, mert az a gyönyörű lány az én lányom volt. Aztán ahogy leért a lépcsőn, képzeljétek, nem az én nyakamba ugrott, hanem a vőlegényének a karjába. Aztán persze én is megölelgettem mind a kettőjüket. És ha hiszitek, ha nem, lehet címlapon, magazinban, katalógusban bámulatos egy menyasszony, nyerhet szépségversenyt egy csinos lány, de ilyen tünnemény nincs több. Igen, elfogult vagyok, hát persze. Nagyon szeretem őt!

BÓDI KATALIN RAJZAI

A közepén lévő szövegbe illeszd be balról és jobbról a kimaradt mássalhangzóbetűket, és megkapod az aranymondást. Ez segít megtalálni a szeretetből fakadó igazmondás útját is

Tehát azt hiszem, ezek nem hazugságok, hanem a szeretet szűrője, amelyre Isten rábólint, hiszen ő is így néz ránk. Ezért vagyunk neki szépek, kedvesek, fontosak.

Van azonban valóban káros hazugság is. Azért beszél erről a Biblia, mert ez ártalmas dolog. Bánt, sért, szétszakít kapcsolatokat, bajba sodor bennünket.

Például gyerekkoromban sosem szerettem, ha azt mondták, hogy egy vérvétel vagy egy fogászati beavatkozás nem fog

fájni. Jobban megnyugtató az egyenes beszéd: kellemetlen lesz, de most szükség van rá. Itt lesz mellettem az, akit szeretek, és az orvos, ha nem izgek-mozgok, hamarabb és könnyebben át tud segíteni rajta. Ez az úgy nevezett „kegyes” hazugság sem hasznos tehát, mert rombolja a bizalmat.

Még rosszabb ennél az, amikor valaki haragjában, ijedtében vagy egyszerűen felelőtlenégből mond hamis dolgot valamiről vagy valakiről. A Biblia itt a *valaki ellen* kifejezést használja. Ilyen például a pletyka: hallok valakiről valami rosszat, de nem tudom, hogy igaz-e, vagy hogy szívesen megosztaná-e a másik ezt az információt a többiekkel, mégis elkotygom. Az ilyen, még ha véletlenül csúszott is ki a szánkunkon, el fogja szomorítani a másikat. Rombolja a jó híret, elveszi a másik jókedvét, tönkretelhet akár barátságokat is. Aki ilyet cselekszik, nem szeretetből teszi. Ez egész biztos nem kedves Istennek, sőt ha picit belegondolunk, mi sem szeretnénk azt, ha velünk így tenne más, úgyhogy még érezzük is, hogy rossz dolog.

Mielőtt tehát megszólalunk, érdemes hármas szűrőn át megvizsgálni a mondanókat. Sokkal kevesebb ártó szó hagyja majd el a szánkat ennek a segítségével. Ehhez kívánok nektek és magamnak is bölcsességet! (Hogy mi is ez a hármas szűrő, azt a keretes szövegben elolvashatjátok.) ■

A hármas szűrő. Hogyan ne ártsunk a beszédünkkel? Egy régi mesét osztok meg veletek erről.

Egy bölcshez egy napon izgatottan futott oda az egyik tanítványa, és azt kérdezte:

– Tudod, mit hallottam a barátomról?

– Várj! – állította le a bölcs. – Biztos vagy benne, hogy amit mondani akarsz, az igaz?

– Ööö, nem, én is csak hallottam valakitől – dadogta zavartan a fiatalember.

– És jó az, amit el szeretnél volna mondani róla? – kérdezte tovább a bölcs.

– Nem, épp az ellenkezője – rázta a fejét az ifjú.

– Nos, tehát nem tudod, hogy igaz-e, viszont biztos, hogy rossz. Akkor talán azért akarod elmondani, mert hasznos valamelyikünk számára ez a dolog? – nézett rá higgadtan a bölcs.

– Hát, nem igazán... – tétovázott a fiú.

– Ha az, amit mondani szeretnél, se nem biztosan igaz, se nem jó dolog, és még csak nem is hasznos, akkor egyáltalán miért akarod elmondani? – kérdezte ezek után a bölcs.

A *pásztorfiú, aki farkast kiáltott* című mese is a hazugság veszélyeiről szól.

Keresztyén karácsonyi könyvvásár

December 13–14.

Nyitva:

pénteken 14-től 20 óráig,
szombaton 10-től 19 óráig.

Lónyay Utcai Református Gimnázium
1092 Budapest, Kinizsi utca 1–7.

Bibliák, egyéb könyvek,
ajándéktárgyak egy helyen!

XXIX. országos evangélikus hittanverseny. Téma: *Jézus tanításai*. Bibliaismereti verseny Jézus példázatairól az evangéliumok alapján. Szeretettel hirdetjük a következő év hittanversenyének kiírását. Továbbra is négy korosztályban várjuk a négyfős csapatokat: 1–2. osztály, 3–4. osztály, 5–6. osztály, 7–8. osztály. A gyülekezetek és az egyházi iskolák csapatai közösen versenyeznek, beleértve a döntőt is. Az egyházmegyei forduló jelentkezéseit 2020. április 4-ig várjuk. A forduló időpontja: 2020. április 18., szombat. A döntőbe továbbjutók jelentkezéseit 2020. április 25-ig várjuk. A forduló időpontja: 2020. május 9., szombat. További információ a Gyulmisz.lutheran.hu honlapon. Szeretettel kívánnak áldott felkészülést a szervezők.

Apróhirdetés. Gyűjtő venne bélyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapot. Tel.: 1/322-8439, 20/522-5690.

Ökumenikus találkozó. Minden hónap harmadik vasárnapján 16 órakor ökumenikus találkozóra, istentiszteletre és előadásra várjuk az érdeklődőket a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának székházába (1117 Budapest, Magyar tudósok körútja 3.), a földszinti tanácsterembe *Az egyház egységéért – az év egészében* gondolat jegyében. A november 17-i találkozó témája: *Előrelépés a csendvédelem útján*. Előadó: prof. Széchezy Béla József apát. A teljes liturgiájú, eucharisztikus (úrvacsorai) istentisztelet igehirdetésének fő üzenete: *Jézussal a megdicsőülés hegyén*. A szolgálatot dr. Zsigmondy Árpád lelkész végzi. Szeretettel várjuk a korábbi Farkasréti Ökumenikus Közösség, a volt KÖT, a Fokolára, az Ökumenikus Lelkészkonferencia, a hittudományi egyetemek, valamint az International Ecumenical Fellowship magyar régiójának tagjait, régi és új érdeklődőit, barátait is.

Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend

Egymásra találás

Lelkészt iktattak Hatvanban

A hatvani evangélikus templomban október 26-án Mekis Ádám, az Észak-Pest Megyei Egyházmegye esperese ünnepi istentiszteleten iktatta be tisztébe Kocsik Mónikát, a gyülekezet megválasztott lelkészét. Az ünnepségen dr. Fabiny Tamás, az Északi Evangélikus Egyházkerület püspöke hirdetett ígét.

Gyönyörű, májust idéző őszi nap; ünnepváró virágruhába öltöztetett templom; egészséges izgalomban égő gyülekezet; sorra érkező vendégek; a szervezés-rendezés utolsó mozzanatai. Október 26-a, 15 óra van.

Jelentős időpont ez a Hatvani Evangélikus Egyházközség és a gyöngyösi leányegyház történetében. A két gyülekezetet egy éven keresztül Kocsik Mónika helyettesítéssel megbízott lelkész pártorolta, aki a rábízott terület gondozását olyan odaadással végezte, hogy még a helyettesítési időszak lejártá előlt meghívta parókus lelkésznek az egyházközség, így kerülhetett sor a lelkésziklató istentiszteletre és az ünnepi közgyűlésre.

Igehirdetésében Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke a lelkész és a gyülekezet egymásra találásának jelentőségét hangsúlyozta. Figyelmezte-

tett, hogy érezzük át felelősséggel: mindkettőnek szüksége van a másikra, küldetésünket csak együtt tudjuk teljesíteni.

Az iktatást Mekis Ádám, az Észak-Pest Megyei Egyházmegye esperese végezte. Az egyházmegye lelkészei és a város más felekezeteinek képviselői áldással fogadták közösségükbe újonnan beiktatott szolgatársukat.

Kocsik Mónika lelkész az istentiszteletében arról beszélt, hogy Jézus jelen van az életünkben, a keresztség pedig jele létünknek, vagyis létezésünk forrása. Jézus velünk megy az úton, ígéjével kísér és a testvérek közötti szeretetben erősít bennünket.

Az istentisztelet után tartott ünnepi közgyűlést a gyülekezet felügyelője (e sorok írója) nyitotta meg és vezette. A beiktatás tényének jegyzőkönyvbe rögzítése után köszöntések hangzottak el.

FOTÓ: ALBERT PÉTER / HATVANI HÍRLAP

A templomi együttléte követően az Újhatvani Római Katolikus Plébánia kínált helyszínt a szeretetvendégséghez, szép példáját mutatva az azonos településen tevékenykedő keresztény felekezetek együttműködésének.

■ KOVÁCS OTTÓ

Evangélikus lelkészakadémia – bencés monostorban

Egyházunk erre az évre meghirdetett lelkészakadémiai kurzusai közül az egyik Bakonybélbe hívott. Minden szükséges körülmény együtt volt ahhoz, hogy október 7-10. között a meditáció és a lelkigyakorlat kerüljön előtérbe. Tizenegy evangélikus lelkészt két lelki vezető – Varga Gyöngyi és Percze Sándor – segített elcsendesedni a bencés monostor vendégházában.

Lelkésznemzedékek egész sora hagyta el úgy a teológia falait, hogy nem lett bevezetve a személyes imádság különböző formáiba, és nem ismerte meg a keresztség éves rendezés spirituális gyakorlatait. A mostani kurzus a lelkész szolgálatot, hivatást megerősítő, ugyanakkor a bencés imádság hagyományával összekapcsolódó találkozás is volt. Természetesen a lutheri, evangélikus lelkiség megélése, felfedezése is fontos szerepet kapott ebben a szűk négy napban.

A Luther-kutatás külföldön és hazánkban szinte kizárólagosan a reformatori aspektusokra, a középkori katolikus teológia és egyházszerkezet kritikájára koncentrált. Teljesen háttérbe szorult a Luther által gyakorolt és megélt lelkiség vizsgálata. Bár Luther külső, szervezeti formában elutasította a szerzetesi életmódot, annak lelkiségét megtartotta és gyakorolta.

A négy nap folyamán a bakonybéli monostor evangélikus lakói is átélhették a lelkigyakorlat célját: az ígét ízlelni, érezni, hallgatni. Mindezzel együtt – kiegészítve az imádságokkal és énekekkel – igazi lelki közösséggé váltak.

■ MENYES GYULA

PERSZe hogy MEeRSZ!

Evangélikus roma szakkollégiumok találkozója

Hivatalosan is két roma szakkollégiuma van a Magyarországi Evangélikus Egyháznak szeptembertől. Mint ismeretes, a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat 2011-es létrejötte óta működik a nyíregyházi intézmény – honlapja: Meersz.hu –, de a hosszan elhúzódó technikai, adminisztrációs nehézségek leküzdése után a 2019/2020-as tanévtől a Pécsi Tudományegyetemen is létrejött az az evangélikus szakkollégium, a PERSZ, amely a hátrányos helyzetű, elsősorban roma származású fiatalok egyetemi előmenetelét, diplomaszerezését hivatott előmozdítani. A roma értelmiség megerősítésében elkötelezett egyetemi műhelyek, az egyházi fenntartású roma szakkollégiumok közös szakmai alapelvek és programok mentén tevékenykednek. Nem volt nehéz tehát közösen összeállítani a szakmai műhelymunka programját október közepén a balatonszárszói Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban.

A közös szakmai műhelymunka az irgalmas samaritanus (Lk 10,25–37) története köré szerveződött. A közreműködő lelkészek más és más aspektusok kibontását vállalták az elmélkedések, áhítatok alkalmával. A különböző csoportfoglalkozások, bibliodráma-alkalmak újabb megvilágításba helyezték a bibliai példázatot abban a reményben, hogy a péntek estétől vasárnap délig tartó együttlét a lehető legeredményesebben szolgálja a programban részt vevő fiatalok épülését.

Péntek este Ócsai Zoltán, a pécsi gyülekezet és a szakkollégium lelkésze az igemagyarázatában az irgalmas samaritanus története apropóján a „mit tegyek?” kérdést vette górcső alá. Mit tehet a törvénytisztelő pap, a normakövető levita, ha egyszerre kell megfelelnie az Úr parancsolatának, népe szokásrendjének és törvényeinek, valamint saját lelkiismeretének?

„Mi van megírva a törvényben? Hogyan olvasod?” – ezt a felvetést szombat délelőtt Kondor Péter, a Déli Egyházkerület diakóniáért is felelős püspöke járta körül, majd az esti csendesség alkalmával Molnár Erzsébet lelkész, nyíregyházi intézményvezető toldotta meg egy újabb kérdéssel: „De ki a felebarátom?” „Te mit gondolsz?” – ez már Laborczy Géza kérdése volt vasárnap délelőtt, amikor a nyíregyházi szakkollégium igazgatótanácsának és a Roma Szakkollégiumok Egyesületének elnöke összegzésre törekedett.

A jerikói úton rablótámadás áldozatául esett emberről nem sok részletet árul el *Lukács evangéliuma*. A többségükben roma származású, eddigi életükben az előítélet sokféle formáját és a sztereotípiák terheit megtapasztalt fiatalok készséges partnerek voltak a történet különböző rétegeinek megfejtésében, a szereplők motivációinak értelmezésében. Kívált, hogy ehhez nem csupán prédikációban kaptak eligazítást. Az irgalmas samaritanus történetét drámapedagógiai módszerekkel is feldolgozták a szakkollégisták Révész Judit és trénerkollégái szakszerű iránymutatásainak segítségével, olykor katartikus pillanatokat is okozva a kis csoportokban zajló tréningek résztvevőinek.

Újabb megindító pillanatok akkor következtek, amikor vasárnap délelőtt a

Jézus és a kérő imádság

Cigányok imanapja

sajtó híradása, a rendőrségi helyszínelők jelentése, a sürgősségi egészségügyi ellátásban dolgozók feljegyzése, a bibliai történet szereplőinek naplóbejegyzései vagy épp az áldozat Facebook-bejegyzése mögé bújva nyilatkoztak meg a fiatalok, megfejtve, valójában mit üzen számukra az irgalmas samaritanus története. S ha ennyi még nem lett volna elég, egy nyíregyházi kerekesszékes fiatalember és egy törekeny pécsi lány mindezt performance formájában jelenítette meg.

A nyíregyházi és a pécsi roma szakkollégisták közös szárszói hétvégéje bevalottan azt a célt is szolgálta, hogy a fiatalok megismerkedjenek, és – az egyébként jelentős földrajzi távolságot leküzdve – személyes kapcsolatba kerüljenek egymással. A feszes tematika ellenére lehetőség nyílt a két evangélikus intézmény „barátkozására”.

Szó se róla, nem kellett sok ösztönzés, hogy az egyetemisták birtokba vegyék és belakják a Balaton-parti létesítményt: ismerkedő, csapatépítő közösségi játékok és örömmel vitt elevevést a tópart verőfényes őszi nyugalmába, a diákok elragadtatottan élvezték a konferencia-központ nyújtotta ellátást, a közös munkát és a találkozások örömeit. Az ország különböző egyetemlein – Pécsen, Nyíregyházán, Debrecenben, Budapesten – más-más szakokon és évfolyamokon tanulók, de hasonló helyzetű és szociokulturális háttérű hallgatók sokat tudnak egymásnak segíteni, és fontos számukra mindaz, amit az evangélikus egyház lelkészeitől kaphatnak. A püspök is csak ember címmel tartott pódiumbeszélgetést Kondor Péterrel bőséges tanulással szolgált az emberi élet nehézségeiről, értékválasztásairól, a hit megtartóerejéről.

Szeptembertől lett tehát hivatalosan is két evangélikus roma szakkollégium. A kezdet oly biztatón sikerült, hogy a folytatás nem kérdés a két intézményvezető, Békési Andrea és Molnár Erzsébet számára. Először azonban arra a kimondatlanul is felmerülő kérdésre kell válaszolniuk, hogy hol legyen a következő közös program: Tiszán innen vagy...

■ VESZPRÉMI ERZSÉBET

Forrás: Meersz.hu

Cigány imanapot tartottak október 26-án a Budapesti Evangélikus Kollégiumban. Több céllal jöttek össze romák és magyarok az ország különböző részéről (Békés, Szabolcs, Tolna, Vas megye, Budapest), illetőleg a határon túlról (Felvidék, Kárpátalja). A kiindulópontot nyilvánvalóan az imanap témája adta: tavaly kezdődött az a sorozat, amely az imádság különböző formáin vezeti végig a résztvevőket. A hálaadás után idén a kérés, a kérő ima volt a fókuszban – különleges hangsúllyal Jézus viszonyára a kérő imádsághoz.

Bakay Péter cigánymissziói referens a Jézustól tanult imádságból, a Miatyánkból azt emelte ki, hogy a hét kérés közül egyetlenegy, a mindennapi kenyérré vonatkozó egyezik csupán azokkal az erőfeszítésekkel, amelyekkel a cigányság életminőségét megváltoztatni akarjuk, miközben a megoldást a többi kérés ugyanolyan hangsúlyúvá tétele jelentené.

Jézus főpapi imádsága alapján Gren-dorf Péter lelkész (képünkön) beszélt. Az ima hármas felosztására irányította a figyelmet: Jézus először önmagáért, majd a tanítványokért, végül a jövőért imádkozott. Jézus nem az emberek vágyainak beteljesítéséért jött, hanem az Atya akaratának beteljesítéséért – mondta.

Lóczy Tibor sajkógömöri (Szlovákia) lelkési munkatárs személyes hangú, bizonyágtételyszerű igehirdetésében Jézus kérő imára biztató szavairól beszélt. A *Kérő ima és misszió* címet viselte Kulcsár Márton lelkész igehirdetése, aki Isten egyik legnagyobb ajánlatának nevezte a missziót, amely mindig nehéz volt, és az is les; amely emberi erővel lehetetlen küldetést jelent, de Jézus velünk jön, és kipótolja hiányosságainkat.

Délelőtt bibliakörök adtak lehetőséget kérdésekre, véleményekre, eddigi tapasztalatokra, jövőben megteendő lépések megosztására. Az imanap végén a résztvevők kettes-hármas csoportokban vették papírra imakéréseiket.

A napot Györfi Mihály lelkész útra bocsátó szavai zárták, megadva mindenkinek a nemes feladatot: ne csak kérjünk, hanem könyörögjünk is.

■ B. P.

FOTÓK: BAKAY PÉTER

Kiért szól a harang?

A Prúsz médiaműhelye Révkomáromban

A magyar Országgyűlés idén júniusban a trianoni békediktátum századik évfordulójának esztendejét, 2020-at a nemzeti összetartozás évének nyilvánította. A Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz) némiképp már ennek jegyében szervezte meg őszi médiaműhelyét, melyen a külhoni, illetőleg a határokon átívelő kommunikáció módozatait vették górcső alá, különös tekintettel a protestáns tartalmakat (is) közvetítő médiumokra.

FOTÓ: KISS GÁBOR

A másfél évtizede működő szövetség történetében első ízben a szakmai program helyszíne is az országhatáron kívül volt: október 26–27-én a révkomáromi Pro Selye Universitatis Alapítvány központjában

töltötte együtt a hét végét a mintegy harminc médiamunkás.

Nyitóáthítatában a Prúsz titkára, dr. Bóna Zoltán református lelkész arra hívta fel Jak 3, 13–17 alapján a figyelmet, hogy a „fölülről való bölcsességgel” végzett sajtótevékenység nem a vizsályt és a részrehajlást, hanem az igazi békességet szolgálja.

A Kárpát-medencében élők médiaforgasztási szokásairól készített felmérések eredményeit ismertette meg a médiaműhely központi előadására vállalkozó Apró István, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatudományi Intézetének munkatársa. A délután folyamán számos magyar nyelvű, avagy magyar nyelven is tevékenykedő külhoni médium vezető

képviselője reflektált a 2010 óta tartó felmérés tanulságaira. Felvidékről Fritz Beke Éva (*Kálvinista Szemle*), Vajdaságból Maráci Barabás Mónika (Pannon RTV), Erdélyből Kiss Gábor (Agnus Rádió), Kárpátaljáról Nyíri-Iváncsik Katalin és Iváncsik Attila (TV21), valamint Barta Miklós (Pulzus Rádió) osztotta meg személyes tapasztalatait is az egybegyűltekkal. A késő estébe nyúló beszélgetéseket Jónás István, a Duna Médiaszolgáltató Nonprofit Zrt. főtanácsadója vezette.

Vacsora után Faggyas Sándor lapszerkesztő (*Magyar Hírlap*) avatta be a jelenlévőket az immár harmadik kötetnél tartó *Protestáns hősök* című sorozat születésének titkaiba, magukból a könyvekből pedig Lázár Csaba színművész olvasott fel részleteket.

Vasárnap reggel Nagy Katalin elnök a Prúsz idén újjáalakult elnökségének jövőre vonatkozó elképzeléseit bocsátotta közgondolkodásra. Hivatalosan a révkomáromi református istentiszteleten való részvétellel zárult a Prúsz *Kiért szól a harang?* címmel tartott ez évi médiaműhelye, ám a szövetség vezetői ebéd előtt még „programtervbe konvertálták” a reggeli fórumon elhangzott javaslatokat, felvetéseket.

■ T. PINTÉR KÁROLY

Isten foglya a MEÖT székházában

Filmbemutatóval egybekötött találkozó november 26-án

Még meglehetősen kilátástalannak tűnt Andrew Brunson sorsa, amikor 2017. május 14-i számában az *Evangélikus Élet* magazin beszámolt az akkor már több mint fél éve törökországi börtönben sínylődő amerikai misszionárius megpróbáltatásairól *András – kereszt* címmel, kérve az olvasókat, hogy imádkozzanak a lelkész szabadon bocsátásáért...

A magyar diplomáciai erőfeszítéseket sem nélkülöző hosszas tárgyalások után Andrew Brunson 2018 októberében szabadon bocsátották, és már néhány órával Washingtonba érkezése után a Fehér Ház ovális irodájában fogadta őt az Egyesült Államok elnöke, Donald Trump. (A sajtónyilvános találkozót több televíziós csatorna élőben közvetítette.)

Az idén februárban magyar állampolgárságot is felvett észak-karolinai presbiteriánus lelkész eredendően felesége révén

kötődik Magyarországhoz. Norine dédapja az a néhai Csupják Attila, akit a baptisták egyik legismertebb hazai vezetőjeként tartanak számon.

Andrew Brunson kálváriájáról – *A meg-bocsátás ereje* címmel – dokumentumfilmet is készített az *Evangélikus.hu* oldalon szintén olvasható írás szerzője, Nagy Imre televíziós szerkesztő-riporter. A mintegy félórás alkotást november 26-án, kedden 18 órakor a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) székházában (1117 Budapest, Magyar tudósok krt. 3.) láthatják az érdeklődők. Mi több, a Protestáns Újságírók Szövetségének (Prúsz) társszervezésében tartandó alkalmon a jelenlévők személyesen is találkozhatnak a Brunson házaspárral!

A Prúsz honlapján olvasható, Nagy Katalin elnök, dr. Fischl Vilmos MEÖT-főtájtár és a dokumentumfilm szerkesz-

FOTÓ: AFP / GETTY IMAGES

tő-rendezője, Nagy Imre jegyezte meghívó tanúsága szerint a november 26-i rendezvényen több neves művész – Pitti Katalin Liszt Ferenc-díjas, érdemes művész, Oszvald Júlia énekes, Oláh Gábor karnagy – is közreműködik. Ugyanitt olvashatunk arról, hogy törökországi megpróbáltatásairól Andrew Brunson könyvet írt, amely *God's Hostage (Isten túsza)* címmel a napokban jelent meg az Egyesült Államokban.

■ TPK

Hervadó vagy hervadhatatlan

„Titokban, Fidesz-közeli papokkal szentelték fel a Puskás Stadiont” – ezzel a címmel jelent meg írás több internetes oldalon. Tekintettel arra, hogy magam is ott voltam, meg kell szólalnom. Ne gondolja senki, hogy bármiféle ármányban vagy politikai huncutságban vettem részt. Természetesen a magam nevében beszélek, mint ahogy a többi résztvevő is eldönti, hogy kívánja-e ezt a hírt kommentálni. Elmondhatom, hogy ennek a címben megfogalmazott mondatnak egyetlen állítása sem igaz.

Az a legkevesebb, hogy az épület-együttes neve most már nem stadion, mint korábban, hanem aréna. Római katolikus felfogás szerint – és valóban jelen volt e felekezet papja – ez kétségtelenül szentelés volt, de evangélikusként én tudatosan az áldás szót használtam, ráadásul úgy, hogy nem az épületre, hanem az emberekre kértem áldást. Leginkább az ott és akkor is dolgozókra, külön rá is mutattam az ott védősisakban szorgoskodókra.

Nem tartom magam Fidesz-közeli papnak, mint ahogy ellenzékiek sem. De jó lenne, ha a politika és a sajtó egyik vagy másik székértáborába tartozók végre megértenék, hogy az egyházi embereket nem igazán jó egyik vagy másik csoportba besorolni!

Szabad döntéssel fogadtam el Fürjes Balázs kormánybiztos invitálását erre a november 6-i alkalomra. Ezen a ponton érek a mondat első szavához, amely szerint mindez titokban történt volna. Nos, az említett meghívás az épület megáldásának „egyszerű, nem nyilvános ökumenikus alkalmára” szólt. Államtitkár úr jó érzékkel azzal nyomatékosította szavait, hogy ismeretei szerint a labdarúgást is szerető lelkész vagyok. A kollektív bölcsesség jegyében a meghívás tényét megosztottam vezetőtársaimmal, akik támogatják, hogy az alkalmon áldást mondjak. Az már csak egyéni passzió, hogy ha lehetőség nyílik rá, ki is megyek a Magyarország–Uruguay pályaavató meccsre, ahol nem egy pártnak, hanem a magyar csapatnak fogok szurkolni.

Boldog békeidőben ez talán nem is lenne hír. Lelkészeknek helye és szava lehet ott, ahol egy munka lezárásaként arra áldást kérnek. Egyebek mellett hálát adva azért, hogy egy ilyen beruházás

– szemben sok szomorú példával – nem követelt halálesetet. Azt legfeljebb csak tréfásan mondtuk többen, hogy a magyar focin már csak az imádság segíthet.

Ha már rabbi- és lelkésztársaimmal így „lebuktunk”, hadd idézzem fel, mit is mondtam rövid áldáskívánásomban.

„Ora et labora, imádkozzál és dolgozzál!” Ezekkel a szavakkal kezdtem, utalva arra, hogy míg mi most imádkozunk, pár

hazaiak közül Hobo és Bródy János. 1989-ben pedig Billy Graham evangelizációján a hazai szervezők egyikeként léphettem életemben először és alighanem utoljára a stadion fűvére, és testközelből élhettem át az alkalom áldásait.

Az emlékidézés zárásaként 2006 szeptemberére utaltam, amikor hosszú évek után először mentem ismét futballmeccsre. Beszédemet ismét Pál apostol

FOTÓ: AZ ÉSZAKI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKERÜLET FACEBOOK-OLDALA

méterre tőlünk még sokan dolgoznak. Ez a két tevékenység összetartozik, és kölcsönösen hitelesíti egymást. Aztán Pál apostol szavára utaltam: „Örüljete az örülőkkel, sirjatok a sírókkal.” (Róm 12,15) Ennek jegyében, mint valóban sportszerető lelkész, felidéztem néhány olyan élményemet, amely a régi – leánykori – nevén Népstadionhoz kötődik. [...]

Említettem két olyan esetet, amikor nem focimeccsen, hanem egyéb alkalmon voltam itt jelen. 1988. szeptember 6-án, a rendszerváltás előestéjén nagyszabású emberi jogi koncertet rendeztek itt *Human Rights Now* címmel. Ezen olyan kitűnő előadókat kértek fel, mint Bruce Springsteen, Peter Gabriel, Sting vagy

szavával zártam: „Nem tudjátok-e, hogy akik versenypályán futnak, mindnyájan futnak ugyan, de csak egy nyeri el a versenydíjat? Úgy fussatok, hogy elnyerjétek. Aki pedig versenyben vesz részt, mindenben önmegtartóztató: azok azért, hogy elhervadó koszorút nyerjenek, mi pedig azért, hogy hervadhatatlan.” (1Kor 9,24–25)

Nem tudom, ezzel az írással lerántottam-e a leplet valami nagy titokról. Ha már az „egyszerű, nem nyilvános ökumenikus alkalom” ilyen vihart kavart, akkor ebben a szélben talán eljut az emberekhez az evangélium is, amelyet szándékom szerint ott is meg kívántam szólaltatni.

■ FABINY TAMÁS püspök

Forrás: Északi Egyházkerület / Facebook

Virággal az erőszak ellen

Tizenkét ország százezer diákja ültetett virágot a holokausztban meggyilkolt másfél millió gyerek emlékére október végén. A magyar program a Virággal az erőszak ellen elnevezésű virágültetéssel indult. Verő Tamás főrabbi, Beer Miklós nyugalmazott váci megyés püspök és Fabiny Tamás, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke a VII. kerületi Herzl téren, a Dohány utcai zsinagóga előtt ültetett - diákokkal közösen - virágokat október 24-én.

Az Európai Unió finanszírozásával a Szembenézés Alapítvány nyújtott szakmai és technikai támogatást ahhoz a megemlékező virágültetéshez, amelyet a holokausztban meggyilkolt másfél millió gyerek emlékére rendeztek az előkert, az életért a Herzl téren. A szervezők hozták az életet szimbolizáló sárga krókuszvirághagymákat és az ültetéshez szükséges eszközöket. „A közös virágültetés után vidd haza az elültetett

krókuszt és a reményt, hogy egyszer csak mi leszünk többen, akik az életet választjuk az előítélet helyett! - olvasható a felhívásban. - Figyelmeztessenek a holokauszt emléknap környékén kibomló sárga virágszirmok - hasonlóan a zsidók ruháján bélyegként viselt sárga csillaghoz - az előítélet ostobaságára és aljaságára, és hirdessék, hogy milyen öröm előítéletek nélkül, egymást tisztelve élni.” A megemlékezésen a rendezvény fővéd-

FOTÓ: MÓNUS MÁRTON / MTI

nőkeként ott volt Beer Miklós nyugalmazott váci megyés püspök és Fabiny Tamás evangélikus püspök, valamint Verő Tamás főrabbi is.

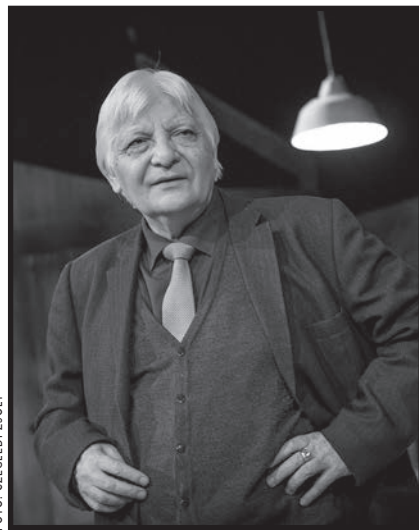
Forrás: MTI

Elhunyt Tóth-Máthé Miklós Rát Mátyás-díjas író

Életének 84. évében október 20-án, vasárnap Debrecenben elhunyt Tóth-Máthé Miklós Rát Mátyás- és József Attila-díjas író, színművész.

Tóth-Máthé Miklós 1936. július 7-én született Tiszalúcon, eredetileg a Tóth Miklós nevet viselte. Az elemi iskola négy osztályának elvégzése után a sárospataki református gimnáziumban 1946-ban kezdte meg középiskolai tanulmányait az angol internátus növendékeként. Erről az időszakról évtizedekkel később megírta *Pecúrok* című regényét, amely kötelező vagy ajánlott olvasmány a református általános iskolákban. Sárospatak után a Debreceni Református Kollégium gimnáziumában tanult tovább, középiskolai tanulmányait a miskolci Kilián-gimnázium esti tagozatán fejezte be. Közben a Beton-útépítő Vállalatnál figuránsként dolgozott, mellette pedig a miskolci Déryné Színház színészképző stúdiójába járt.

Részt vett az 1956-os forradalom eseményeiben. Saját versét olvasta fel a miskolci Petőfi-szobornál. 1957-ben felvették a Színház- és Filmművészeti Főiskola szí-

FOTÓ: CZEGLÉDI ZSOLT

nész tanszakára, ahol 1961-ben diplomázott. Kilenc évig vidéki és fővárosi színházakban játszott, feltűnt filmekben is.

Édesanyjának vezetéknévét is felvéve Tóth-Máthé Miklósként kezdte meg írói munkásságát. Novelláit országszerte közzölték a korabeli lapok. Első kötete, *A csokornyakkendős* 1980-ban jelent meg, amelyet több mint harminc könyv követett. Munkásságát a humoros, satirikus

novellák, a történelmi regények és a drámák egyaránt jellemezték.

Előadóművészként Ady Endre és Csokonai Vitéz Mihály költeményeiből összeállított verslemezeket is megjelentetett. A reformáció nagyjainak, mások mellett Méliusz Juhász Péternek, Károli Gáspárnak, Szenczi Molnár Albertnek az alakját több művében is megörökítette. Utolsó megjelent regénye, a *Számadással Istennek tartozom*, Kálvin Jánosról szól. Színpadi művei, regényei közül többről televíziós felvétel, tévéfilm készült.

Tóth-Máthé Miklóst 1999-ben szülőfaluja, Tiszalúc díszpolgárává választották. A többi között megkapta a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét, a József Attila-díjat és a Protestáns Újságírók Szövetségének Rát Mátyás-díját is.

A család közleménye szerint életének utolsó pillanatáig dolgozott, *Az Ady-arcú színész* címmel írta életrajzát. Művében életének azokat a történeteit gyűjtötte össze, amelyek a költővel való hasonlóságához kapcsolódtak. Tóth-Máthé Miklóst Tiszalúcon helyezték örök nyugalomra.

Forrás: Prusz.hu

Cinkotai bibliakiállítás

A bibliavasárnaphoz kötődően „Az ige kőszájként megáll” címmel nyílt kiállítás október 27-én a cinkotai evangélikus gyülekezetben. A hatvan Bibliát bemutató tárlatot Vető István helyi lelkész nyitotta meg a délelőtti istentisztelet után a gyülekezeti ház Jezsovics Pál galériájában.

A kiállítás Vető István magángyűjteményéből, illetve az egyházközségi tagok által kölcsönzött példányokból állt össze.

Többek között látható az eredeti nyelven – héberül és görögül – írt Szentírás-szövegek kritikai kiadásai mellett Luther Márton 1534-es Bibliájának fakszimiléje és Károli Gáspár vizsolyi Bibliájának mása is.

Az érdeklődők a könyvek könyvének szlovák, spanyol, francia, német, finn, angol, holland, orosz vagy épp arab nyelvű kiadásaiba is beleolvashatnak. Megta-

lálható a kiállított darabok között vakok számára Braille-írással készített Szentírás csakúgy, mint a gyermekeknek szánt különféle illusztrált példányok. A Cinkotán egy hónapig látható bibliakiállítás legrégebbi darabja egy wittenbergi kiadású Luther-Biblia 1679-ből, illetve ugyanennek az 1755-ben Halléban kinyomtatott ötvenhatodik kiadása.

■ B. Zs.

FOTÓK: BODA ZSUZSA

Liszóban is megkondult a lélekarang

Felszentelték a lizói temető lélekarangját. Az egyházak, az önkormányzatok és a településeken élők összefogásának köszönhetően Surd és Nemespátró után október 29-én a négyszáz lelkes kistélepülésen is megkondult a lélekarang.

Több hónapos egyeztetés és gyűjtés előzte meg a lélekarangok felállítását a három dél-zalai községben. „Egy nemes cél érdekében összefogott a lakosság; nagyon sokszor és sok helyen elmondtam, hogy ekkora megmozdulásra nem számítottunk. Önkormányzatunk a lehetőségeihez képest a lakosság igényeit próbálja kielégíteni, amit szeretnének a lizói lakók, azt pályázatok segítségével próbáljuk megvalósítani. Itt nem kellett pályázni, sokkal nagyobb volumenű do-

logról van szó, hiszen a lakosság önerővel, önzetlenül állt hozzá, és támogatta ezt a beruházást” – fogalmazott Novák Csaba, Liszó polgármestere.

A lélekarangok állítását Veres József evangélikus lelkész kezdeményezte mindhárom zalai községben. „Egy nagy örömmünnp ez a mai nap itt, Liszóban és a környéken is. Lélekarangot szentelünk a mai napon, azt a harangot, ami a temetőben van jelen, és amikor megkondul a temetőben, akkor az elhunytakért szól.

Illetve azokért, akik itt vannak még ebben a fizikai valóságban, és emlékeznek szeretettel azokra, akik már nincsenek. A lélekarangnak a célja az, hogy emlékezzünk” – mutatott rá a lelkész.

Liszóban evangélikus és katolikus hívek is élnek, így a faluban két templom van. A lélekarang szentelésekor Bojtor Róbert katolikus plébános ugyancsak elismerő szavakkal szólt a közösség összetartásáról: „Településeinken, ahogy itt, Liszóban is, ahol most ez az ünnepség van a lélekarang kapcsán, nem kérdés a mindennapokban az, hogy ki katolikus, ki evangélikus, természetes a családokban az ökumenizmus. Sok vegyes házasság van, és nem kérdés, hogy ki melyik felekezethez tartozik. Mindannyian Isten gyermekei vagyunk.”

A lizói lélekarang több mint egymillió forintba került, az egyházak, az önkormányzat és a helyiek mellett az elszármazottak is támogatták a felállítását.

■ Forrás: Kanizsaujsag.hu

Hangszercsereprogram keresztény könnyűzenei együtteseknek

A kormány hangszercserét támogató program indításával segíti a keresztény könnyűzenei együttesekben játszó fiatalokat – hangzott el október 27-én az újjáépítési Szent Margit-plébániatemplomban.

Soltész Miklós, a Miniszterelnökség egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős államtitkára elmondta: nagy öröm számára, hogy mostanra a gitáros misék, énekek is bekerültek a gregoriánok, népdalok mellé, és azokat a Kárpát-medencében mindenhol nagy szeretettel éneklék. Megjegyezte továbbá, hogy a kabinet az elmúlt években sok támogatást biztosított a templomi orgonák felújításához, most pedig más hangszerek beszerzését is segíti.

Fekete Péter kultúráért felelős államtitkár a *DŰR – Dicsőség az Úrnak! Dalolj az Úrnak!* címet viselő katolikus gitáros énekeskönyvet bemutató ifjúsági szentmise liturgiáját követően elmondott beszédében úgy fogalmazott: a kölcsönkért, lehangoló gitárok kora lejárt, a fiatalok az idén az egyházi vezetőkön keresztül, jövőre pedig nyilvános pályázatokon igényelhetnek támogatást hangszereik cseréjéhez. Az államtitkár hangsúlyozta: aki egy tárgyból, hangszerből hangot tud előcsalogatni, az életre kelti azt, és kulcsot talál más emberek lelkéhez.

Az énekeskönyvet bemutató szentmisét Monostori László esperes, plébániai kormányzó celebrálta, és részt vett rajta Papp János, a Magyarországi Baptista Egyház elnöke és Pataky Albert, a Magyar Pünkösdi Egyház elnöke is katolikus, református, baptista és pünkösdi keresztény fiatalok társaságában.

Forrás: MTI / Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangelikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

- FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek (f.timea.71@gmail.com), TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem (tamytam@t-online.hu), DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate (ezsu@lutheran.hu), MÁNYOKI JÁNOS – Thesaurus (janos.manyoki@lutheran.hu), STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA – Tallózó (evtallozo@gmail.com)
- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518
- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu
- Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ
- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk! Áldunk téged, mert jó vagy, mert örökké tart szereteted, és mert nem akard, hogy bármelyikünk is elveszen, hanem azt, hogy mindenki megtérjen. Vezess hát bennünket Fiadhoz, Jézus Krisztushoz, akin keresztül hozzád és a mennyek országába juthatunk. Óvj meg bennünket szavad kiforgatásától, és adj világos igei látást és bölcs szavakat annak továbbadására, ne hogy félrevezessünk egyet is embertársaink közül.

Köszönjük, hogy tart még a kegyelmi idő, és lehetőség van a hozzád térésre. Használd egyházadat, benne minket is akaratod bevezetésében, hogy az ítélet napját minél kevesebbeknek kelljen reménység nélkül várniuk. Óvj meg bennünket a gonosz csapdáitól, megtévesztéseitől. Óvj meg a hamis magabiztoságtól, önfejtéstől és a hamis bálványok imádatától. Vértessz fel élő és ható igéddel, hogy Szentlelked erejével ellenállhassunk az ellenség támadásainak.

Imádkozunk a gyengékért, a lélekben szenvedőkért; azokért, akiket könnyen félrevezet a világ kívánsága; akikre túl nagy hatással van mindaz, ami külsőséges, ami emberi és mulandó. Imádkozunk a testben szenvedőkért. Enyhítsd fájdalmukat, és láttasd meg velük féltő szeretetedet a mélységben is, hogy túljutván a megpróbáltatáson, téged dicsőítsenek az emberek előtt.

Könyörgünk egyházi vezetőinkért: püspökökért, esperesekért, lelkészekért és minden szolgátevő hittestvérünkért. Add, hogy igéd kompromisszumok nélküli követése legyen számukra a legfőbb útmutatás.

Könyörgünk nemzetünk vezetőiért, politikusokért, törvényalkotókért, a gazdasági élet szereplőikért. Adj nekik helyes önismeretet, mértékletességet, a rájuk bízottak iránti felelősségtudatot. Add meg, hogy a te jelenléd és szereteted hassa át mindenkor népünk életét. Ámen.

Szentháromság ünnepe után utolsó
(örök élet) vasárnap – **Mt 13,36b–43**

Cselekedeteink horizontja

Cselekedeteink igehirdetéssé válhatnak. Máté evangéliumában – hangsúlyosabban, mint a másik három evangéliumban – Jézus üzenete cselekvésre mozgósít. Cselekedeteink igehirdetéssé válhatnak, a reménység üzeneteivé, mint mag a magvető, az Emberfia kezében. Jócselekedeteink az ítéletkor fénylenek, mint a nap; azok a cselekedetek, amelyek elveszik az emberek hitét, átadatnak a hiábavalóságnak, mint a tüzes kemencébe vetett konkoly. „Úgy ragyogjon a ti világosságotok az emberek előtt, hogy lássák jó cselekedeteiteket, és dicsőítsék a ti mennyei Atyátokat” – hirdeti az evangélista (Mt 5,16).

Új ég és új föld horizontja. Az egyházi esztendő utolsó vasárnapján, örök élet vasárnapján az elmúlt évre és az eljövendőre tekintünk. A búza és a konkoly példázatának magyarázatában cselekedeteink a világvége és az ítélet összefüggésébe kerülnek. Milyenek látjuk elmúlt évünket ebben az összefüggésben?

Drámai hírek érkeztek a világ állapotáról. Az egy éve megjelent globális klímajelentés szerint tíz évünk van cselekedni. Az emberiségnek radikálisan változtatnia kell életmódján, szemléletén, a fogyasztás és az elosztás rendszerén, hogy a felmelegedést még elviselhető szinten megállítsa. A fenyegető véget vetítették elénk az elmúlt esztendőben az amazóniai, afrikai, délkelet-ázsiai erdőtüzek. A horizont leszűkül. Tíz évről beszélnek. A látóhatár szűkülése sokakban szorongást kelt.

Örök élet vasárnapján a liturgiában új égről és új földről hallunk. Új horizontot, új látóhatárt ígér az Úr. Még nem látjuk, még csak ígéret. De már most felemelhetjük tekintetünket a látható horizontról, és cselekedeteinket az ígéret, az új ég és új föld határa, új horizont határozhatja meg. Ha már most, a jelenben a még nem láthatóra tekintünk, és aszerint cselekszünk, cselekedeteink igehirdetéssé válhatnak. Reményt adhatnak másoknak, felemelhetik tekintetüket. Akkor is, ha a búza és a konkoly még együtt van jelen, és mindenben ott van a kérdőjel: cselekedeteinknek van-e értelmük, mit érnek az apó erőfeszítések; cselekedeteinknek nemcsak hasznuk van, de kárunk is, mit ér kevesek igyekezete?

Cselekedni az ígéret horizontján. Máté evangélista azt is hangsúlyozza, cselekedeteinknek nincs kézzelfogható hasznuk és értelmük, nem kecsegtetnek látható sikerrel, elég, ha mennyei Atyánk látja azokat. Sokszor még csak nem is észlelhetők. Az ítéletkor a jobb felől állók maguk sem tudják, mikor tettek jót az Emberfiával: „Uram, mikor láttunk téged éhezni, hogy enned adtunk volna, vagy szomjazni, hogy innod adtunk volna?” (Mt 25,37) Tetteink kicsiny jelentőségűnek tűnnek: „...valahányszor megtettétek ezeket akár csak eggyel is az én legkisebb testvéreim közül...” (Mt 25,40) Mégis örök értéket nyernek, „fénylenek Atyjuk országában, mint a nap”.

Jeremiás a végső pusztulás napjaiban, a fogságba hurcolás előtti utolsó pillanatban földet vásárolt. Új horizontról beszél: „Fognak még [...] szőlőt venni ebben az országban!” (Jer 32,15) Luther pedig, a legenda szerint, ha tudná, hogy holnap vége a világnak, ültetne egy almafát. Ezért mi most az Ararát Teremtésvédelmi Munkacsoport kezdeményezésére és segítségével almafákat ültetünk a Béthel Evangélikus Missziói Otthon kertjében.

Van-e értelmük ilyen erőfeszítéseknek? Fogják-e bírni ezek az őshonos fák a meg-

változott éghajlatot? Mégis, értelmetlennek tűnő cselekedeteink örök értelmet nyerhetnek. Ha nem is az alma hozamáért, hanem önmagáért érdemes megtenni. Az aratók pedig, Máté szép szavával, az angyalok lesznek.

A feltámadás horizontja. Piliscsabai templomunkat Szita István passiósorozata díszíti. A sorozat minden képén Jézus feje körül aranyglória látható. A sírba tétel képének horizontja a sírboltozat. Azon nem látni túl. Az utolsó képen a síron túl új horizont látható: az asszonyok elindulnak az üres sírtól Galiléába a feltámadott felé, a háttérret arany napkorong tölti be, Jézus glóriája.

■ KÉZDY PÉTER

Imádkozzunk! Mennyei Atyánk! Tölts be Lelkeddel, erősítsd hitünket, emeld fel tekintetünket, hogy ígéretedben bízunk, és hittel cselekedjünk. Ámen.

SZITA ISTVÁN: JÉZUS ÜRÉS SÍRJA (1999)

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (november 24.) *Boldogok, akik sírnak, mert ők megvizsgáltatnak.* Mt 5,4 (Zsolt 97,11; Mt 25,1–13; Jel 21,1–7; Zsolt 126) Vannak élethelyzetek, amikor segítene a sírás – mégsem tudunk sírni. Boldog az, akinek van hol „kisírnia” a bánatát. Vannak-lesznek életszakaszaink, amikor nem részesedhet senki életünkéből, mert bizonyos élethelyzeteket mindenkinek egyedül kell megélnie. Boldogok azok, akik őszintén sírnak, mert ők Istenre hagyatkoznak, akiben nemcsak a megoldást találják meg, de rácsodálkozhatnak a végső titokra, az élet legnagyobb titkára: az Örökkévalóra.

Hétfő (november 25.) *[Isten] tett alkalmassá minket arra, hogy az új szövetség szolgálói legyünk, nem betűé, hanem Léleké, mert a betű megöl, a Lélek pedig megelevenít.* 2Kor 3,6 (1Móz 17,9; Zsid 12,18–25; Ézs 40,1–11) „Lelketlen világ!” – sóhajtunk fel olykor, amikor igazságtalanságot tapasztalunk. Hiába a jogosság, önmagában a törvény szava még nem old meg mindent. Az igazság csak szeretettel együtt tesz képessé nagy dolgok megcselekvésére, például arra, hogy kicsivé válva szolgáljunk. Az önérdék eszelős érvényesítése teszi az emberek hétköznapjait gyakran elviselhetetlenné. A betű, a törvény – bár jó – sosem oldja meg teljesen az emberlét problémáit, hiszen az igazi gyökerei nem anyagi, hanem lelki természetűek. A hívő ember lelki életet él, hogy élete megelevenedjen napról napra.

Kedd (november 26.) *Ami mögöttem van, azt elfelejtve, ami pedig előttem van, annak nekifeszülve futok egyenest a cél felé.* Fil 3,14 (Zsolt 16,11; 1Pt 1,13–21; Ézs 40,12–25) Célba érni nagyszerű érzés: a pillanat felszabadító öröme feledteti a szenvedést, amely a starttól kezdődően minden küzdőnek osztályrésze. Nemcsak a ló, de olykor az ember is megbotlik, sőt olyan is van, hogy a botlás oka mások gáncsokodása. A hívő ember, ha elesik is, hamarabb felkel, mert Istenre tekint, s így fut a cél felé, mert tudja, hogy nála van a helye. Isten vonzását érezzük egész életünkben, s ahogyan a piciny gyermek szalad hívó szülei felé, úgy a hívő ember is fut egy életen át Teremtője felé. A hazaváró Szeretet hihetetlen erőt ad: megújít, ha elesünk, továbblendít, ha megfáradunk.

Szerda (november 27.) *Szentek legyetek, mert én, az Úr, a ti Istenetek, szent vagyok.* 3Móz 19,2b (Jak 1,18; 1Kor 3,9–15; Ézs 40,26–31) „Nem vagyok szent!” – gyakran bújnak emberek e kijelentés mögé. Nincs vallás, ahol ne ismernék a „szent” fogalmát, de a szent nem a tökéletessel egyenlő. Míg a zsidóknál a „szent” a kiválasztottat, az elkülönítettet jelenti, addig Jézusnál a világból

való kihívottakat, elhívottakat. Kiválasztott nép nincs, csak választott. Mindenki Isten teremtményeként születik erre a világra: nem szegénynek vagy gazdagnak, nem muzulmánnak, nem is zsidónak vagy pogánynak – hanem *embernek!* A „szentülés” lehetősége pedig mindenki számára Istentől kapott ajándék.

Csütörtök (november 28.) *Fordulj hozzám, Uram, mentsd meg életemet, szabadíts meg, mert irgalmas vagy!* Zsolt 6,5 (Mt 7,11; 1Thessz 5,9–15; Ézs 41,1–7) Igazságos és irgalmas világ sosem volt, s talán sosem lesz – legalábbis itt a földön nem. Ma is ezrével zárnak embereket igazságtalanul rács mögé, de a szabad élet sem mentes a rácsoktól. Aki szabad, annak sem szabad mindenhová bemennie. Rácsos kapuk, drótkerítések, őrző-védő szolgálatok hada, beléptetőködös ajtók jelzik a szabadságunk határait. Vannak láthatatlan rácsok is. A keresztény ember napoként megvallja, hogy ezeket önerőből képtelen szétfeszíteni, szüksége van a Legfelső Erőre, aki maga a Szabadítás.

Péntek (november 29.) *Amilyen irgalmas az apa fiaihoz, olyan irgalmas az Úr az istenfélőkhöz.* Zsolt 103,13 (Mt 8,11; Zsid 13,10–16; Ézs 41,8–13) Bár az „irgalom” és „kegyelem” szavak ócsengésűek a ma emberének, azt mégis mindenki érti, mit jelent az irgalmatlanság és a kegyetlenség. A globalizált méreteket öltött kihasználás, a hazudozás és átverés következményeit már mindenki érzé. A siker, az extrahaszon mindenáron való hajszolása, a Föld és testünk energiáinak mértéktelen pazarlása az „élményért” mára tragikus helyzetbe sodorta az egyént és a társadalmat. Az irgalmatlan ember nem érez részvétet, nem akar a sajátjából részesíteni másokat. Irgalom hiányában Isten országa sem épülhet, mert az irgalmatlanság következtében halványul az istenes élet fénye, és lélekkeresítően gyorsan elkopik a kedv a szolgáló életre.

Szombat (november 30.) *A reménységben örvendeztetek, a nyomorúságban legyetek kitartók, az imádkozásban állhatatosak.* Róm 12,12 (Ézs 49,23c; Jel 21,10–14.21–27; Ézs 41,14–20) Aki csak előrenéz, de a horizontig soha, az nem érti a távlatokat s azt sem, hogy a horizonton túl is vannak világok. A testnek a kívánsága testi, a lélek pedig a láthatatlan felé vonzódik. Test és lélek összhangját csak Isten teremtheti meg. Ha ő nincs, akkor titok sincs, csak a kiábrándító valóság. Az érthetlenséget, az emberi szemmel nem látható célokat egyedül Isten tudja sorsunkba úgy „belegyúrni”, hogy azok előbbre vigyenek és emeljenek, ne pedig vissza- és lefelé húzzanak.

■ FRANKO MÁTYÁS

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Luther öröksége
A magyarországi evangélikusok 1815-ben
1542-ben kelt végrendeletét - ez a del

MŰZEUMPEDAGÓGIAI AJÁNLÓ

UNOD AZ EGYHANGÚSÁGOT?

**Szeretnél egy kicsit kiszabadulni az osztályterem négy fala közül?
Szeretnél szorosabban kötődni egyházadhoz?**

Számos kérdés merült fel benned a vallásosságról, de még nem sikerült választ találnod?

AKKOR RAPID TÁRLATVEZETÉSEINK ÉS MŰZEUMPEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSAINK NEKED SZÓLNAK!

Látogass el hozzánk az evangélikus múzeumba!

VÁLASSZ BÁTRAN AZ ÁLTALUNK KÍNÁLT PROGRAMLEHETŐSÉGEK KÖZÜL!

Digitális alkalmazásaink is csak rád várnak, és ne felejtsd otthon az okostelefonodat se!

KÖNYVBEMUTATÓ

A Luther Kiadó mindenkit szeretettel hív

James Barr

Fundamentalizmus

című könyvének bemutatójára.

Időpont:

november 20., szerda, 17.30

Helyszín:

Evangélikus Hittudományi Egyetem könyvtára

(Budapest XIV. ker., Rózsavölgyi köz 3.)

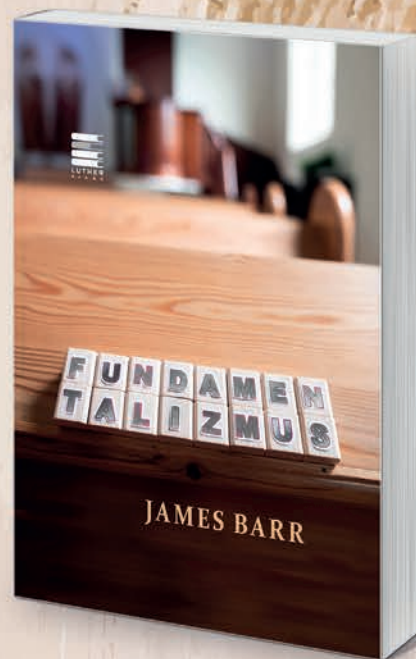
A kötetet bemutatják:

dr. Cserhádi Márta újszövetségi teológus, egyetemi docens;

dr. Béres Tamás rendszeres teológus, tanszékvezető egyetemi tanár;

Nagy Szabolcs evangélikus teológiai hallgató.

Moderátor: **dr. Pángyánszky Ágnes** gyakorlati teológus, adjunktus.

A bemutató része a magyar tudomány ünnepe alkalmából az egyetemen szervezett programnak.